

MĀTEO TE HĀM'ĀPAK MAX'AX 'ĀKTUX

Yeyox Kunnix yōg mōnāyxop

¹ Yeyox Kunnix yōg mōnāyxop xohix xop te tik hittap Namix hā' mōkputox, ha mōnāyxop hittap 'Amanām hā' mōkputox.

² 'Amanām te 'Iyak mūg tak, ha 'Iyak te Yako mūg tak, ha Yonah mūg tak, xi' taknōy xop mūg tak.

³ Ha Yonah te Pet mūg tak, xix Yet mūg tak, ha' mūg tut 'āxet'ax Tām. Ha Pet te 'Exnōg mūg tak, ha 'Anām mūg tak,

⁴ ha 'Amīnānap mūg tak, ha Nāy mūg tak, ha Xanmōm mūg tak,

⁵ ha Moax mūg tak, ha' mūg tut 'āxet'ax Hap. Ha Moax te 'Omet mūg tak, ha' mūg tut 'āxet'ax Hot, ha 'Omet te Yexe mūg tak,

⁶ ha Namix mūg tak. Yā hōmā Namix te 'Iyaet yōg tikmū'ūn xohix xat.

Ha Namix te 'Onit xetut mūg, ha Xanomām put,

⁷ ha Homo'ām mūg tak, ha 'Amit mūg tak, ha 'Axa mūg tak,

⁸ ha Yoxapah mūg tak, ha Yonām mūg tak, ha 'Oyit mūg tak,

⁹ ha Yotām mūg tak, ha 'Akax mūg tak, ha 'Eyekit mūg tak,

¹⁰ ha Mānāxex mūg tak, ha 'Amōm mūg tak, ha Yoyit mūg tak,

¹¹ ha Yekōnīn mūg tak, xi' taknōy xop mūg tak, 'ihā puknōg xop te 'Iyaet yōg tikmū'ūn mōgāhā',

nūy hām puknōg ha' mōgā', tu hāpxexka Maminōn tu' mōgāhā', pu tu pi'.

¹² Tu Maminōn tu' pip, 'lhā Yekōnīn te Xanatit mūg tak, ha Yonomameo mūg tak,

¹³ ha 'Amiot mūg tak, ha 'Enitkīy mūg tak, ha 'Ayoh mūg tak,

¹⁴ ha Xanok mūg tak, ha 'Akīy mūg tak, ha 'Eniot mūg tak,

¹⁵ ha Mātā mūg tak, ha Yako mūg tak,

¹⁶ ha Yoye mūg tak, ha Mānix mūtik yāytaha', ha' put Yeyox 'āxet'ax Kunnix.

¹⁷ Kaxīy 'Amanām mōkputox te homik-tok put, ha tehomik-tok put, ha tehomik-tok put, tu mōktu xohix te 14, tu mōktu Namix te 'Iyaet yōg tikmū'ūn xat, ha tehomik-tok put xohix te 14, tu mōktu 'Iyaet yōg tikmū'ūn te hāpxexka Maminōn tu' mōg, ha mōkputox nōy xohix te 14 kamah, ha mōktu Yeyox Kunnix mūg tut te' put.

Yeyox mūg tut te' put

¹⁸ Tu' put hā xīy: Tute yāytap-tup Yoye mūtik, pa nōm mūtik nōm 'ohnāg 'lhā Topa Koxuk tek-tok putnāhā'.

¹⁹ Ha Mānix te yāy kutox xuk, ha Yoye te' yūmmūg, yā hāmyok mīy, tu' yīy 'ohnāg, tu hāmpe'paxex, hu: "Pūyā tikmū'ūn Mānix kummuk 'āktux hok!" Kaxīy. Tu' xaptop tu' nīm putup,

²⁰ tu hāmpe'paxex, 'lhā pexkox yōg nū'kutnā'ax nūn, Yoye mō'yōn 'lhā' nūn, tu' yōtkup tu hām'āktux, hu:

—Yoye, 'āmūn yā Namix hā 'āmōkputox, hu 'ākuxanōg hok, nūy Mānix mūy, nūy nū mūtik

yāytax. Yā' max Mānix, ha Topa Koxuk tek-tok putnāp-tup,

²¹ hak-tok pit put putup, ha xate' xuxet'ax mīy putup Yeyox, ha yāy yōg tikmū'ūn kuxa kummuk xit putup, nūy kuxa max tat 'ūyānān tu'.

²² Topa te hāpxomā ka'ok, yā hōmā tik te Topa pupi hām'āktux tikmū'ūn pu', yīy:

²³ “Ūn hok yūm tek-tok xuk putup, hak-tok 'āxet'ax te: 'Ēmānēo.' Yā tikmū'ūn yīy'ax hā: “Topa te yūmūg mūtik tihi'.” Kaxīy. Tu ta tu' kux. Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā Mānix te yāy kutok xuk nōmhā.

²⁴ Ha Yoye yāy koxak, tu' yīpkox pip, tu Mānix mūg,

²⁵ pa nōm mūtik nōm 'ohnāg, mōktuk-tok put, ha Yoye te' xuxet'ax mīy Yeyox.

2

Tik puknōg xop te hāmyūmmūg nūn

¹ Yeyox mūg tut te' put kōmēn Menēg tu', yā hāpxexka Yonex yōg kōmēn, ha 'Enot te hāpxexka yōg tikmū'ūn xohix xat, 'lhā Mānix tek-tok put, ha tik puknōg xop te hāmyūmmūg nūn, māyōn xupep'ax ha' nūn, tu māyōnnāg xop yūmmūg, tu Yenoyanēn ha' nūn, tu' nūn tu nūktu mōxaha',

² nūy kakxop pit xax, tu' yīkosit, hu:

—Pi'yā' xip tik te tikmū'ūn xat'ax kutok? Yā' tut te' put nōmhā, pu Yoneo yōg tikmū'ūn xohix xat. Hāptox tukmūg tihi', tu kakxop yōg māyōnnāg pēnāhā pepi pexkox tu', tu māyōn xupep'ax ha māyōnnāg pēnāhā', tuk nūn tu nūktu nūk-tettex kakxop pu'. Kaxīy.

3 Ha 'Enot te' xupak, tu' xutīgāhā', xix Yenoyanēn yōg tikmū'ūn xohix xutīgāhā',

4 yīy 'Enot te 'āmānex xexka xop xānāhā', xix hāmyūmmūg xop xānāhā', pu yāy tu nūnnāy, tu ta' nūn tu nūktu mōxaha', ha 'Enot te:

—Tep mūn 'āktux Topa yōg tappet te'? Pi'yā' xip putup 'ūtut 'Ihāk-tok put, Topa te nōm yāykutnāhā'? Kaxīy.

5 Ha:

—Kōmēn Menēg kopa' put putup, hāpxexka Yonex tu'. Yā tik hittap te Topa pupi hām'āktux, tu tappet tu kax'āmi', tu kakxop nā'ax 'āktux, hu:

6 “Menēg mūn kōmēn kutōgnāg, pa Topa te' xexkānāp-tup,
 'ūyāykutnā'ax yōg kōmēn hah,
 yīy Topa te kōmēn xexkānāp-tup,
 ha yāykutnā'ax te yōgnū tikmū'ūn xat max putup,
 tu 'Iyaet yōg tikmū'ūn xat putup.” Kaxīy.

7 Ha ta 'Enot te tik xop xānāhā', nōm tik te hāmyūmmūg xop te hāptox tu' nūn, ha' xānāhā', pu nū', ha' xaptop tu' nūn, pu tikmū'ūn 'ūpēnā hok, ha 'Enot te' yīkosit, hu:

—Hām 'ūm 'Ihā 'āxop te nō māyōnnāg pēnāhā'? Kaxīy.

Ha' xuktux,

8 yīy 'Enot te mō'pok Menēg hah, tu:

—Mōy kakxop pit xax, nūy xipi', nūy nūy 'ā' xuktux, 'ūyīy kama nūk xup kakxop keppah. Kaxīy.

9 Tu hām'āktux kux, ha ta tik xop mōg, tu ta' mōg putat hā, tu mōktu Menēg tu' mōxaha', tu māyōnnāg pēnāhā 'ūxeheh. Hōmā māyōnnāg te māyōn xupеп'ax tu' xip hāmnōgnōy tu', yā hōnhā pepi' xip, tu tik keppa' mōg, nūy tik xop mōgā', tu mōktu mīptut

tu' xu pep, ha kakxop pit xip, yīy māyōnnāg hup, tu' xup pepi' tu pexkox yokama' xup,

¹⁰ ha tik xop kuxa hittup xexkah, māyōnnāg pēnāhā tu' kuxa hittup,

¹¹ tu mīptut hā' mōxakux, tu kakxop pēnāhā', ūtut Mānix mūtik tihi', yīy nūktet tex kakxop keppah, tu' kuxa te' yēy. Hak-nāy tu hāpxop max popmāhā', ha takat xexkah, yā pipkup yānām 'āta popmāhā', xix hāpxop puk haxnāg tu' hōm xix mīlux hep 'ūhaxnāg mīha tu' hōm.

¹² Tu mō'yōn 'īhā Topa te' yōtkup hā hāmyūmmūgāhā', puyīy 'Enot ha putpu' mōg hok, yīy ta' mōg, putat nōy hā' mōg, tu mōktu yāy yōg hām tu' mōxaha'.

Hāpxexka 'Eyit tu nū'paha'

¹³ Ha pexkox yōg nū'kutnā'ax te Yoye ha' mōg, 'īhā mō'yōn, tu' yōtkup hā hām'āktux, hu:

—Āpu 'āyok, nūy 'āknīhā xihip. 'Āk-tok put, xi' tut mōgā', nūy hāpxexka 'Eyit tu mōy 'āmōxān, nūy nō te nox pi', ha mōktu 'āte xa hām'āktux. Yā 'Enot te kakxop xak, 'ūp-tex putup tu'. Kaxīy.

¹⁴ Yīy Yoye yok, tu kakxop put, xi' tut mōgāhā', tu hāpxexka 'Eyit 'ūnūpa tu' mōg 'īhā 'āmnīy,

¹⁵ tu' ti ka'ok, ha mōktu 'Enot tu' xok. Hōmā tik hittap te Topa pupi hām'āktux, tu tappet tu kax'āmi', tu Yeyox 'āktux, hu: “Ātek kutox xānāhā', 'īhā hāpxexka 'Eyit ta tu' xip.” Kaxīy. Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā Yeyox nox xip hāpxexka 'Eyit kopa nōmhā'.

'Enot te xonat xop xat pu kakxop kix

¹⁶ Ha ta 'Enot te' hip, tu tik puknōg te hāmyūmmūg xop hip, pa 'ap nūn'ah, tu yā mō'āmā'.

Yīy 'Enot gāy xexkah, tu' xat, pu kōmēn yōg kakxop pił xohix xexka kix, nūy kakxop yōg hāmyāxatamuk 2 xohix kix Menēg kopah, xix kōmēn kūnāpa' pip kakxop pit kix. Yā hōmā, hāmyāxatamuk 2 'ihā tik puknōg te hāmyūmmūg xop te māyōnnāg pēnāhā', hu' nūn, nūy kakxop xax, yīy 'Enot te' xat, pu kakxop pit kutōgnāg xohix kix, nūy kakxop puxet putex.

¹⁷ Hōmā, hāmyāxatamuk xohix xexka 'ihā, tik hittap Yenemēn te Topa pupi hām'āktux, nūy tappet tu kax'āmi', yīy:

¹⁸ "Kōmēn Hāmā yōg tikmū'ūn potaha', yā Haket potaha', 'ük-tok xak tu', tu' kuxa teknōg, 'ük-tok xakix hah." Kaxīy.

Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā' xat'ax gāy te kakxop kix nōmhā'.

Yāy yōg hām tu' putpu' nūn

¹⁹ Hāpxip kutōgnāg 'ihā 'Enot xok, ha pexkox yōg nū'kutnā'ax te 'Eyit ha' mōg, tu Yoye ha' mōg, tu hām'āktux 'ihā Yoye mō'yōn, 'üyōtkup hā hām'āktux,

²⁰ hu:

— 'Āpu, 'āyok, kakxop put, xi' tut mōgā', nūy 'Iyaet yōg hām ha putpu mōg. Yā tik kummuk xok, nōm te kakxop xak, nūy putex. Yīy mōg. Kaxīy.

²¹ Ha Yoye yok, tu kakxop put, xi' tut mōgāhā', ha ta' mōg 'Iyaet ha', tu' mōg tu mōktu' mōxaha',

²² ha tikmū'ūn te hāmyūmmūgāhā', tu 'Enot kutok 'Akenap 'āktux, ha Yonex yōg tikmū'ūn xat, yāy tak yānān tu' xat, yīy Yoye kuxānōg, pa Topa te hāmyūmmūgāhā', 'ihā mō'yōn, 'üyōtkup hā hāmyūmmūgāhā', yīy Yoye mōg hāpxexka Gаниет tu', xix kakxop mōg, xi' tut mōg,

²³ nūy tu ti ka'ok kōmēn Nāyane kopah. Yā hōmā tik hittap te Topa pupi hām'āktux, tu Yeyox 'āktux, hu: "Tikmū'ūn te' xuxet'ax mīy putup, tu Nāyane yōg tik 'āxet'ax putup." 'Ūkux. Kaxīy. Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā Yeyox xip ka'ok kōmēn Nāyane tu' nōmhā'.

3

Yoām te Topa pupi hām'āktux

¹ Hāpxip 'īhā Yoām tep-tox pix, tu hāpxexka Yonex yōg hām panip xexka ha' mōg, nūy Topa pupi hām'āktux,

² tu:

—Mā', yāyhāhup, nūy hāpkummuk mīy kux. Yā hōnhā Topa te 'āxat nūnte' Kaxīy.

³ Yā hōmā tik hittap 'Iyait te Yoām 'āktux, 'īhā Topa pupi hām'āktux, yīy:

"Tik xip hām panip xexka tu', tu' yīy ka'ok, tu:

'Āpu, Topa yōg putat max mīy,
nūy Topa pu putat kohe tu' yoa'."

'Ūkux. Kaxīy.

⁴ Yoām te kāmēn xeh hā topixxax mīy, nūy tu xokxop xax hāg-nāy hīy, tu kunit māhā', xix puk hep xup.

⁵ Ha ta kōmēn Yenoyanēn yōg tikmū'ūn xohix nūn, xix hāpxexka Yonex yōg tikmū'ūn, xix tikmū'ūn te kōnāg xexka Yohnām yīka' pip, tu' nūn,

⁶ ha Yoām te tikmū'ūn xohip-tox pix, 'īhā tikmū'ūn te yāy yōg hāpkummuk mīy'ax 'āktux, tu yāyhāhup tu hām'āktux, nūy nōm kuxyā'.

⁷ Ha Paniye xop nūn kamah, xix Xanoxeo xop nūn, puyīy Yoām kamap-tox pix. Pa Yoām te:

—'Ãxop kummuk xop te kāyāk-tok putuk! Piyā 'ãxat, xayīy 'õg hāpkummuk mīy'ax tu kux, puyīy Topa 'ãha gāy hok, nūy 'ākummugā hok?

⁸ 'Ãpu hāpxomā max, pu tikmū'ūn xohix xate yāyhāhup yūmmūg.

⁹ Hām'āktux hok, hu: "Yā mōnāyxop 'Amanām yā yūmū'ā hā mōnāyxop xe'e', 'a Topa te 'ügkummugāptup'ah," Kaxīy. 'Üxuktux hok! Yā Topa mūn ka'ok, tu mīkax xap hā 'Amanām mōkputox mīy'ax.

¹⁰ Tikmū'ūn te mīm kup kummuk xak, kupuk hā' xak, tu kuxap hā mō'hap, pu tu nōg, ha kaxīy Topa te tikmū'ūn kummuk kix putup, tu' nōa'.

¹¹ 'Āte 'āp-tox pix, tu kōnāg hā 'āp-tox pix, xa yāyhāhup, nūy hāpkummuk mīy hok 'ūxehēh, pa tik puxet tek pe' nūn putup, tu' ka'ok, ha tak pu'uk. 'Ap max'ah 'āte nō pataxax tat, yāk mūn kutōgnāg. Hamūn te Topa Koxuk xa mō'kutnāp-tup puyīy 'ākuxa ka'ogā', nūy 'ākuxa kummuk tupmā'.

¹² Yā pēnēn paha', nūy xuxnāg xetox xap mōy mīxux kopah, nūy xap xix mīptut kopah, 'ihā mīxux naknāg mō'hap kuxap tu', ha kaxīy Topa te yāy yōg tikmū'ūn xex max, pa' yīpkox 'ohnāg xop xūygāptup, kuxap hā' puk putuk nō xūygāptup, ha' xūy xuxix tapax 'ohnāg. 'Ükux. Kaxīy.

Yoām te Yeyox putox pix

¹³ Hāpxip kutōgnāg 'ihā Yeyox mōg, tu ta hāpxexka Ganinet tu' xip, tu kōnāg xexka Yohnām ha' mōg, pu Yoām putox pix,

¹⁴ pa Yoām te:

—'Ãmhok! Kaxïy hok! Pak mün putox pix 'üyänän tu'! 'Ãxexka, hak mün kutõgnäg. Teptu xatek xat, 'üg 'áp-tox pix? Kaxïy.

15 Ha Yeyox te:

—Topa te 'áp-tup, xak putox pix. Yã puxi'. Kaxïy.
Ha: —Ya hamün. Kaxïy. Tup-tox pix.

16 Ha' pix kux, 'lhã Yeyox te kõnäg kox tu' xutep, ha pexkox xõn, ha Yeyox te Topa Koxuk pẽnähã', ha ta tu' yíxohoh kuxxuxtut putuk, tu mõktu Yeyox putox tonnok, tu yímü' xip,

17 ha ta Topa yíy, tu häm'äktux pexkox tu', hu:

—Nühü 'ügkutok pit. 'Áte nõm mõ'yãy xe'ëgnäg, hak kuxa hittupmähä! Kaxïy.

4

Hämgäyägnäg te Yeyox xapit puyý häpkummuk mÿy

1 Ha Topa Koxuk te Yeyox mõgähä häm panip tu', ha Hämayägnäg te Yeyox xapit, puyý häpkummuk mÿy.

2 Yã 'ämny xohix te 40 hã 'ap xit'ah Yeyox, ha putup tep-tex,

3 yíy Hämgäyägnäg te' yíka xutep, tu:

—Pax xa yã Topak-tok, 'ápu' xat, pu nühü mïkaxxap yãyhä pãm xe'e', xayí' mä'. Kaxïy.

4 Ha Yeyox te:

—Topa yõg tappet te tikmû'ün xat, pu pãm puxet hã tu hi ka'ok hok, pãyã' xat, pu Topa yõg häm'äktux hã tikmû'ün kuxa hi ka'ok. Kaxïy.

5 Ha Hämgäyägnäg te kõmën Yenoyanën ha' mõgähä', yã Topa yõg kõmën, ha Topa pet xexka tu' mõgähä', pu' pet tox xanep yímü' 'äti',

6 ha:

—Pax xa Topak-tok, xa nūy nūhāy hām tu'. Yā Topa yōg tappet te:

“Topa te pexkox yōg xop nū'pok putup, nūy 'āpēnā māx,

tu 'ātat putup, 'ūyīm hā 'ātat putup,
ka mīkaxxap 'āpata xūy.”

'Ūkux. Kaxīy.

7 Ha:

—Pa Topa yōg tappet te hām'āktux kamah, hu:
“Ógnū Topa hā hāpkutex' ex hā gāyā hok.” Kaxīy.

8 Ha Hāmgāyāgnāg te' mōgāhā yīktix tox xanep yīmū', tu hām xexka max xohix tu' mūg, tu hāpxopmā'ax max xohix tu' mūg,

9 tu:

—Pēnā! 'Ūgmūn pu nū'āxup, kopxix xa' hōm hāpxop xohix. Kaxīy.

10 Ha Yeyox te:

—Ākmūn'ah. Mōg, nūy 'āpep. Yā Topa yōg tappet te: “Topap-xehnāg pu nū'āxup, nūy 'ākuxa' yēy.” Kaxīy.

11 Yīy Hāmgāyāgnāg te' nīm, ha pexkox yōg nū'pok xop nūn, nūy Yeyox pēnā max.

Yeyox te hāpxopmā kōnāmāhā'

12 Ha ta' nūn xonat xop, tu Yoām mūg, tu kanet hā mō'tat, ha Yeyox te' yūmmūg, tu hāpxexka Ganimet tu' mōg,

13 tu kōmēn Nāyane nīm, nūy kōmēn Kapānān tu' xip, ha kōnāg xexka Ganimet te' yīka' xup, yā' xip hāpxexka Yemonōm xīx Nāptanix tu'.

14 Hōmā, hāmyāxatamuk xohix 'īhā Topa te hām'āktux, ha tik hittap 'Iyait te nōm pupi

hām'āktux, tu tappet tu kax'āmi', nūy tikmū'ūn xohix pu hāmyūmmūgā', nūy Yeyox xip'ax 'āktux. Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā Yeyox te kōmēn Kapānān tu' nox xip, yīy:

15 "Yemonōn yōg hahām, xix Nāptanix yōg hahām, yā kōnāg xexka kux tu' pip, tu kōnāg xexka Yohnām xatapa' pip,
nō'ōm puknōg yōg Gанинет.

16 Yā' puknōg xop te hāpkoxtap kopa' pip, tu hāmyūmmūg 'ohnāg,
tu kuyānām xexka pēnāp-tup, puyīy hāptupmā',
puyī' puknōg xop hāmyūmmūg,
ha kuyānām te hāpkoxtap tu māp-tup,
nūy nōm puknōg xop kuxa hittupmā!" 'Ükux.
Kaxīy.

17 Ha Yeyox te hām'āpak max'ax 'āktux hāmāxap, hu:

—'Āpu, yāyhāhup, tu 'ōg hāpxopmā'ax kummuk kux! Yā hōnhā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat. 'Āpu 'īpkox pi'! Kaxīy.

Yeyox te tik te 4 xānāhā'

18 'Āmnīy 'ūm 'īhā Yeyox te hāpkumep, tu kōnāg xexka Gанинет yōg hāpkux tu' hāpkumep, 'īhā tik taknōy 2 pēnāhā', ha mām xuk, tu' xuxet'ax Xīmām, yā' xuxet'ax nōy te: Pet, xi' taknōy 'āxet'ax 'Ānene', tu mō tut panip yōn, tu mām xuk pax,

19 ha Yeyox te:

—'Āpu, 'ūkpe mōg 'ūg 'āyūmmūgā', xayīy tikmū'ūn tuk ha nūnnā'. Kaxīy.

20 Yīy tut panip nīm, nūy Yeyox mūtik hāpkumep.

21 Ha' mōg 'īhā tik taknōy 2 nōy pēnāhā', ha' xuxet'ax Tiak, xi' taknōy 'āxet'ax Yoām, yā Yemeneo

kutok, tu yāy tak yōg mīpkox kopa' mām, nūy tut panip mīy. Ha Yeyox te' xapit, puyīy nū mūtik hāpkumep,

²² ha hāpxip 'ohnāg 'ihā' mōg, tu yāy tak nīm, xix mīpkox nīm, nōm te kōnāg yīmū' mōg, ha Yeyox pe' mōg.

Yeyox te hāmyūmmūgāhā xix hittupmāhā'

²³ Ha Yeyox te hāpkumep punethok, tu ta Gаниет yōg hāpxexka xohix hā hāpkumep, tu Topa pet xohix kopa hāmyūmmūgāhā', tu Topa yōg hām'āpak max'ax 'āktux, xix Topa te tikmū'ūn xat'ax 'āktux, tu tikmū'ūn pakut xop hittupmāhā',

²⁴ ha hāpxexka Xit yōg tikmū'ūn xohix te' xupak, hu' pakut xop tat Yeyox hah, yā hāmpakut xohix te tikmū'ūn pakutnāhā', xix yāmīy kummuk te' pakutnāhā', ha nōm tikmū'ūn te yāy pu xu'ux xop tat, xix hāpkumep hok xop tat, ha Yeyox te' xohix hittupmāhā'.

²⁵ Ha tikmū'ūn xohix punethok te' pe' mōg, yā Gаниет yōg tikmū'ūn, xix kōmēn te 10 yōg tikmū'ūn, xix Yenoyanēn yōg tikmū'ūn, xix Yonex yōg, xix Yohnām xatapa' pip xop. Yā' xohix te Yeyox pe' mōg.

5

Yeyox te hām'āktux yīktix yīmū'

¹ Jesus te tikmū'ūn xohix pēnāhā', tu yīktix tu' mōg, tu mōktu pepi' xip, tu' yūm. Ha yāy yōg tik xop te' yīka' mām,

² ha hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', hu:

3 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn kuxa kopa' hok xop.

Yā Topa te nōm tikmū'ũn xat xe'e', hu' kuxa hittupmāhā'.

4 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn pota punethok xop.

Yā Topa te' kuxa hittupmāp-tup.

5 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn te yāy kutōgnāg pe'paxex.

Yā Topa te nōm pu hām'āktux xex, tu' xaxok 'ohnāg, yīy pexkox yōg hāpxop pop putup.

6 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn yīpkox pip xop, nōm te' xak, nūy Topa pu' yīpkox pi', tu hāmyok mīy putup xūy.

Yā Topa te' kuxa māmmāhā'.

7 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn te' nōy kuxa ka'.

Yā Topa te nōm tikmū'ũn kuxa ka'.

8 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn kuxa tup xop.

Yā nōm te Topa pēnāp-tup.

9 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn te yāykix kuxyāhā'.

Yā 'ōm te Topa hāk-tok xe'e'.

10 —'Ũkuxa hittup'ax tikmū'ũn xūy, nōm tikmū'ũn xūy nūy hāpxomā max.

Yā Topa te' xexkānāp-tup 'ihā' hep xop xohix xat.

11 —'Ãkuxa hittup'ax 'ihā' gāyxop te 'āxūygāhā', xix 'āmānōg, xix 'ākte'ex kummuk, xix 'ākupex, 'ūkpe 'āmōg hah.

12 'Ãkuxa hittup'ax, yā Topa te xa popmāp-tup pexkox yōg hāpxop xohix. Yā hōmā tik gāy xop te Topa yōg tik hittap xop xūygāhā', tu' pupi hām'āktux xop xūygāhā kamah, 'āmūn putuk.

Yeyox te 'āmot xuxpex 'āktux xix kuyānām

13 —'Āmot xuxpex te' xit'ax xuxpexgāhā', ha xogyīn kutnat, puyīt tuk-tox hok. Ha kaxīy 'āxop te Topa hā' pu knōg xop pu hāmmaxnāhā'. Pax pu 'āmot ku'uk kummuk hāk-tox, puxix tikmū'ūn xep-tup nōg, nūy hāptopa putyōn, ha' xohix te' tonnok.

14 —Kuyānām te hāptupmāhā', ha kaxīy 'āxop te tikmū'ūn pu Topa pupi hām'āktux, tu' kuxa hit-tupmāhā'. Tikmū'ūn xohix te kōmēn pēnāhā', yā kōmēn te yīktix yīmū' pip.

15 Piyā kuyānām tat'ax paha', nūy nō manax kopa' yūm, tu mō'nīy? 'Ap yūm'ah, pāyā mīmpe yīmū' yūm, puyīt mīptut xohix tupmā', puyīt tikmū'ūn nō hāmpēnā max.

16 Ha kaxīy 'āxop te tikmū'ūn pu Topa yōg hām'āktux 'āktux, pu tu hittup, ha kaxīy 'āxop te hāpxopmā max, pu tikmū'ūn pēnā', nūy 'Ātak Topa pu hām'āktux, hu: "Yā 'āmax xe'ēgnāg"! Kaxīy.

Tu Topa yōg xat'ax 'āktux

17 —'Ūpe'āpaxeh hok, hu: "Yeyox nūn, nūy Mōyyex yōg xat'ax nōa'." Kaxīy. 'Āmhok. 'Aknūn'ah 'ūg tik hittap xop yōg hām'āktux nōa', nōm hittap xop te Topa pupi hām'āktux, 'ap nōāp-tup'ah, pak nūn nūy hām'āktux yūmmūgā max.

18 'Ūxaxok hok. Yā' xat'ax xip ka'ok, tu' nōg 'ohnāg. Yā Topa yōg tikmū'ūn te' xuktux putup mō'kuma' mōg. Yā kax'āmi'ax kutōgnāg xut 'ohnāg, 'ihā pexkox xip, 'ihā' xip hahām. 'Ūnōg 'ohnāg.

19 Yītikmū'ūn yīpkox pip 'ohnāg Topa yōg xat'ax pu', xi' nōy yūmmūgā'ax, pu' yīpkox hok, puxix 'ōm kutōgnāg. Yā Topa te nōm kutōgnāg 'āktux putup 'ihā yāy yōg tikmū'ūn xat. 'A xexkānāp-tup'ah. Pa tikmū'ūn yīpkox pip, tu' nōy yūmmūgā'ax, pu yīpkox

pi', puxix Topa xexka 'āktux putup, 'ihā yāy yōg tikmū'ūn xat.

²⁰ Yī hāpxopmā max Topa pu', tu 'āyīpkox pip pax Topa pu', puyīy Topa 'āxop pu pexkox xōn, 'ihā yāy yōg tikmū'ūn xat, nūy: Mōnāy! Kaxīy. Pa hāmyūmmūg xop yīpkox 'ohnāg xop, xix Paniye xop te' mōxakux 'ohnāg.

Tu tep-tup nōg 'āktux

²¹ —Tik hittap te mōnāyxop pu hām'āktux, tu' xat, hu: “'Up-tex hok. Tikmū'ūn te' nōy putex, puxi' mōgā tik pa te hāmyūmmūg keppah, puyī' yōg hāpkummuk mīy'ax kopit.” Kaxīy.

²² Pa 'āte 'āxat, hu: Tikmū'ūn te' nōy hā' gāy, puxix tik pa te hāmyūmmūg kopit. Ha tikmū'ūn te' nōy pu hām'āktux, hu: “'Ākummuk,” kaxīy, puxix tik xexka xop hāpkummuk mīy'ax kopit. Ha tikmū'ūn te' nōy putup nōg, hu nōm pu hupmāhā', hu: “'Āp-tox kummuk!” kaxīy, puxix nōm mōgā Hāmgāyāgnāg Pet hah.

²³ 'Āmōg Topa pet hah, nūy Topa pu hāpxop mō'hap, nūy tu' haxyā', tu hāmpe'paxex, hu: “Hamūn, 'ūgnōy gāy, tute 'ā tu' gāy,” kaxīy.

²⁴ 'Āpu, 'ōg hāpxop mō'hap'ax nīm, nūy mōg mō'ka'ok 'ānōy hah, pu 'ānōy mūtik yāyhā 'āxape 'ūxeheh, hak-nāy tu 'ōg hāpxop mō'hap Topa pu'.

²⁵ —Tikmū'ūn te xa tu' gāy, xix 'ākupex, tu 'āmōgā'ax tik pa te hāmyūmmūg hah, 'āpu nū mūtik yāyhā 'āxape, ka 'āmōgā tik pa te hāmyūmmūg hah, ha' xat pu 'āmūy, nūy kanet kopa mō'ātat.

²⁶ Pax xa kanet kopa 'āxip, hu ta 'āxupa hok, tu mōktu tayūmak xexka hā pago, xayīy 'āpep.

'Ũnōy hā' xupxet 'āktux

²⁷ —'Āxop te Topa yōg xat'ax yūmmūg, ha: “'Ānōy hā xupxet hok!” Kaxīy.

²⁸ Pa 'āte 'āxat, hu: 'Ũn 'āpa hā pēnā hok, nūy 'ūn putup hok. Tikmū'ūn te 'ūn pēnāhā' puxi' kuxa kopa' xonnix.

²⁹ Pax xa 'āpa xe'e xa hāpxomā kummugā', 'āpu 'āpa xut, nūy putyōn. Yā' max 'āpap-xet, ha ta' kummuk, xa Hāmgāyāgnāg Pet ha 'āmōg.

³⁰ Pax xa 'āyīm xe'e xa hāpxomā kummugā', 'āpu 'āyīm xax mīkax hā, nūy putyōn. Yā' max 'āyīm puxet, ha ta' kummuk xa Hāmgāyāgnāg Pet ha 'āmōg.

Tik te yāy xetut nīm 'āktux

³¹ —Tikmū'ūn te 'āxat kamah, hu: “Tik te' xetut nīm putup, puxix tappet mīy, pu tu' nīm.” Kaxīy.

³² Pa 'āte 'āxat xe'e': 'Āxetut nīm hok. Pēyā' xetut te tik nōy mūtik xonnix, 'ūtux hok pu nīm, pāyā' xetut te tik nōy mūtik xonnix hok, 'ūtux hok pu nīm hok, ka tik nōy mūy, nūy nū mūtik tu' xonnix. Yā tik te' nōy xetut mūg, tu nōm hā' xupxet, yā hāpkummuk mīy.

Tute hām'āktux xex'ax 'āktux

³³ —Mōnāyxop hittap te Topa yōg hām'āktux 'āpak, hu 'āxat, hu: “Xate Topa pu hām'āktux xex, 'āpu' xaxok hok, nūy mīy.” Kaxīy.

³⁴ Pa 'āte: Topa 'āxet'ax 'āktux hok 'ihā hām'āktux xex, xix pexkox 'āktux hok. Pexkox yā Topa xip'ax xe'ēgnāg hah,

³⁵ xix hām xexka 'āktux hok, 'ihā hām'āktux xex. Yā hām xexka xohix Topa yōg, yā' yōg hāptonnok'ax.

Ha Yenoyanēn 'āktux hok. Yā Topa te' xat xe'ēgnāg, yā' yōg kōmēn xe'e',

³⁶ xix 'āxe 'āktux hok, 'īhā hām'āktux xex. Pi'yā' yāy xe yāyhā yām-nok, xip-niy? 'Ap yāyhā yā yūmmūg'ah, yīy 'āxe 'āktux hok, 'īhā hām'āktux xex.

³⁷ Hu hām'āktux kutōgnāg, hu: “Āmhok,” kaxīy, xix: “Hamūn,” kaxīy. Puxi'. Yā Hāmgāyāgnāg mūn te tikmū'ūn yūmmūgāhā, pu hām'āktux tox. Hām'āktux tox hok!

'Ūnōy pu hāpkummuk hā' yānān 'āktux

³⁸—Tikmū'ūn te: “Yā' max tikmū'ūn kummuk pu hāpkummugā 'ūyānān tu', nūy tu pago.” Kaxīy.

³⁹ Pa 'āte: Tikmū'ūn kummuk pu hāpkummugā hok, nūy tu pago hok, pa tik te 'āpayīn kix, 'āpu' tux hok pu 'āpayīn nāg nōy kix kamah.

⁴⁰ Tikmū'ūn te 'ōg topixxax xut, 'āpu 'ōg kayak tu' hōm kamah, ha tu paxmōg.

⁴¹ Xonat puknōg te 'āxat, xayīy 'ūyōg hāpxop putux tat, 'āpu' tat. Ha 'āxat pu kinōm puxet hā' tat, 'āpu kinōm 2 hā' tat.

⁴² Tikmū'ūn te hāpxop 'ūm xak, nūy ta putpu xa' hōm, 'āpu tu' hōm. Tikmū'ūn te' hok xak hāpxop 'ūm, 'āpu tu' hok hōm.

'Āhā' puknōg xop putup pax

⁴³—Tikmū'ūn te: “Āxapep-tup pax, pa' puknōg xi' gāy xop putup hok.” Kaxīy.

⁴⁴ Pa 'āte': Gāy xop putup pax, xi' puknōg xop, xix Topa tu' xax, pu nōm hā hāmmaxnā',

⁴⁵ xa 'āxop yāyhā Topa hā 'āk-tok xop xe'e'. Yā Topa te māyōn xat, pu' hep xop xohix pu hām pukgā', yā hāpxopmā kummuk xop pu' mīy, xix

hāpxopmā max xop pu' mīy kamah. Tute tex nū'kutnāhā' hep xop xohix pu. Yā tikmū'ūn te hāmyok mīy xop pu nū'kutnāhā', xix tikmū'ūn te hāpkohe' mīy xop pu tex nū'kutnāhā kamah.

46 'Āxop te 'āxapep-tup xix tikmū'ūn gāy xop putup nōg, puxix Topa xa pexkox yōg hāpxop 'ūm hōm hok. Yā tik kummuk xop te gohet pupi tayūmak pop, tute yāy xape xop mūn putup pax, xi' puknōg xop putup nōg.

47 'Āxop te 'āxape xop mūtik hām'āktux puxehnāg, ha ta' puknōg xop te yāy xape mūtik hām'āktux kamah, nōm xop te Topa hā' puknōg xop.

48 —'Āpu hāpxopmā max xe'ēgnāg, nūy 'Ātak Topa putuk, ha pexkox kopa' xip, tu hāpxopmā max xe'ēgnāg mō'kuma' mōg.

6

'Ānōy pu hāmmaxnāhā'

1 —'Ōg pa 'āti'! Hāpxopmā max hok, nūy mō'āmā hok, puyīy tikmū'ūn pēnā'. 'Āmhok. Pa Topa pu hāpxopmā max xe'e, puyīy Topa pēnā'. Pāyā xate' mīy puyīy tikmū'ūn pēnā', puxix Topa yūmūg Tak xa pexkox yōg hāpxop 'ūm hōm putup hok.

2 —Xate tikmū'ūn hok xop pu hāpxop hok hōm, 'āpu 'īy hok. Yā mō'āmā'ax xop pa max, pāyā' kuxa kummuk, tu yāy yōg hāpxopmā max'ax'āktux, tu Topa pet kopa hām'āktux, xix kōmēn kopa hām'āktux, pu tikmū'ūn hāpxopmā'ax yūmmūg, tu: "Yā tik max, 'ōhōm!" Kaxīy. Yā Topa tep-tup nōg, tu: "Puxi'." Kaxīy. Tu pexkox yōg hāpxop 'ap hōm putup'ah, mō'āmā pax xop pu' hōm putup'ah.

3 Xate tikmū'ũn hok hā nō teheh, 'āpu hām'āktux hok, pu tikmū'ũn 'ũm yūmmūg hok, pu 'āxape xe'e yūmmūg hok.

4 Tikmū'ũn 'ũm pu' xuktux hok, puxix Topa xa pexkox yōg hāpxop hōm. Yā Topa te hāpxopmā'ax xohix pēnāhā'.

Tute Topa pu hām'āktux 'āktux

5 —Tikmū'ũn te mō'āmā, yā' pa max, pāyā' kuxa kummuk, tu Topa pu hām'āktux hitop, tu kōmēn yōg putat hā' xuktux, xix Topa pet kopa' xuktux, pu tikmū'ũn pēnā', nūy tu: ““Ümax nō'õm! Yā Topa pu hām'āktux pax!” Kaxīy. Pāyā yā' koit.

6 Pa 'āpet ha mōg, nūy mōhāmyīnnīn, nūy 'āp-xehnāg hā 'ōg 'Ātak Topa pu hām'āktux, 'Thā xate nōm pēnā 'ohnāg, ha' xupak, tu xa' hōm pexkox yōg hāpxop. Yā Topa 'ōg 'Ātak te hāpxopmā'ax xohix pēnāhā'.

7 —Topa pu 'āp-xehnāg hā hām'āktux, tu hām'āktux 'āhīynāg hok, 'ūpuknōg xop putuk. Nōm te Topa pu hām'āktux tox, tu hām'āktux 'āhīynāg, puyī Topa' xupax.

8 Kaxīy mīy hok! Topa yā 'ōg 'Ātak, tu hāmyūmmūg xe'eñgnāg, tu xatep-tup yūmmūg tap.

9 Yīy Topa pu hām'āktux kaxīy, hu:
“Yūmūg 'Ātak, nōm te pexkox tu' xip, pūyā' xohix kuxa' yēy 'ākeppah, tu 'āmax xe'eñgnāg 'āktux.

10 Pūyā tikmū'ũn xohix 'ōg xat'ax pu' yīpkox pi' nūhū hāhām tu'.

Yā pexkox yōg xop xohix yīpkox pip nōmhā.

11 'Āmnīy xohix 'īhāk mū'ā hāpxop 'ũm nū'kutnā', 'ūyī' mā',

12 hak mū yōg hāpkummuk mīy'ax xaxogā', pu tu kux.

Tikmū'ūn tek mūg kummugāhā', hak mū'āte nōm mīy'ax xaxogāhā kamah, ha' kux.

13 'Ūtux hok puk mūg kopit hok, 'ūgmū'ā hāpxopmā kummuk hok, pak mūg ka'ōgā', 'ūyī hāpxopmā max.

Yā 'āxexka xe'ēgnāg, hu tikmū'ūn xohix xat, xix hāpxop xohix xat, ha' xat kuxyā 'ohnāg, 'āka'ok xe'ēgnāg hah, xix 'āmax xe'ēgnāg kamah. Hamūn."

14 —'Ānōy yōg hāpkummuk mīy'ax xaxogā', puxix 'Ātak Topa 'ōg hāpkummuk mīy'ax xaxogā',

15 pa 'ānōy yōg mīy'ax xaxogā hok, puxix Topa 'ōg mīy'ax xaxogā 'ohnāg.

'Āxit hok nūy Topa pu hām'āktux

16 —'Āxit hok nūy Topa pu hām'āktux, hu ta 'āpa hittup. Tikmū'ūn te mō'āmā', yā' pa max, pāyā' kuxa kummuk, tu' xit hok 'ihā pa kummuk, puyī tikmū'ūn pa kummuk pēnā', tu' xit hok yūmmūg, pa Topa te nōm xop pu pexkox yōg hāpxop hōm 'ohnāg.

17 'Āxit hok, nūy Topa pu hām'āktux, 'āpu 'āpayīn pix, xix 'āxe yoā',

18 puyī tikmū'ūn 'āxit hok yūmmūg hok. Yā 'Ātak Topa puxehnāg te' yūmmūg, ha tikmū'ūn te Topa pēnā hok, ha hāpxopmā'ax xohix pēnāhā', tu xa pexkox yōg hāpxop hōm putup.

Pexkox yōg hāpxop 'āktux

19 —Hāpxop xohix pop hok, xix tayūmak xexka pop hok, nūy yāy tu nū'xok, tu mōktu 'ōg tayūmak

xohix nūnte hām xexka tu'. Yā' kut te' māhā', haknox, ha' nōg, ha tik kummuk te' nōy yōg hāpxop hā' xupxet, xix 'ōg tayūmak hā' xupxet'ax, yīy pop hok,

²⁰ pa pexkox yōg hāpxop pop, tik 'ūm te nōm hāpxop hā' xupxet hok, xik-nox 'ohnāg.

²¹ Tikmū'ūn kuxa te yāy yōg hāpxop xak, yīy pexkox yōg hāpxop xax, puyīy 'ākuxa hittupmā'.

Kuyānām 'āktux

²² —Kuyānām te tikmū'ūn pa putuk, tu hāptupmāhā', ha tikmū'ūn te hāmpēnā max. 'Ūpa max, puxix nōmhā hāmpēnā max kamah.

²³ 'Ūpa kummuk, puxix hāmpēnā kummuk. Pax xa 'āpa hok, puxix hāmpēnā 'ohnāg. Yā 'āmnīy koxtap pax!

Tute 'ūptexop xexka 'āktux

²⁴ —Tikmū'ūn te' xuxyā 2 pu hām hok. Yā' xuxyāp-xet putup nōg, tu ta' nōy putup pax. Kaxīy tikmū'ūn te Topa pu hām hok 'īhā tayūmak xak pax.

²⁵ —Yīy 'āte xa hām'āktux, hu: Xutigā hok, nūy tu: "Ātep-tep mā'ax?" Kaxīy. Xix: "Ātep-tep mūn xo'op'ax?" Kaxīy. Xix: "Pi'a 'āte mō'tat'ax?" Kaxīy. Yūmmūg. Tikmū'ūn yīn max hāmāxap, hak-nāy tu hāpxop xit'ax xix topixxax.

²⁶ Putuxnāg pēnā', ha' topaha'. 'Ap hāpxop xap xok'ah, xix hāpxop ta nūnnā 'ohnāg, tu' pet kopa' xex 'ohnāg, pa 'Ātak Topa te pexkox tu' xip, tu pēnānā' xip, puyīy putuxnāg xit. Pi'yā Topa tep-tup? Yā Topa te tikmū'ūn putup xexkah, tu putuxnāg xop putup kutōgnāg.

²⁷ Pax pu tikmū'ūn 'ūm yākuxop xexkah, puxi' xutigā'ax hā' hi tox 'ohnāg.

28 —Teptu hāmpe'āpaxex, hu: “Tep tek mō'tat'ax?” Kaxīy. Pēnā mīnnut. 'Ūtuk max, tu' hām 'ohnāg, tu topixxax xap 'ohnāg yāy pu',

29 pa 'āte xa hāpxe'e 'āktux: Mōnāyxop hittap Xanomām yā' xexkah, tu 'Iyaet yōg tikmū'ūn xohix xat, tup-texop xexkah, tu topixxax max mō'tat, pa Xanomām xax 'ānuk max, ha mīnnut xax 'ānuk māynāg.

30 Yā Topa te mīnnut xop xax mīy, xix mīxux xop xax, ha hōnhā' xip, tu hāptup 'ihā' tap, ha kuxap hā mō'xut, ha' nōg, yīy Topa te xa topixxax mō'tatnāhā kamah, pa 'ākuxa mām pu'uk Topa kopah.

31 Yīy yāy xutigā hok, nūy 'āxit'ax xax hok, nūy xo'op'ax xax hok, nūy topixxax xax hok. 'Āmhok. Kaxīy hok.

32 'Ūpuknōg xop te Topa yūmmūg 'ohnāg, hu' yāykuxop punethok, pa Topa yā' āxop hā 'Ātak, tu pexkox tu' xip, tu 'āpēnānā' xip, nūy xa hāpxop xohix mō'pok,

33 yīy Topa xax hāmāxap, tu nōm pu 'āyīpkox pi', nūy nō xat'ax mīy, ha xa' popmāp-tup hāpxop xohix.

34 Yīy xutigā hok 'ihā hāptup pe'āpaxex. Yā hāptup mō'nāp-tup, ha xate hāpxop xak putup punethok, nūy yāykuxop. Pa hōnhā yā yāykuxop punethok. Yā' puxi'.

7

'Ūnōy yōg hāpxopmā'ax 'āktux kummuk

1 Tikmū'ūn nōy yōg hāpxopmā'ax kopit hok, nūy nō kummuk 'āktux hok, ka Topa 'ōg hāpxopmā'ax kopit, nūy 'ākummuk 'āktux kamah.

² 'Ãxop te 'ãñoy yõg hãpxomã'ax kopit, ha kaxïy Topa te 'ãkopit putup; 'õg panat hã 'ãñoy pu hãpxop xap hãmenex, puxix nõm panat hã xa hãmenex hãpxop xap kamah 'üyãñän tu'. 'Ãnøy puk-tõgnäg hõm, puxix xa' hõm 'ãk-tõgnäg kamah. 'Ãnøy pu punethok hõm, puxix xa' hõm punethok 'üyãñän tu'.

³ Xate 'ãñoy yõg hãpxomã'ax kummuk pẽnähã'. Teptu xate pẽnã hok yãy yõg hãpxomã'ax kummuk?

⁴ Xate 'ãñoy pu hãm'ãktux, hu: "Nãy, tux hok 'ü xa hãmyümmügã', kaxïy, 'lhã 'ãpa te hãmyümmüg 'ohnäg.

⁵ 'Ãpa te hãmyümmüg 'ohnäg, yã mõ'ãmã'. Yãy yõg hãpxomã kummuk kux hãmãxap, xayïy kunãy tu 'ãñoy yõg hãpxomã'ax kummuk kuxyã'.

⁶ —Topa yõg hãpxop max hõm hok kokex putuk xop pu', ka gãy ha 'ãp-top. 'õg kupxat xap max hõm hok xapup putuk xop pu', ka' gãy ha nõm tonnok. Kaxïy Topa yõg hãm'ãktux 'ãktux hok hãmgãy xop pu', ka 'ãp-tex 'ugãy tu'.

Topa mün max

⁷ —Topa tu' xax, puxix xa' hõm. 'Üxax, hu ta' xipi', hãptopa 'ãxip, tu' xãñä', puxix xa' xõn.

⁸ Tikmũ'ün te ta tu' kax, puxi' pop, ha tikmũ'ün te' xak, puxi' xipi', ha Topa te hãpxõn putup 'lhã tikmũ'ün te hãptopa xãñähã', hu: "Hãpxõn!" Kaxïy.

⁹ 'Ak-tok te pãm xak. 'Ok hõm putup mïkaxxap, nüy tu yãñän? 'Ãmhok!

¹⁰ 'Ak-tok te mäm xak. 'Ok hõm putup kãyã gãy, nüy tu yãñän? 'Ãmhok. 'Ap yãñän putup'ah.

11 Tikmū'ũn kuxa kummuk, tu hāpxopmā kummuk, pak-tok putup pax, tu tu hāpxop max hōm, ha 'Ātak Topa kuxa max xe'ēgnāg, tu pexkox tu' xip, tu' yāy kutok xop pu hāpxop max xe'e popmāhā', 'Ihāktok xop te ta tu' kax, pu' popmā'.

12 —Xatep-tup tikmū'ũn xa hāmmaxnā', yīy nōm pu hāpxopmā max hāmāxap. Yā Mōyyex te' xat, xix tik xop hittap te yūmū'ã hāmyūmmūgāhā'.

Tute putat 2 'āktux

13-14 —Hāmpak'ax yīkox kutōgnāg hā mōy mōnāy. Ha ta' xip hāmpak'ax yīkox xexkah, 'ūyōg putat te Topa yōg putat xakgāhā', ha tikmū'ũn punethok te putat xexka hā' mōg, yīy mōnāy hok, pak-tōgnāg nōm hāmpak'ax yīkox hā mōnāy, nūy Topa yōg putat xe'e hā mōg, xayīy 'āhi xe'ēgnāg mōkuma mōg.

Tute tik xop te mō'āmā'ax 'āktux

15 —'Ōg pa 'āti'! Yā tik xop te mō'āmā', tu Topa pupi hām'āktux xop putuk, pāyā hamūn'ah. Yā' koit. 'Ūpa te kahnēn pa putuk, pāyā' kuxa kopa kokex gāyñām putuk.

16 Tu hām'āktux max, pa hāpxopmā kummuk. Xate tikmū'ũn yōg hāpxopmā'ax pēnāhā', nūy tikmū'ũn yūmmūg. Mīm kup te xāpxox taha', pāyā' a xupxak ta'ah, xix gōyap ta'ah.

17-18 Kaxīy mīm kup max xohix te mīnta max taha', 'ap kummuk 'ūm ta'ah, ha mīm kup kummuk te mīnta kummuk taha', 'ap max mūn ta'ah,

19 ha tikmū'ũn te' kup kummuk xak, pu hām tu nāy, pu kuxap hā mō'xut, ha' nū' nī' nūy nōg.

20 Ha kaxīy 'ãxop te tik te mō'ãmā'ax pēnāhā', tu' yōg hāpxomā'ax kopit, nūy yōg hāpxomā'ax kummuk yūmmūg.

Tikmū'ūn te Yeyox pu'yipkox pip

21 —Tikmū'ūn tek xānāhā', hu 'ātu: "Yāyā', Yāyā", kaxīy, pa 'ūyāg yipkox 'ohnāg, ha yōgnū 'Ātak Topah, tu pexkox tu' xip, tu nōm yipkox hok xop xat putup 'ohnāg. Pa tikmū'ūn yāg yipkox pi', puxix Topa nōm xat.

22 Yā' yōg hāptup xe'e mō'nā'ax, 'ihā tikmū'ūn punethok te: "Yāyā", Yāyā', 'ūgmū'āte 'āxuxet'ax 'āktux nūy hām'āpak max'ax 'āktux, tu yāmīy kummuk mōy tikmū'ūn kuxa kopah, tu hāpxomā ka'ok xe'ēgnāg, tikmū'ūn puxet te' mīy hok," kaxīy,

23 kopxix hām'āktux putup, nūy tu nōy yānān, hu: "'Āte 'āyūmmūg 'ohnāg. Mōy, mōg, nūy 'āpep, 'āte 'āp-tup'ah, 'āxop te hāpxomā kummuk punethok hah." Kaxīy.

Tute mīptut mīy'ax 'āktux

24 —Tikmū'ūn te yōg hām'āktux 'āpak, tu' yipkox pi', puxix ta tu hāmyūmmūg, yā tik pet max putuk, ha mīkaxxap xexka yīmū' yā' pet,

25 ha tex gāy mō'yūm, tu' xupep, tu yā kōnāg xet, ha 'āmuuh gāy te mō'kouk xexkah, pa mīptut yūm ka'ok mīkaxxap xexka hā.

26 —Ha tikmū'ūn te yōg hām'āktux 'āpak, tu' yipkox 'ohnāg, tu hāmyūmmūg 'ohnāg, tu tik pet kummuk putuk, ha 'āmot yīmū' yā' pet.

27 Ha tex gāy ka'ok, ha mīptut te 'āmot tu mō'yūm, tu' pu'uk, tu yāy koxyōy, tu nū'nānām. Ta tu' kux.

Yeyox te hām'āktux ka'ok

28 Tu hām'āktux kux, ha tikmū'ūn kuxānōg. Yā hām'āktux ka'ok hā Yeyox te tikmū'ūn pu hāmyūmmūgāhā'.

29 Tik te hāmyūmmūg xop te hām'āktux pu'uk, pāyā Yeyox mūn te hām'āktux ka'ok, 'ūxat tu'.

8

Yeyox te tik xax kunutnām tapmāhā'

1 Yeyox te yīktix tu' yīxohoh, 'īhā tikmū'ūn xohix punethok te' pe' mōg,

2 ha tik pakut nūn, tu' xax kunut, tu Yeyox keppa' kopaxux hā' nāhā', tu tu nū' xup, tu:

—Yāyā', 'ok xatek putup 'ūg hittupmā'? Kaxīy.

3 Ha Yeyox mō'yīm kutit, tu tik 'āpit, tu:

—Hamūn. 'Āte 'āp-tup. 'Āhittup. Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'īhā tīk xax max xupep,

4 ha Yeyox te:

—Tikmū'ūn pu 'āktux hok, pa 'āmānex ha mōg hāmāxap, pu 'āxax pēnā', nūy 'āhittup yūmmūg, hak-nāy tu Topa pu hāpxop mō'hap, pu tu hax. Yā hōmā mōnāyxop Mōyyex te hāpxop mō'hap xat, pu tikmū'ūn pu yāy hittup'ax yūmmūgā'. Kaxīy.

Yeyox te kāmānat hittupmāhā'

5 Tu ta' mōg, Yeyox mōg kōmēn Kapānān ha', tu' mōg tu mōktu' xupep, pa' xip tik te Hōm yōg gohet puknōg pu' hām, tu Yeyox ha' nūn, tu ta tu' xak, pu' yōg kāmānat hittupmā',

6 hu:

—Notot, yōgnū kāmānat tek pet tu' xip, tu pakut xexkah, tu hāpkumep hok. Yā' xūy xexkah. Kaxīy.

7 Ha Yeyox te:

—'Ūgmōg, nūy nō' hittupmā'. Kaxīy.

8 Ha gohet yōg tik te:

—'Āmhok! 'Āmōg hok! Nāy. 'Āxexkah, hakmūn kutōgnāg, yīk pet ha mōg hok. 'Āpu, hāmpakut'ax xat, pu kāmānat nīm, ha' hittupmāp-tup.

9 'Ūgmūn yīpkox xip yōgnū xexka xop pu', tu xonat xop xat 'ūyānān tu', hakmūn pu yīpkox pip. 'Āte xonat puxet xat, hu: "Mōg," kaxīy, ha' mōg, ha xonat nōy xat, hu: "Mā'," kaxīy, ha' nūn. Ha' nōy xat, hu: "Mōy mīy!" kaxīy, ha' mīy. Kaxīy.

10 Ha Yeyox te' xupak, tu' kuxa hittup, tu tikmū'ūn te' pe' mōg pu hām'āktux, hu:

—'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Nūhū tik kuxa yūm ka'ok 'ūgkopah, ha 'Iyaet yōg tikmū'ūn kuxa mām pu'uk, yūmū yōg tikmū'ūn kuxa mām pu'uk.

11 'Ūxaxok hok! Hāmpuknōg xop nūn putup, tu hām xexka xohix tu' nūn putup, nūy 'āmuk xexka mā Yoneo xop mūtik, 'īhā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat, ha mōnāyxop hittap 'Amanām mūtik xit putup, xix mōnāyxop hittap 'Iyak mūtik xit putup, xix mōnāyxop hittap Yako mūtik xit putup,

12 ha Topa te 'Iyaet yōg tikmū'ūn mō'pok putup hāptopa', tu' papuk putup, hāpkoxtap kopa' pip putup, 'ūkuxa mām 'ohnāg hah. Tu' xūy xekaptup, hu potaha hāptopa' pip tu'. Kaxīy.

13 Tu gohet yōg tik pu hām'āktux, hu:

—'Āpet ha mōg. 'Ākuxa yūm ka'ok 'ūgmūn kopah, yīy Topa te 'ōg kāmānat hittupmāhā'. Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'īhā kāmānat hittup.

Yeyox te tikmū'ūn punethok hittupmāhā'

14 Ha ta' mōg Yeyox, tu Pet xetut mūg tut ha' mōg, tu' mōg tu mōktu mīptut tu' xutep, tu mō'nāhā', pa' xetut mūg tut pip, 'ūpakut tu', tu' xax pukpex,

15 ha Yeyox te 'ūn yīm 'āpit, ha' xuxi', ha' yok, tuk-nīhā' xip, tu hāpxop xit'ax puk, ha nō' xit.

16 Ha 'āmāxak 'īhā tikmū'ūn te' pakut xop nūnnāhā Yeyox hah, puyīy yāmīy kummuk mōy, puyīy hittupmā', tu' xat, tu' yīy'ax hā yāmīy kummuk mōy, tu tikmū'ūn pakut hittupmāhā'!

17 Hōmā, hāmyāxatamuk xohix 'īhā, tik hittap 'Iyait te Topa pupi hām'āktux, tu Topa yōg yāykutnā'ax 'āktux, yā Yeyox 'āktux, tu: "Tik te yūmū yōg hāmpakut hā' tot, tu yūmūg xūy'ax hā' tot." Kaxīy. Yā Topa yōg hām'āktux hittap hā Yeyox te tikmū'ūn hittupmāhā nōmhā'.

Tikmū'ūn te Yeyox mūtik hāpkumep

18 Ta Yeyox te tikmū'ūn xohix xexka pēnāhā', hu' xat, pu yāy tik xop mōg, ha kōnāg xexka xak.

19 Ha tik te hāmyūmmūg nūn, tu:
—Notot, 'āte 'āmūtik hāpkumep putup. Yā hām 'ūm hā' 'āmōg'ax, kamak mōg'ax 'āpehe'. Kaxīy.

20 Ha:
—Kokexmax hex te hāpkox kopa' pet, ha putuxnāg te mīm yīkpak tu' pet, pak mūn Tikmū'ūn Kutok, 'ak pet 'ūm xip'ah, nūy 'ūkpihi'. Kaxīy.

21 Ha ta tik nōy te Yeyox mūtik hāpkumep, tu:
—Yāyā', tux hok 'ūktak nō hāpkot hāmāxap. Kaxīy.

22 Ha Yeyox te:
—'Ūgmūtik hāpkumep. Pūyā' xakix xop 'ūxakix nōy xop nō 'āpkot. Kaxīy.

Yeyox te 'āmuuh gāy 'āxi'

23 Tu ta' mōg, tu mīpkox hā mō'nāhā', nūy kōnāg xexka yīmū' mōg, ha yāy yōg tik xop te nū mūtik mōg.

24 Hāpxip 'ohnāg 'ihā kōnāg gāy, ha 'āmuuk gāy kamah, tu mīpkox mō'yōn, ha yāy mahamnām kōnāg yīmū', ha kōnāg te mīpkox hā mō'yūm, pa Yeyox mō'yōn.

25 Ha tik xop te Yeyox yīkāgnāg hā' mōg, tu tuhuk, ha yāy koxak, ha:

—Yāyā'! Mō'ōn hok, ka yūmūg xakix! Kaxīy.

26 Ha Yeyox te:

—Teptu yā 'ākuxānōg? 'Ākuxa mām pu'ūgnāg 'ūgkopah! Kaxīy.

Tu' yok, tu 'āmuuh gāy tu' xat, xix kōnāg gāy tu' xat, pu tu xuxi', ha' xuxi'.

27 Ha tik xop te' pēnā ka'ok, 'ūkuxānōg tu', tu:

—Tik 'ūm 'ōhōm? Yā 'āmuuh gāy xat, xix kōnāg gāy xat, ha' yīpkox pip, hu' xuxi'! Kaxīy.

Yeyox te yāmīy kummuk mōy

28 Ha ta' mōg Yeyox, tu hāpxexka Ganat tu' mōg, tu' mōg Ganinet yōg kōnāg xexka xatapa', tu mōktu' xupep, pa tik 2 nūn, ha yāmīy kummuk tek-te'ex kummuk, yīy xukpot tu' tihi'. Ha yāmīy te' gāyāhā', yīy tīkmū'ūn xohix te' yīpkutuk, tu xukpot yōg putat nōdā'yēn, hu yīmmap hā' mōg.

29 Hāpxip 'ohnāg 'ihā tik yīy ka'ok, tu:

—Xate tep mūn putup? 'Āmūn yā Topak-tok. 'Ok nūn, nūy 'ūgmūg kummugā hāmāxap? Kaxīy.

30 Ha ta' pip xapup, tu mīxux māhā',

31 ha yāmīy te:

—Pēyā xatekmūg mōy, 'āpu' xat 'ū xapup kopak mūg mōxakux. Kaxīy.

32 Ha:

—Mõg, nūy mõxakux. Kaxīy.

Ha' mõg, tu xapup xop hā' mõxakux, ha yïktix yïmū' pip, tu yïxo mõ'ka'ok, tu kõnāg xexka tu' mõxaha', tu kõnāg hā' mõxakux, tu' xakix kõnāg xexka kopah.

33 Ha tik xop te xapup pẽnãhã', tu nū'paha', tu kõmēn ha' mõg, tu mõktu mõxaha' kõmēn tu', tu hãm'ãktux, tu yãmãy kummuk 'ãktux, xix tik 2 'ãktux, yãmãy te nõm gãyãhã'.

34 Ha ta' nün kõmēn yõg tikmū'ün xohix, tu Yeyox ha' nün, tu' pẽnãhã', ïhã tu' xak, pu nõm hãpxexka nõm, nūy mõg, ha' mõg.

9

Yeyox te tik te hãpkumep hok hittupmãhã'

1 Ha ta mõ'nãhã Yeyox, tu mõpkox hã mõ'nãhã', tu kõnāg yïmū' mõg, tu' mõg, tu mõktu kõmēn Kapânän tu' xupep.

2 Ha ta tikmū'ün te tik nünnãhã', ha hãpkumep hok, yïy tikmū'ün te tutpe hã mõ'tat. Ha Yeyox te' pẽnãhã', tu tikmū'ün kuxa mãm ka'ok pẽnãhã', tu tik te hãpkumep hok pu hãm'ãktux, hu:

—'Ügnix 'ãhittup. Yã Topa te 'õg hãpkummuk mÿ'ax xaxogãhã' pu tu kux. Kaxīy.

3 Ha tik xop te hãmyümmüg 'ün te:

—Nõhõ tik te yãy 'ãktux Topah! Yã' koit. Kaxīy.

4 Ha Yeyox te tik xop yõg hãmpe'paxex yümmüg, hu:

—Teptu 'ãxop te hãpkummuk pe'ãpaxex?

5 Piyã' ka'ok, pe hãpkummuk mÿ'ax xaxogã'ax 'ãktux, pe' yok nûy hãpkumep'ax 'ãktux?

6 'Ügmūn yā Tikmū'ūn Kuto, tu xa hāmyūmmūgāhā', xayīy hāmyūmmūg. Yā Topa te 'ā' hōm yāy 'āxet'ax 'ūyīy hām xexka tu hāpkummuk mīy'ax xaxogā'. Kaxīy.

Tu' yōkānām, tu tik te hāpkumep hok xat, hu:

—'Āyok, nūy 'āknīhāxip, tu tutpe pepi' xup, nūy 'āpet ha mōg. Kaxīy.

7 Ha' yok, tuknīhā' xip, tu yāy pet ha' mōg.

8 Ha tikmū'ūn te' pēnāhā', tu kuxānōg, tu Topa max 'āktux. Yā Topa te tikmū'ūn ka'ogāhā pu tu' nōy hittupmā'!

Yeyox xix Māteo

9 Tu ta' mōg Yeyox, tu hāpkumep, 'īhā tik nōy pēnāhā', ha tik te gohet puknōg pu' hām, nūy nōm pupi tayūmak pop, tu' xuxet'ax Māteo, tu gohet yōg petnāg kopa' xip, nūy tayūmak pop, ha Yeyox te:

—'Ūkpe mōg. Kaxīy.

Ha Māteo yok, tuknīhā' xip, tu ta' mōg Yeyox mūtik,

10 tu'yāy xip'ax ha' mōg, nūy tu' xit, ha Yeyox te nōm mūtik mōg, tu' xit, 'īhā Māteo xape xop nūn, xix tik te nōm mūtik tayūmak pop nūn, xix tikmū'ūn kummuk nūn, tu Yeyox mūtik xit, xix 'ūyōg tik xop mūtik xit,

11 ha Paniye xop te' pēnāhā', tu Yeyox yōg tik xop yīkōpit, hu:

—Teptu 'ōgnū Notot xit tayūmak pop xop mūtik, xix tikmū'ūn kummuk mūtik xit? 'Ap max'ah. Kaxīy.

12 Ha Yeyox te' xupak, hu:

—Tikmū'ūn hittup te notot xak 'ohnāg, pa 'ūpakut xop te' xak.

¹³ Mōg, nūy Topa yōg tappet mō'kupix, nūy hāmyūmmūg, ha: "A'ātep-tup'ah xokxop mō'hap 'ūg hax. 'Āmhok. Pa 'āte tikmū'ūn te hāpxomā maxptup." Kaxīy. Yāk nūn, nūy tikmū'ūn kummuk xānā', 'ūyī tu hupmā', ha 'āte' xānā 'ohnāg tikmū'ūn te yāy max pe' paxex. Kaxīy.

Yeyox te' xit hok 'āktux

¹⁴ Hāpxip kutōgnāg 'ihā Yoām yōg tik xop nūn, nōm tep-tox pix yōg tik xop nūn, tu Yeyox ha' nūn, tu nūktu' yīkopit, hu:

—'Ūgmūg xit hok punethok, xix Paniye xop xit hok punethok. Teptu 'ōg tik xop xit hok'ah? Kaxīy.

¹⁵ Ha Yeyox te hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxomā'ax yūmmūgā', tu:

—Tik te yāytaha', tu 'āmuk xexka mīy, tu' xape xop xānāhā', puyīy nū mūtik tu hittup. 'Ok potaha 'ūxape xop 'ihā tik te yāyta'ax te nū mūtik xip? 'Ap pota'ah. Yā' hittup! Pa tik te yāyta'ax mōg, tu 'āmuk xexka kuxyāhā', ha nōmhā' xape xop hittup 'ohnāg. 'Ap xit putup'ah. 'Ūgmōg, puxik yōg tik xop xit hok kamah.

¹⁶ —Tikmū'ūn te topixxax kutut tu nō yāg xex, tu' xap, 'ap yāg tup xap'ah topixxax kutut tu', ka yāy pot. Kaxīy Yoām yōg tik xop te mōnāyxop yōg hāpxomā'ax hittap tat, ha' yōg tik xop te yōgnū hāpxomā'ax tup tat.

¹⁷ Ha tikmū'ūn te xupyāg hep mīy, tu' xokxax kutut kopa' xuk 'ohnāg, ka nō xax kutut tu yāy pot, ha' hep te hām tu nū'nāhā', ha' nōg. 'Āmhok. Pa xupyāg hep tup xuk xokxax tup kopah, nūy ti ka'ok. Kaxīy Yoām yōg tik xop te hāpxomā'ax hittap tat putup, tu nōm tup putup nōg. Kaxīy.

Yeyox te 'ün xix kakxop hex hittupmāhā'

¹⁸ Yeyox te hām'āktux 'İhā Yoneo xop yōg tik te' xat'ax nūn, tu nūktu' kopaxux hā' nāhā', tu:

—Hōnhāk-tok hex xok. Mā', nūy 'ükpet ha mōg, nūy tu tukūm yīmū yīm xeh, nūy putpu' hīnnā'. Kaxīy.

¹⁹ Ha Yeyox mōg, ha ta tik pe' mōg, ha tik xop te nū mūtik mōg kamah.

²⁰ Ha 'ün nūn, tu hāmyāxatamuk xohix te 12 hā' pakut, ha 'ün yōg hāmpakut'ax hā' pakut, tu Yeyox xāmpa' xip, tu' xax kuxyā' āpit, hu:

²¹ “Āte' xax 'āpit putup mō'ka'ok, 'ūghittupmā!'” Kaxīy.

²² Ha yōkānām, tu 'ün pēnāhā', tu:

—'Ākuxānōg hok, Nixix! 'Āhittup, 'ākuxa yūm ka'ok tu'. Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'İhā 'ün hittup.

²³ Ha ta' mōg Yeyox, Yoneo xop yōg tik te' xat'ax pe' mōg, tu mōktu mōxa tik pet tu', tu' mōxakux, tu nō hāpkot yōg kax 'āpak, ha tikmū'ün xohix te mīptut kopa' pip,

²⁴ ha Yeyox te:

—Mōg, nūy 'āpep hāptopa'. 'A kakxop 'üm xok'ah, yā mō'yōn! Kaxīy.

Ha tikmū'ün te nō yīxix,

²⁵ tu' mōg, 'İhā Yeyox te kakxop hex pet ha mō'nāhā', tu' yīm mūg, ha' yok, tuknīha' xip,

²⁶ ha tikmū'ün xohix te' yūmmūg, tu' xe' xuktux hāpxexka xohix yōg tikmū'ün pu'.

Yeyox te tik pa hok 2 pa nāhā'

²⁷ Ha ta' mōg Yeyox, tu putat hā' mōg, pa tik pa hok 2 tihi', tu' pe' mōg, tu' yīy ka'ok, tu:

—'Āmūn yā mōnāyxop Namix mōkputox, yīk mūg kuxa ka'! Kaxīy.

²⁸ Ha Yeyox te mīptut hā mō'nāhā', ha tik pa hok te' yīka' tihi', ha:

—'Ok 'ākuxa mām ka'ok 'ūgmūn kopah? 'Ok 'āhittupmā'ax 'āte'? Kaxīy.

Ha:

—Hamūn! Kaxīy.

²⁹ Yīy Yeyox te' pa 'āpit, tu:

—Hāmpēnā'! 'Ākuxa mām ka'ok 'ūgkopah. Yā' puxi'. Kaxīy.

³⁰ Tu' pa maxnāhā', ha hāmpēnā max. Ha Yeyox te:

—Tikmū'ūn xop pu' xuktux hok! Kaxīy.

³¹ Pa tu ta' mōg, tu Yeyox 'āktux hāpxexka yōg tikmū'ūn xohix pu'.

Yeyox te tik yīy hok yīgāhā'

³² Tu' mōg, 'ihā tikmū'ūn te tik yīy hok nūnnāhā', tu Yeyox ha' nūnnāhā', ha yāmīy kummuk te tik kummugāhā', pu tu yīy hok,

³³ ha Yeyox te yāmīy xut, tu tu' mō'kutnāhā', tu' xat pu mōg, 'ihā tik yīy, tu hām'āktux. Ha tikmū'ūn kuxānōg, tu:

—Tep te 'ūm nūhū'? Yā hōnhā 'Iyaet yōg tikmū'ūn te hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg pēnā hāmāxap. Hōmā 'ap pēnā'ah. Kaxīy.

³⁴ Pa Paniye xop gāy, tu:

—Yā Hāmgāyāgnāg mūn te Yeyox ka'ogāhā pu yāmīy kummuk mōy. Kaxīy.

Yeyox te tikmū'ūn kuxa ka'

³⁵ Ha ta Yeyox te hāpkumep, tu kōmēn xohix ha' mōg, xix xip tu xexka xohix ha' mōg,

tu hāmyūmmūgāhā Topa pet kopah, tu hām'āpak max'ax'āktux, xix Topa te tikmū'ūn xat'ax'āktux, tu tikmū'ūn pakut hittupmāhā', yā hāmpakut'ax xohix mōy, nūy nō tu hittupmā',

³⁶ 'Ihā tikmū'ūn pēnāhā', tu' kuxa ka', 'Üp-xehnāg pip hah, tu kahnēn xop putuk, tik te nōm pēnā 'ohnāg putuk,

³⁷ yīy yāy yōg tik xop pu hām'āktux, hu:

— Yā hāpxop ta punethok, puyīy pet ha yīkūy, nūy kopa nū' xok, pa tikmū'ūn kutōgnāg pip nūy nō yīkūy.

³⁸ 'Āpu, hāpxa xuxyā tu' xax, pu tikmū'ūn xānā', puyīy hāpxop ta nūnnā'. Kaxīy. Ha kaxīy Yeyox te tikmū'ūn 'āktux. Yā punethok te Topa xak, pāyā 'a' xipi yūmmūg'ah. 'Āpu Topa tu' xax, pu tik nū'pok, puyīy tikmū'ūn yūmmūgā max, nūy Topa ha mōgā'.

10

Yeyox yōg tik xop te 12

¹ Tu ta yāy yōg tik xop xānāhā', nūy mō'pok, tu yāy 'āxet'ax hōm pu yāmīy kummuk tu mōy, nūy tikmū'ūn pakut xohix hittupmā',

² ha tik xohix te 12 mō'pok, ha' xuxet'ax te: Xīmām, yā' xuxet'ax nōy Pet, xi' taknōy 'Ānene', xix Tiak, xi' taknōy Yoām. Yā Yemeneo kutok 2,

³ xix Pinip, xix Matōmēo, xix Tōmē, xix Māteo, nōm te gohet pupi tayūmak pop, xix 'Appeo kutok 'āxet'ax Tiak kamah, xix Tanep,

⁴ xix nōm tik te Yoneo xop xexkanāp-tup, tu' xuxet'ax Xīmām kamah, xix Yot 'Ixkanot, nōm te mō'āmā', nūy gāyxop mōgā Yeyox hah.

Yeyox te tik te 12 mō'pok

5 Ha Yeyox te mō'pok, tu:

—Hāmpuknōg xop ha 'āmōg hok, xix Xāmānit yōg kōmēn ha 'āmōg hok,

6 'āmhok. Pa 'Iyaet yōg tikmū'ūn xax, yā Yōneo xop, yā kahnēn te hāmyūmmūg hok putuk nō'ōm, tikmū'ūn te nōm xaxok hah. 'Ūxax, nūy 'ūm pipi',

7 nūy hām'āpak māx'ax 'āktux, hu: "Hōnhā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat, puyī tu yīpkox pi'." Kaxīy.

8 Tikmū'ūn hittupmā', xi' xax kunut xop pu' xax tapmā', xix hāmpakut xop xohix tupmā'. Tikmū'ūn xakix xop hīnnā putpu', xix yāmīy kummuk mōy tikmū'ūn kopah, pu tu hittup. Topa te xa' hok hittupmāhā', yīy tayūmak pop hok 'ūyānān tu', īhā 'ānōy hittupmā'. Yā' hok hittupmā'.

9 Tayūmak xexka ta hok,

10 xix tut ta hok, nūy hāpxop xuk, xix topixxax punethok ta hok, xix pataxax, xi' kuptōy ta hok. 'Āmhok. Tikmū'ūn hām, puxix tu xit max, puxix tu' pip max kamah, yīy hāpxop punethok ta hok. Pūyā tikmū'ūn xa' popmā hāpxop xohix.

11 —Kōmēn xix xip tu xexka ha mōxakux, 'āpu tikmū'ūn max xax, xayīy 'ūpet kopa 'āpi', 'āpihi nūy nox pi', īhā kōmēn kopa hām'āpak max'ax 'āktux, tu mōktu putpu 'āmōg.

12 Tikmū'ūn pet ha mōxakux, 'āpu' xuxyā pu hām'āktux, hu: "Pūyā tikmū'ūn kuxa mām, nōm te 'āpet kopa' pip," Kaxīy.

13 Tikmū'ūn te 'āxop pu: "Mōnāy, nūy pihi' nūnteh," kaxīy, yīy ta' pi', ha nōm tikmū'ūn kuxa mām putup. Pa tikmū'ūn te: "Mōnāy hok, pa mōg!" kaxīy, hu ta nōm tikmū'ūn kuxa mām 'ohnāg.

14 Pēyā kōmēn yōg tikmū'ūn 'āp-tup nōg, tu 'āxīnnā hok, 'āpu mōy, tu hāpkōnōn xit 'āpata tu', pu tikmū'ūn xohix pēnā', nūy yūmmūg. Yāp-tup nōg xop yīpkox 'ohnāg.

15 'Ūxaxok hok: hāptup mō'nāp-tup 'īhā Topa te' hep xop xohix yōg hāpxomā'ax kopit, tu kōmēn Xonōm yōg tikmū'ūn kuxa kap-tup, xix kōmēn Gōmōg yōg tikmū'ūn kuxa kap-tup, pa tikmū'ūn yīpkox hok xop kuxa ka 'ohnāg.

Tute hāpkummugā'ax 'āktux

16 —'Ūg 'āpax: 'Āte mō'āpok tikmū'ūn gāy kopah. Pa mōxip, nūy hāmyūmmūg, pu 'ākix hok, nūy hāmgāy te kahnēn kix putuk hok. Kāyā gāy xop te hāmyūmmūg, xix kuixxuxtut gāy 'ohnāg. Xapi 'āxop gāy hok kamah, pāyā hāmyūmmūg, nūy hāpkummuk mīy hok.

17 'Ōg pa 'āti'! Tikmū'ūn gāy te 'āmūg putup, nūy 'āhīy, nūy 'āmōgā tik pa te hāmyūmmūg keppah, tu xikot hā 'ākix putup Topa pet kopah.

18 Yā 'āxop mōg 'ūgmūtik, yī tikmū'ūn te 'āmōgāp-tup gohenanok xop keppah, xix hāpxexka yōg tik te' xat'ax keppah, pu 'ōg hāpxomā'ax kopit, yī 'āxop te hām'āpak max 'āktux putup 'ūxat'ax xop pu', xi' puknōg xop pu'.

19 'Āmōgā', 'āpu 'āxutigā hok, hu: "Āte putep 'āktux'ax?" kaxīy, xix: "Āte hām'āktux 'ūm 'āktux'ax?" kaxīy. 'Āxutigā hok. Hāpxip 'īhā Topa te xa hām'āktux yūmmūgāp-tup, xa hām'āktux.

20 Yā yāy yōg hām'āktux xa yūmmūgāp-tup, xayīy hām'āktux, tu 'ōg 'Ātak Topa Koxuk pupi hām'āktux.

21 —Ha tikmū'ün punethok te yāy xape mōgāptup pu gāyxop tu kix, ha' tak xop tek-tok xop mōgāptup pu' kix, hak-tok xop te' tak mūtik yāytukmīy putup, tu' kix putup,

22 yā tikmū'ün xohix te 'āp-tup nōg putup, 'āmōg 'ūgmūtik hah, pa 'āpu nōā' tot, ha mōktu' kux. Yā Topa te' gāyxop nōāp-tup, tu 'āmōy putup hāpkummuk mīy xop kopah, xa mōg.

23 Tikmū'ün te xa hāpkummugā', 'āpu nūmān, nūy kōmēn nōy ha mōg. 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'A 'āxop te hām'āktux kux putup'ah 'Iyaet yōg kōmēn xohix kopa, 'īhāk nūn, 'a xate hāpxopmā kux putup'ah, 'īhāk nūn, 'īhā 'ūgmūn yā Tikmū'ün Kutok nūn.

24 —Tik te hāmyūmmūgāhā', tu hāmyūmmūg max, pa tik nōy te hām'āpak, tu hāmyūmmūg kutōgnāg. Ha' xuxyā te' xat, hu' ka'ok, pa kāmānat yīpkox pip, hu' pu'uk.

25 Yā' max tik te hāmyūmmūgā'ax yōg hām'āktux 'āpak, tu mōktu hāmyūmmūg, nūy 'ūyōg yūmmūgā'ax putuk. Ha kāmānat max hām, nūy māynāg mīy, tu' xuxyā putuk. Pax pu' xuxyā yā Meyemo', puxix tu kummuk nām, ha' yōg kāmānat kummuk xexka kamah.

26 —Yīy tikmū'ün yīpkutuk hok. Tikmū'ün te hāpxopmā'ax xaptop, pa Topa te hāpxopmā xaptop'ax tu' mūg putup, puyī' xohi' pēnā'.

27 'Āte xa hām'āktux 'āmnīy 'īhā', nūy xe' xuktux hāptup 'īhā'. 'Āte 'āxop 'āp-xet pu hām'āktux, ha 'āxop te hām'āktux ka'ok putup, puyī' xohi' yūmmūg.

28 Tikmū'ün yīpkutuk hok. Yā 'āyīn putex'ax, pa 'ākoxuk putex hok. 'Āpu Topa yīpkutuk. Tute 'āyīn nōā'ax xix 'ākoxuk, nūy kuxap hā mō'hap

Hāmgāyāgnāg Pet tu', ha 'āxūy xuxi 'ohnāg.

²⁹ Putuxnāg ta manat, yā tayūmak kutōgnāg hā hāmenax, pa Topa te nōm xop putup pax, tu' pēnā max, pu hām tu tu nā hok, ha' xaxok 'ohnāg,

³⁰ tu 'āxop mō'āyāy xe'ēgnāg, tu mō 'āxe kupix, nūy 'āxe xohix te xīy yūmmūg, 'āp-tup pax tu'.

³¹ Yā Topa te mō'āyāy xe'ēgnāg, yīy 'ākuxānōg hok!

Yeyox yūmmūg hok 'āktux

³² —Tikmū'ūn xohix te: ““Ügmūn yā Yeyox yōg,” kaxīy, puyīy tikmū'ūn xupax, kopxix 'Ātak Topa pu' yānān tu hām'āktux, nōm te pexkox tu' xip pu hām'āktux, hu: ““Öhōm yōgnū!” Kaxīy.

³³ Pa tikmū'ūn te' nōy xop keppa hām'āktux, hu: ““Ügmūn 'ā Jesus yōg'ah,” kaxīy, kopxix 'Ātak Topa pu' yānān tu hām'āktux, yā yōg 'Ātak te pexkox tu' xip pu hām'āktux, hu: ““Öhōm 'ap yōg'ah.” Kaxīy.

Tute yāytukmīy 'āktux

³⁴ —'Ak nūn'ah, nūy 'ūhep xop xohix kuxa māmmā'. 'Āmhok. Pak nūn, hām tuk nūn, pu tikmū'ūn yāytukmīy,

³⁵ xik nūn puk-tok pit xop yāy tak xop mūtik yāytukmīy, xik nūn puk-tok hex xop yāy tut xop mūtik yāytukmīy, puk-tok xetut xop yāy yīpxox mūk tut mūtik yāytukmīy.

³⁶ Yā tikmū'ūn te yāy xape hā' puknōg, 'ūgāy tu'.

³⁷ —Tikmū'ūn te' tak putup pax hāmāxap, pe' tut putup pax hāmāxap, tuk-nāy tuk putup, puxix 'ūgmūtik tu hāpkumep hok. Ha tikmū'ūn tek-tok pit putup hāmāxap, pek-tok hex putup hāmāxap, tuk-nāy tuk putup, puxix 'ūgmūtik tu hāpkumep hok.

38 Pa tikmū'ün tek putup hāmāxap, nūy 'ūgmūtik xok, puxix 'ūgmūtik tu hāpkumep mō kuma' mōg.

39 Tikmū'ün xok 'ohnāg putup, puxix tu xok, ha tikmū'ün te Topa tu' xok, puxix tu hi mōkuma' mōg.

Topa te hāpxopmā max hā' yānān

40 —Tikmū'ün te 'āp-tup, puxix 'ūkputup, ha Topap-tup kamah, nōm te nūgkutnāhā'.

41 Tikmū'ün te Topa yōg nū'kutnā'ax putup, Topa te nū'kutnāhā' puyīy yāy pupi hām'āktux, puxix pexkox yōg hāpxop pop, nū'kutnā'ax mūtik pop putup. Ha tikmū'ün te tik max putup, 'ūmax hah, yā tik max xop mūtik pop putup pexkox yōg hāpxop.

42 —'Ūxaxok hok: Tikmū'ün te Topa yōg tik kutōgnāg pu kōnāg tat, puyīy xo'op, tu' tat tik tek mūtik mōg hah, puxix pexkox yōg hāpxop pop xe'e. Tu ta tu' kux.

11

Yoām nōm tep-tox pix te Yeyox ha mō tik pok

1 Tu hām'āktux kux, tu yāy yōg tik xop pu' xat kux, tu ta' mōg Yeyox, nūy hāmyūmmūgā', nūy kōmēn xohix yīkāgnāg hā hām'āktux.

2 Ha ta' xip Yoām kanet kopah, Yoām nōm tep-tox pix, tu Kunnix 'āpak, hu yāy yōg tik xop mō'pok,

3 pu Yeyox yīkopit, hu:

—'Ok 'āmūn yā Topa yōg yāykutnā'ax xe'e', pe tik nōy nūn? Kaxīy.

4 Ha Yeyox te:

—Putpu mōg, nūy Yoām pu hām'āktux, nūy hāpxopmā'ax ka'ok xe'e'gnāg 'āktux, 'āte nōm hāpxopmāhā'. Yā 'āxop te' pēnāhā', tu' xupak.

5 Hām'āktux te kaxīy: Tikmū'ūn pa hok te hāmpēnā max, xix hāpkumep hok xop te hāpkumep, xix yāy xax kunut xop xax tup, xix hām'āpak hok xop te hām'āpak max, xi' xakix xop te putpu' hi', xi' hok xop te hām'āpak max'ax 'āpak.

6 Yā tikmū'ūn kuxa hittup, nōm kuxa yūm ka'ok 'ūgkopah, tuk yīkopit 'ohnāg. Kaxīy.

7 Ha Yoām yōg tik xop mōg, 'īhā Yeyox te tikmū'ūn pu Yoām 'āktux, hu:

—'Āmōg hām panip xexka hah, nūy Yoām pēnā'. Tep-tep pēnāhā'? 'Ok mītkup pēnāhā', 'āmuuh te nōm mahap?

8 Tep-tep pēnāhā'? 'Ok pēnāhā tik te topixxax max tat? 'Āmhok! 'Ūptexop mūn te mīptut xexka tu' pip.

9 'Āpu, 'āyīy: Xatep-tep pēnāhā'? 'Ok pēnāhā tik te Topa pupi hām'āktux? Hamūn! 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Yoām te Topa pupi hām'āktux xe'e'.

10 Yā Topa yōg tappet te Yoām 'āktux, yā Topa te Yoām 'āktux, hu: "Āte mō tik kutnāhā", 'āte nōm mō'kutnāp-tup 'ākeppah, nūy 'ōg putat maxnā". Kaxīy.

11 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Tik xop hittap yā' xexka miax, ha ta Yoām xexka xe'e'. Pāyā tikmū'ūn yīpkox pip xop xexka xe'ēgnāg.

12 Hōmā Yoām te Topa yōg hām'āktux 'āktux, xix hōnhā', ha tikmū'ūn te hāpxopmā xe'ēgnāg, Topa te' ka'ogā hah, ha' yīpkox pip.

13 Yā tik xop te Topa pupi hām'āktux xop xohix te hām'āktux, tu Topa te tikmū'ūn xat 'āktux, ha Mōyyex yōg xat'ax te' xuktux kamah.

14 Ha Topa yōg tappet te mōnāyxop hittap 'Enit 'āktux, yā Topa pupi hām'āktux nō'ōm, yā Yoām xix 'Enit te yāy putuk, Topa te nōm nū'pok hah.

15 'Āyīpkox pi', nūy hām'āpax.

16 —Hōnhā tikmū'ūn tep-tep putuk? Tute kakxop putuk. Kakxop te hāmnuhnōg tu' mām, ha yā' yīy ka'ok 'ūnōy xop pu', hu:

17 “‘Ūgmū'āte kāyāhā', yāyta'ax kāyā putuk, pa 'āxop te hāmyā 'ohnāg. Ha ta kāyāhā nō 'āpkot kāyā'ax putuk, pa 'āxop pota 'ohnāg.” Kaxīy.

18 Kaxīy Yoām tep-tox pix, tu' xit hok, xix xupyāg xo'op hok, ha' xohix te: “Yāmly kummuk te nōm kopa' xip.” Kaxīy. Pāyā' koit.

19 Hak mūn Tikmū'ūn Kutok, tuk nūn, tuk xit xi' xo'op, ha' xohix te: “Pēnā! 'Ōhōm xit xexka nām, xi' xo'op xexka nām, tu tik kummuk hā' xape, xix nōm xop te gohet pupi tayūmak pop hā' xape,” kaxīy. 'Ok max, pe' kummuk nō'ōm? Xate' yōg hāpxopmā'ax kopit, hu' yūmmūg. 'Ūkux. Kaxīy.

Kōmēn yōg tikmū'ūn kuxa mām 'ohnāg

20 Tu ta xe kōmēn yōg tikmū'ūn 'āktux kummuk, ha kōmēn yōg tikmū'ūn te hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg pēnāhā', tikmū'ūn puxet te nōm mīy hok, pāyā hāpkummuk mīy kux 'ohnāg, tu yāyhāhup 'ohnāg. Yīy Yeyox te:

21 —Kōmēn Konāy yōg tikmū'ūn xūy putup, xix kōmēn Metxax yōg tikmū'ūn xūy putup. Tute hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg pēnāhā', tikmū'ūn puxet te nōm mīy hok, ha yāyhāhup 'ohnāg, nūy hāpkummuk mīy kux. Pax pu kōmēn hittap Tinok yōg tikmū'ūn pēnā', pax pu kōmēn hittap Xinōm yōg tikmū'ūn pēnā', puxix yāyhāhup, nūy xagok

hā mō'tat, tu putok nū'xok yāy putox yīmū', puyī' xohix yāyhāhup yūmmūg.

22 'Āte xa hāpxe'e 'āktux, 'ūxaxok hok: 'Āmnīy 'ūm mō'nāp-tup 'Ihā Topa te' hep xop xohix yōg hāpxopmā'ax kopit, tu kōmēn hittap Tinok yōg tikmū'ūn kuxa kap-tup, xix kōmēn hittap Xinōm yōg tikmū'ūn kuxa kap-tup, pāyā' kōmēn Konāy yōg tikmū'ūn kuxa ka 'ohnāg, xix kōmēn Metxax yōg tikmū'ūn kuxa ka 'ohnāg.

23 Ha Kapānān yōg tikmū'ūn te hāmpe'paxex, hu: "'Ūgmūg mōg pexkox hah." Kaxīy. Pāyā' mōg 'ohnāg. Yā Hāmgāyāgnāg Pet ha' mōg. Tu hāpxopmā'ax ka'ok xe'ēgnāg pēnāhā', tikmū'ūn puxet te nōm mīy hok, pāyā' kuxa mām 'ohnāg. Pax pu Xonōm yōg tikmū'ūn hittap pēnā', puxi' kuxa mām ka'ok, nūy kōmēn tu tu' pip nōmhā.

24 'ūxaxok hok: 'Āmnīy 'ūm mō'nāp-tup 'Ihā Topa te' hep xop xohix yōg hāpxopmā'ax kopit, tu Xonōm yōg tikmū'ūn kuxa kap-tup, pa Kapānān yōg tikmū'ūn kuxa ka 'ohnāg. 'Ūkux.

Tute tikmū'ūn xapit pu tu' kuxa mām

25 Ta xe Topa pu hām'āktux, hu:

—'Ātak, 'āmūn yā pexkox hā 'āxuxyā', xix hām xexka hā 'āxuxyā'! 'Āmax, tu tikmū'ūn te hāmyūmmūg hok xop yūmmūgāhā', puyīy hāmyūmmūg, 'Ihā tikmū'ūn te hāmyūmmūg pu' xaptop, puyī' yūmmūg hok.

26 Hamūn. Yā kaxīy xatep-tup. Kaxīy.

27 Tu yāy yōg tik xop pu hām'āktux, hu:

—Yōgnū 'Ātak te 'ā' popmāhā' hāpxop xohix. Yāk tak puxehnāg tek-tok yūmmūg, hak puxet te 'Ātak Topa yūmmūg, nūy tikmū'ūn pu hāmyūmmūgā'.

²⁸ —Mā', 'ūg ha nū', 'lhā 'āteknōg, 'lhā 'ōg hāpxop xak hā' tot hok, ha 'āte 'ākuxa yūmmāp-tup.

²⁹ 'Ūg pe mōg, 'ū xa hāmyūmmūgā', 'ūgmūn yāg max, tu yāy kutōgnāg pekpaxex, yīy 'ākuxa yūm putup,

³⁰ ha 'āte 'āxat'ax, xayīy mīy, ha' ka'ok 'ohnāg yōg xat'ax, yīy 'āyīpkox xip, nūy yōgnū hāpxop xak'ax tat, hap-tux 'ohnāg. 'Ūkux. Kaxīy.

12

Yeyox te nit xap 'āktux

¹ 'Āmnīy xohik-tōgnāg nōg, 'lhā nit xap, ha Yeyox te hāpkumep, tu ta hāpxa xexka xak, ha xuxnāg xetox xap ta', ha tik xop te' pe' mōg, tu' xap mōy, nūy mā', 'ūp-tup te' kix hah,

² ha Paniye xop te' pēnāhā', tu Yeyox pu hām'āktux, hu:

—Pēnā'! 'Ōg tik xop te xuxnāg ta xetox xap mōy, ha yūmū yōg xat'ax te' xat hok, pu' xut hok nit xap 'lhā'. Kaxīy.

³ Ha:

—'Ok mō'kupix Topa yōg tappet? Hōmā putup te mōnāyxop hittap Namix putex, ha putup te' kix tik te nū mūtik mōg,

⁴ yīy Topa pet xexka hā' mōxakux, tu pām pop, nōm pām te Topa keppa' pip pop, tu' māhā', ha Topa te' xat hok, pu tikmū'ūn mā hok. Yā 'āmānex xop puxet te' mā'ax.

5 'Ok mō'kupix hok xate'? Mōyyex te' xat, pu 'āmānex xop hām nit xap 'ihā', Topa pet xexka kopa hāpxomāhā', tu hāpxomā max.

6 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Topa pet xexkah, pak mūn xexkah xe'ēgnāg.

7 'A 'āxop te hāmyūmmūg'ah, tu Topa yōg tap-pet mō'kupix, 'ihā hāmyūmmūg 'ohnāg, ha: "Ātep-tup xa hāpxomā max, pa hāpxop mō'hap'ax 'uyīy hax 'ātep-tup nōg." Kaxīy. Pax xa 'āxop nōm hām'āktux'ax yūmmūg, puxix yōg tik xop 'ūhitop kopit 'ohnāg.

8 Yākmūn Tikmū'ūn Kutok, tu nit xap hāk xuxyā kamah. 'Ūkux. Kaxīy.

Tik yīm nīā hittupmāhā'

9 Tu ta' mōg, tu Topa pet ha' mōg,

10 pa tik xip, tu' yīm nīā', ha tikmū'ūn te Yeyox yōg hāpxomā'ax kopit putup, nūy kupeh, nūy nit xap 'ihā hām hā' kupeh, hu' yīkopit, hu:

—'Ok yūmū yōg xat'ax te' xat, 'ok pe' xat hok, 'ūhittupmā nit xap hā? Kaxīy.

11 Ha:

—Tikmū'ūn yōg kahnēn puxet, tu nit xap 'ihā hāpkox kopa' nāhā', puxix tik xut, mō'ka'ok,

12 ha kahnēn kutōgnāg yā manat, ta tikmū'ūn xexkah, Topa te mō'yāy xe'ēgnāg, tu te takat putuk. Yīy yūmū yōg xat'ax te' xat 'ū yūmūg nōy hā tehet nit xap 'ihā'. Kaxīy.

13 Tu tik yīm nīāa pu hām'āktux, hu:

—' hu:

—'Āyīm koa'! Kaxīy

Ha' koa', tu' hittup, ha' yīm te' yīm nōy putuk.

14 Yīy ta' mōg Paniye xop, tu yāy mūtik hām'āktux,
Yeyox putex putup tu'.

Topa te yāy tik yāykutnāhā'

15 Ha Yeyox te hāmyūmmūg, hu ta' mōg, ha
tikmū'ūn te' pe' mōg, ha' pakut xop xohix hit-
tupmāhā',

16 tu' xat, pu tikmū'ūn nōy pu' xuktux hok, nūy
Yeyox 'āktux hok.

17 Hōmā 'Iyait te Topa pupi hām'āktux, tu tappet
tu kax'āmi', pu tikmū'ūn mō'kupix, ha Yeyox 'āktux,
yīy:

18 —Topa te hām'āktux, hu: “Āte nūhū tik
yāykutnāhā', nūy mō'kutnā',

tu mō'yāy xe'ēgnāg, hak kuxa hittupmāhā'.

'Ūgkoxuk te nōm kopa' xip putup, nūy 'ūgmūn'āktux,
pu yōgnū putat 'āktux 'ūhep xop xohix pu', tu
hāpxe'e 'āktux putup.

19 Tu hām'āktux hā' nōy yānān putup 'ohnāg, tu' yīy
ka'ok putup 'ohnāg,

tu kōmēn yōg putat hā hām'āktux 'āhīynāg
putup'ah.

20 Tu tikmū'ūn hok xop kuxa kap-tup,
tu' pu'ūgnāg xop mō'nīynām putup, puyīy tu ka'ok,
tu hāpxopmā ka'ok putup, nūy tikmū'ūn pu
hāmmaxnā mō'kuma' mōg.

21 Ha' hep xohix xop kuxa mām ka'ok 'ūkopah, tu
hāmmax hip.”

'Ūkux. Kaxīy.

Yeyox xix Meyemo

22 Ha ta' xip tik pa hok, ha' mōgāhā Yeyox hah,
ha' yīy hok kamah, yā yāmīy kummuk te tik kopa'

xip. Yeyox te' hittupmāhā', ha hāmpēnāhā', tu hām'āktux.

²³ Ha tikmū'ūn xohix kuxānōg, tu' yīkopit, hu:

—'Ok nū tik mōnāyxop Namix hā' mōkputox? Kaxīy.

²⁴ Ha Paniye xop te' xupak, tu:

—Meyemo te yāmīy xop xohix xat, tu Yeyox ka'ogāhā' pu yāmīy kummuk xop mōy. Kaxīy.

²⁵ Pa Yeyox te nōm xop te hāmpe'paxex yūmmūg, hu:

—Hāpxexka yōg tikmū'ūn te yāytukmīy, puxix tu nōg, xi' xape xop nōg'ax, 'ūyāytukmīy tu'.

²⁶ Pax pu Hāmgāyāgnāg xop yāytukmīy, tu yāy mōy, puxix tu nōg kamah.

²⁷ 'Āxop te: Meyemo te Yeyox ka'ogāhā' pu yāmīy kummuk mōy. Kaxīy. Xate' koit. 'Ū 'ūm te 'ōg tik xop ka'ogāhā' pu' mōy? 'A' Meyemo'ah. Ha kaxīy 'ūxohix te xate yā' koit yūmmūg.

²⁸ Pa Topa Koxuk tek ka'ogāhā' ū yāmīy mōy, xa 'āxop yūmmūg. Yā hōnhā Topa te tikmū'ūn xat nūnte'.

²⁹ —Tik 'ūm ka'ok xip, yīy tik te hāpxop hā' xupxet te' pet hā 'ā mō'nā'ah, nūy tu' xupxet. Pa tik ka'ok kīy, puxix hāpxop xohix hā tu xupxet, yīy 'āte Hāmgāyāgnāg kīy hāmāxap, nūy kūnāy tu yāmīy kummuk mōy tikmū'ūn kopah.

³⁰ —Tik tek mūtik mōg hok, puxik tukmīy. Ha ta tik te 'āhā te hok, puxik kummūgā',

³¹ yīy 'āte xa hām'āktux xe'e': Tikmū'ūn te Topa 'āktux kummuk, puxix Topa' xaxogā pu tu kux, pa timū'ūn te Topa Koxuk 'āktux kummuk, puxi' xaxogā 'ohnāg, pu tu xip.

32 Tikmū'ūn te Tikmū'ūn Kutoq 'āktux kummuk, puxix Topa' xaxogā pu tu kux, pa tikmū'ūn te Topa Koxuk 'āktux kummuk, puxi' xaxogā 'ohnāg mō kuma' mōg.

Mīpkup max xix mīnta max

33 —Mīpkup max te mīnta ta max taha', ha ta mīpkup kummuk te mīnta ta kummuk taha', yīy tikmū'ūn te mīnta pēnāhā', tu' kup yūmmūg kamah, 'ok pe' max, 'ok pe' kummuk.

34 'Āxop yā kāyā gāy kutok xop! 'Ākummuk, hu hām'āktux kummuk. 'Ap hām'āktux max yūmmūg'ah. Tik kuxa kummuk, puxix tik hām'āktux kummuk, pa tik kuxa max, puxix tik hām'āktux max.

35 Tikmū'ūn max te' kuxa max tu hāmmax 'āktux, ha ta tikmū'ūn kummuk te' kuxa kummuk tu hāpkummuk 'āktux.

36 —'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Topa yōg hāptup mō'nāp-tup, 'ihā Topa te tikmū'ūn yōg hāpxopmā'ax xohix kopit, tu' yōg hām'āktux hitop kopit putup, 'ok pe yā' max, 'ok pe yā' kummuk.

37 Yā 'ōg hām'āktux hā Topa te 'āxop yōg hāpxopmā'ax kopit putup, nūy yūmmūg, 'ok pe 'āmax, 'ok pe 'ākummuk. Kaxīy.

Yoneo xexka xop te hāpxopmā'ax ka'ok xe'ēgnāg xak

38 Ha ta' pip tik te hāmyūmmūg xop, tu Yeyox pu hām'āktux, ha Paniye xop 'ūm te:

—'Ūgmū'āte 'āp-tup xa hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg, tikmū'ūn te nōm mīy hok, 'ūgmūg pēnā'. Kaxīy.

39 Ha:

—Hōnhā tikmū'ūn kuxa kummuk, tu' mām 'ohnāg Topa yōg hām'āktux kopah. 'Āxop te hāpxomā'ax ka'ok xe'ēgnāg xak, 'a' mīy 'ātep-tup'ah. 'Āxop te Topa yōg tappet mō'kupix, ha tik hittap Yōn 'āktux, nōm te Topa pupi hām'āktux, yīy 'āxop te mōnāyxop Yōn yōg hāpxomā'ax puxet pēnāp-tup.

40 Yōn te mām xexka tex kopa' xip, tu 'āmnīy tikoxyuk hā' kopa' xip, ha kaxīy 'ūgmūn te hāpkox kopak xip putup, yāk mūn Tikmū'ūn Kutok, tu 'āmnīy tikoxyuk hā hāpkox kopak xip putup.

41 Topa yōg hāptup mō'nāp-tup, 'ihā Topa te' hep xop xohix yōg hāpxomā'ax kopit, ha Nīn yōg tikmū'ūn te 'āxop 'āktux'ax kummuk. Yā nōm te Yōn yōg hām'āktux'ax 'āpak, tu' yīpkox pip, tu yāyhāhup, nūy kuxyā hāpxomā'ax kummuk, ha Yōn 'ūktōgnāg, ha tak mūn xexkah, pa xate yāyhāhup 'ohnāg.

42 Topa yōg hāptup mō'nāp-tup, 'ihā hāpxexka Xamah yōg 'ūn tu yok, nōm te hāpxexka yōg tikmū'ūn hittap xat, tu' yok putup, nūy 'āxop kummuk 'āktux. Yā hāptox tu' nūn, nūy tik te' xat'ax hittap Xanomām pēnā', ha ta Xanomām 'ūk-tōgnāg, ha tak mūn xexka'.

Yāmīy kummuk te put pu' mōg

43 —Yāmīy kummuk te tikmū'ūn 'ūm kopa' xip, tu' nīm, tu hām panip ha' mōg, tu' xak, nūy ta pihi'. 'Ūxip hok,

44 puxix tute: “'Ūkpet ha putpuk mōg.” Kaxīy. Tu' mōg, tu mōktu tikmū'ūn tu' xu pep, tu' mō'nāhā', ha' hok yūm, ha hāpkunut xit, ha mōktu yā' max,

45 ha xe' mōg, tu yāmīy kummuk xop nōy xānāhā pu nū mūtik mōg, tu' tihi', yīy tikmū'ūn xūy xexkah. Ha kaxīy nōm tikmū'ūn kummuk xūy'ax nōmhā. Kaxīy.

Yeyox xape nūn

46 Tu hām'āktux ha ta' tut nūn, xi' taknōy xop nūn, tu hāptopa' pip, tu' xak, nūy Yeyox mūtik hām'āktux,

47 yīy tik te Yeyox pu hām'āktux, hu:

—Pēnā! 'Ātut xix 'ātaknōy xop te hāptopa' pip, nūy 'āmūtik hām'āktux. Kaxīy.

48 Ha:

—Pi'yāk tut? Pi'yāk taknōy xik hex? Kaxīy.

49 Tu tikmū'ūn te yāy mūtik hāpkumep xop pēnāhā', tu' yūm xix, tu:

—Pēnā! Nū xop yāk tut, xik taknōy xop xe'e'!

50 Yā tikmū'ūn xohix te 'Ātak Topa pu' yīpkox pip, nōm te pexkox tu' xip, puxix yāk xape, tuk taknōy, xik hex, xik tut. Kaxīy.

13

Tik te hāpxop xap xok

1 Hāpxip kutōgnāg 'ihā Yeyox mōg hāptopa', tu kōnāg xexka ha' mōg, tu ta' mōg tu mōktu hāpkux tu' xupep, tu' yūm, tu tikmū'ūn yūmmūgāhā', ha tikmū'ūn te' xakot, nūy xupax.

2 Yā' xohix xexkah, yīy Yeyox te mīpkox hā mō'nāhā', tu mīpkox te kōnāg yīmū' mōg, ha mōktu mō'nāhā', tu' yūm, ha tikmū'ūn te yāykote' pip, tu' xakot hāpkux tu',

3 ha Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', hu:

—Tik mōg, nūy hāpxop xap xok,

⁴ tu hāpxa xexka tu' xok, ha' yāg te putat yīka te tu' nāhā', ha putuxnāg te' mānām, ha' nōg.

⁵ Ha ta' yāg nōy te mīkax xap tu' nāhā', ha hām xet kutōgnāg, tu mīkaxxap yīmū' pip, ha' xap xokax mō'ka'ok,

⁶ ha māyōn xutep, tu' nakgāhā', 'ūyīpxatit kutōgnāg pip tu' nakgāhā',

⁷ ha ta' yāg nōy te mīmyām xop kopa' nāhā', tu' tuk mīmyām xop mūtik, pa' xutep 'ohnāg, mīmyām kopa' pip tu', ha' nōg.

⁸ Ha ta' yāg te hām max tu' nāhā', hu' tuk max, tu mōktu xexkah, tu' xap xohix xexka popmāhā', yā' xap puxet te 30 popmāhā', ha ta' xap nōy te 60 popmāhā', ha ta' xap nōy te 100 popmāhā', 'Ūkux. Kaxīy.

⁹ Tu xe hām'āktux, hu:

—'Ūg 'āpax, xa 'āyīpkox pi'. Kaxīy.

Teptu hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā'?

¹⁰ Ha tikmū'ūn te Yeyox mūtik hāpkumep, tu' nūn, tu nūktu Yeyox yīka' pip, tu' yīkopit, tu:

—Teptu xate hām'āktux'ax hā tikmū'ūn nōy pu hāmyūmmūgāhā'? Kaxīy.

¹¹ Ha:

—Topa te 'āxop pu hāmyūmmūgāhā', xayīy hāmyūmmūg. 'Ap nōy xop pu' xuktux'ah, tu yāy yōg tikmū'ūn xat, pa tikmū'ūn nōy te pexkox yōg hāpxomā'ax yūmmūg'ah, yīy hām'āktux'ax hā 'āte hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxomā'ax yūmmūgā'.

¹² Yā 'āxop te hāmyūmmūg tap, yīy xa 'ā 'ūm yūmmūgāp-tup, ha mōktu hāmyūmmūg xexkah, ha

tikmū'ũn te hāmyūmmūg hok, tu hāpxaxok putup,
tu mōktu hāmyūmmūg 'ohnāg.

13 Yīy 'āte hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā' nūy
Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā'. Yā pa mām, pāyā'
pēnā 'ohnāg, tu hām'āktux'ax 'āpak, pāyā' yūmmūg
'ohnāg.

14 Yīy tik hittap 'Iyait te Topa pupi hām'āktux, tu:
"Āxop te hām'āpak, pāyā' a hām 'ūm 'āpak 'ohnāg,
tu' pēnāhā', pāyā hām 'ūm pēnā 'ohnāg.

15 Yā tikmū'ũn putox ka'ok, tu mō'yāy yīpkox yīnnīn,
nūy hām'āpak hok,
xi' pa kīy ka'ok, nūy hāmpēnā hok,
ka hāmyūmmūg, xix yāyhāhup, ka Topa yōg putat
hā' mōg 'ūxeheh.

Yā 'āte nōm hittupmā'ax, pāyāp-tup nōg.
Yā Topa te' xuktux tap." Kaxīy.

16 Tu xe hām'āktux, hu:
—Pa 'āxop kuxa hittup xop, hāmpēnā max tu', xix
hām'āpak max tu'!

17 'Ūxaxok hok: Tik xop te Topa pupi hām'āktux,
pu tikmū'ũn yūmmūgā', tu' xak, nūy pexkox yōg
hāpxop pēnā', 'āxop te nōm pēnāhā nōmhā, xix Topa
yōg tikmū'ũn punethok te' xak, nūy pēnā', nūy
xupax, pāyā' pēnā 'ohnāg, xi' xupak 'ohnāg.

Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā'

18 Yīy 'ūg 'ūm 'āpax, nūy yōg hām'āktux 'ūm
yūmmūg max, nūy yōg hāpxopmā'ax yūmmūg.

19 Hāpxop xap te putat kuxyā' nāhā', ha kaxīy
tikmū'ũn te yōg hām'āktux'ax 'āpak, ha 'āte Topa te
tikmū'ũn xak'ax 'āktux, ha' xupak, pa hāmyūmmūg
'ohnāg. Hāmgāyāgnāg nūn, tu yōg hām'āktux xax-
ogāhā', pu tikmū'ũn yīpkox pip hok.

20 Ha ta hāpxop xap yāg te mīkax xap tu' nāhā', ha kaxīy tikmū'ūn te hām'āktux'ax 'āpak, tu' kuxa hittup.

21 Pa hāpxip kutōgnāg 'ihā' xūy, ha' gāy xop te' kummugāhā', yīy Topa yōg hām'āktux'ax xaxok mō'ka'ok, 'ūkuxa yūm pu'uk tu'.

22 Ha ta' yāg nōy te mīmyām xox xop kopa' nāhā', ha kaxīy tikmū'ūn te hām'āktux 'āpak, pa hāpxip kutōgnāg 'ihā' yāykuxop punethok, ha tayūmak nōg, ha hām'āktux xaxok, ha' nōg.

23 Ha' yāg nōy te hām max tu' nāhā', ha kaxīy tikmū'ūn te hām'āktux'ax 'āpak, tu hāmyūmmūg, tu' yīpkox pip, tu Topa yōg putat hā' mōg kuma' mōg. Tu ta tu' kux.

24 Tu xe hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāmpxopmā'ax yūmmūgā', hu:

—Tik te hāpxop xap xuxnāg xetox xok, ha kaxīy Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat.

25 'Āmnīy 'ūm 'ihā' nūn tik gāy, tu' xap kummuk xok hāpxop xap max kofīnnāhā', tu' xok kux, tu' mōg,

26 ha' xap xokax, tu' tuk, ha mīxux kummuk punethok te nōm max kofīnnāhā',

27 yīy kāmānat xop te hāpxa xexka xuxyā xānāhā', tu: "Yāyā', xate hāpxop xap max xok nūhū hām tu'. Teptu' mām mīxux kummuk kamah?" Kaxīy.

28 —Ha: "Yā tik gāy te' xap kummuk xok," kaxīy.

—Ha: "Xatek mū putup 'ū mōy?" kaxīy.

29 —Ha: "'Ūmōy hok, pūyā' pi', ka hāpxop mōy kamah mīxux kummuk mūtik.

30 'Ūtux hok pu tu' tuk, nūy mōy yā tu ta', 'ihā' 'āte' xat, pu mō' yāy pot, tu mīxux kummuk putyōn

hāmāxap, nūy nō kuxap hā mō'xut, nūy xuxnāg ta xetox nūnnā', tuk pet kopa' xex." Tu ta tu' kux. Kaxīy.

Tute mōytat xap 'āktux

³¹ Tu xe hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', yā Topa te tikmū'ūn xat,

—Hāpxop xap mōytat yāk-tīgnāg, ha tik te' xap xok hām kopah,

³² ha' xokax, tu' tuk tu mōktu yā' kup xexkah, ha putuxnāg xop te' mīmmāg tu' pet. Kaxīy Topa te tikmū'ūn kutōgnāg xat hāmāxap, ha tikmū'ūn nōy nā' mōg, tu mōktu tikmū'ūn xohix te Topa pu' yīpkox pip. Tu ta tu' kux. Kaxīy.

Pām yōg tokatogā'ax 'āktux

³³ Tu xe hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', hu:

—'Ūn te pām yōg tokatogā'ax paha', xix xuxnāg ta xetox xap kōnnōn, tu' yōg xox tix paha', nūy 'ūyōg kānēy 3 tu nōm kanop, tu mōktu 'ūpohot, ha' tokatogā'ax te' mōmmāhā', ha kaxīy Topa te tikmū'ūn kutōgnāg xat hāmāxap, ha' mōg, nūy nōy pu' xuktux, hak-nāy tu tikmū'ūn xohix xexka xat. 'Ūkux. Kaxīy.

Teptu Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā'?

³⁴ Yā Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā tikmū'ūn pu', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax 'āktux, tu hām'āktux nōy hā' xuktux 'ohnāg.

³⁵ Topa yōg hām'āktux hittap hā Yeyox te hāmyūmmūgāhā', yā Topa yōg tappet hittap te' xuktux. Hōmā tik hittap 'Iyait te Topa pupi

hām'āktux, tu tappet tu kax'āmi', tu Yeyox 'āktux, hu:

"Ate yāy pupi hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy tikmū'ūn yūmmūgā', nūy hāpxomā'ax hittap xop 'āktux, yā hōmā Topa te hām xexka xohix mīy xix hōnhā, ha tikmū'ūn te nōm hāpxomā'ax ka'ok yūmmūg 'ohnāg." Kaxīy

Yeyox te hām'āktux hā' yānān

36 Ha ta Yeyox mōg, tu tikmū'ūn nīm, nūy yāy xip'ax ha' mōg, ha tikmū'ūn te Yeyox mūtik hāpkumep, tu' yīgāhā' mōg, tu' yīkopit, hu:

—'Ūgmū'ā hām'āktux. Putep yūmmūgāhā xate', īhā mīxux kummuk 'āktux? Kaxīy.

37 Ha Yeyox te:

—'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok Pit, tu tik putuk, nōm te hāpxop xap max xok,

38 tu hāpxa xexka tu' xok, ha hām xexka putuk, ha hāpxop xap max te tikmū'ūn max putuk, Topa te nōm xat, ha mīxux kummuk te Hāmgāyāgnāg yōg tikmū'ūn kummuk putuk,

39 ha tik gāy te Hāmgāyāgnāg mūn putuk. Yā tikmū'ūn te hāpxop ta nūnnāhā', ha kaxīy hām xexka nōg putup, īhā pexkox yōg nū'pok xop nūn, nūy mō'pot.

40 Kāmānat xop te mīxux kummuk mōy, nūy kuxap kopa mō'pok, pu mō'xut, ha kaxīy pexkox yōg nū'pok xop te hāpxomā kummuk xop mōy putup, nūy kuxap xe'ēgnāg kopa mō'pok.

41 'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, tu pexkox yōg xop nū'pok putup, nūy tikmū'ūn kummuk xeh ya'oma', 'ūp-tup nōg tu', yā mō'pok putup, pu tu pip hok, īhā

'āte yāy yōg tikmū'ūn xat. Yā nōm kummuk xop te' nōy pu hāpkummuk yūmmūgāhā'. Yā' kummuk xop xohix te hāpxomā kummuk ya'oma'mōg,

⁴² nūy kuxap xe'ēgnāg kopa mō'pok. Tu potaptup, 'ūxūy xexka tu'.

⁴³ Ha Topa yōg tikmū'ūn xexkanāp-tup xe'ēgnāg, māyōn putuk, tu' yōg 'Ātak Topa mūtik pip putup pexkox tu'. 'Āxop te hām'āpax, 'āpu 'āyīpkox pi'. Kaxīy.

Tu hāpxop takat xexka 'āktux

⁴⁴ Tu xe hām'āktux, nūy Topa yōg hāpxomā'ax yūmmūgā', hu:

—Tik te hāpxaha īhā hāpxop te takat xipihi hāpkox kopah, tu xe' xaptop, tu' kuxa hittup xexkah, hu' mōg mō'ka'ok, tuyāy hāpxop xohix hāmenex hāmāxap, nūy tayūmak punethok pop, tuk-nāy tu hāpxa pa yāy pu'. Ha kaxīy tikmū'ūn te Topa yōg hām'āktux 'āpak, tuyāy yōg hāpxop xohix xaxok, 'ūhittup tu', nūy Topa pu tu' yīpkox pi'. Ha kaxīy Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat. 'Ūkux.

Tute kupxat xap max 'āktux

⁴⁵ Tu xe hām'āktux, nūy Topa yōg hāpxomā'ax yūmmūgā', nūy tu tikmū'ūn xat 'āktux, hu:

—Tik te' xap max pop, yā kupxat xap max pop, nūy xe nōmenax, tayūmak xexka hā' nōy yānān,

⁴⁶ tu nōm xap max xipihi', hu' mōg, tu yāy yōg hāpxop xohix hāmenex, nūy tayūmak xexka pop, nūy ta tu' xap max pa'. Ha kaxīy tikmū'ūn te hāpxop xohix xaxok, nūy Topap-xehnāg pu' yīpkox pi'. 'Ūkux.

Tute māpxamut 'āktux

47 —Topa te hāpxopmāhā', tuyāy yōg tikmū'ūn xat hā kaxīy: Tíkmū'ūn te māpxamut kōnāg xexka kopah, tu mām xohix pop,

48 ha nū'xip 'ihā hāpkux ha' nūnnāhā', tu hām tu' mām, nūy mām mō'pot. Tu' yīy max ya'oma'mōg manax kopah, tu' yīy kummuk ya'oma'mōg kōnāg kopah. Ha kaxīy Topa te' hep xop xohix mō'pot putup,

49 ha kaxīy mō'āgmūg xohix kux putup, 'ihā pexkox nū'pok xop te' hep xop xohix mō'pot,

50 tu' yīy kummuk xop ya'oma' mō'pok, tu kuxap xe'ēgnāg kopa mō'pok putup, ha potap-tup, 'ūxūy xexka tu'. 'Ūkux. Kaxīy.

Tute hām'āktux xe'e 'āktux

51 Ha Yeyox te yāy yōg tikmū'ūn yīkopit, hu:

—'Ok yūmmūg hāpxopmā'ax 'āte xa' xuktux? Kaxīy.

Ha:

—Yā 'āte' yūmmūg. Kaxīy.

52 Ha:

—Yā tik te hāmyūmmūg xop tek mūtik hāpkumep, nūy 'ūgmūn puxehnāg pu tu yīpkox pi', puxix mīptut xuxyā putuk, tu hāpxop kutut xex, yāy pet kopa' xex, xix hāpxop tup xex, nūy kūnāy tu' mōy. Kaxīy.

Yeyox te kōmēn Nāyane tu' xip

53 Tu hām'āktux kux, tu ta' mōg,

54 tuyāy yōg kōmēn ha' mōg, tu' mōg tu mōktu' xupep, tu Topa pet kopa tikmū'ūn yūmmūgāhā', ha tikmū'ūn te hām'āpak, tu' yēy, tu:

—'Ok hāmyūmmūg 'ūm 'ōhōm? Tute xīy 'ōhōm te hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg?

55 Yã Yoye kutok, nõm te mõmpõ mÿ'ax, ha' tut Mänix, ha' taknõy xop yümmü'âte' yümmüg. 'Üxohix te: Tiak, xix Yoye, xix Ximãm, xix Yot.

56 Yã' hex xop nñunte 'âti kamah. 'Ü 'üm te Yeyox ka'ogähä', pu hăpxopmä ka'ok xe'ëgnäg? Yã tikmû'ün puxet te' mÿ hok. 'Intu'. Kaxïy.

57 Tup-tup nõg, yÿ Yeyox te:

—Tik te Topa pupi häm'âktux, yã hăpxexka yõg tikmû'ün xohix te' xexka 'âktux, pâyã yây xape xop tek-tõgnäg 'âktux, xix kõmõn yõg tikmû'ün tek-tõgnäg 'âktux kamah. Kaxïy.

58 'Ap hăpxopmä ka'ok xe'ëgnäg'ah, tikmû'ün 'üm kuxa mäm 'ohnäg hah.

14

'Enot te Yoäm putex, nõm tep-tox pix

1 Hăpxip 'ihä 'Enot te hăpxexka Ganinet yõg tikmû'ün hää gohenanok, tu nõm tikmû'ün xat, ha tikmû'ün te Yeyox 'âktux, ha 'Enot te' xupak,

2 yÿ kämänat xop pu häm'âktux, hu:

—Hamün! 'Öhõm yã Yoäm, nõm tep-tox pix! Yã' xok, pa' putpu' hi', hu hăpxopmä ka'ok xe'ëgnäg nõmhää, tikmû'ün te nõm mÿ hok. Kaxïy.

3-4 Hõmä 'Enot te yây taknõy Pinip xetut mûg, ha' xuxet'ax 'Enonit, ha Yoäm te' mänõg pax, tu: "Yâyta hok! Topa yõg xat'ax te' xat hok, pu yây taknõy xetut mûy hok!" Kaxïy. Ha 'Enot gây, 'üyâytap-tup tu', hu' xat, pu xonat xop Yoäm mûy, ha' mûg, tu' yîm kîy, tu kanet ha mõ'tat, ha' kopa' xip.

5 Yã 'Enot tep-tex putup, pa Yoneo yõg tikmû'ün yîpkutuk, tikmû'ün te Yoäm 'âktux max hah, tu:

“Óhōm te Topa pupi hām'āktux!” Kaxīy. Tu' xexka pe'paxex.

⁶ 'Āmnīy puxet 'Ihā 'Enot te 'āmuk xexka mīy, nūy yāy yōg hāmyāxatamuk xohix hā' hittup, ha 'Enonit kutow hex te hāmyāg, 'ūxexka xop keppa' hāmyāg,

⁷ ha 'Enot tep-tup pax, hu hām'āktux xex, tu Topa 'āxet'ax 'āktux nūy hām'āktux xeh 'ūtuk tup hex pu', hu:

—Topa tek yūmmūg, 'āte xa' hōm hāpxop xohix xatep-tup. Kaxīy.

⁸ Ha tukūm te' tut tu' xak, pu tu hāmyūmmūgā', ha' tut te hāmyūmmūgāhā', yīy putpu' nūn 'Enot keppah, tu:

—'Āte Yoām putox putup, tu nōm tat putup kānēy pet xax yīmū nōmhā'. Kaxīy.

⁹ Ha 'Enot kuxa hittup 'ohnāg, pāyā yāyhāhup, hām'āktux xex tu',

¹⁰ hu' xat, pu Yoām putox xax,

¹¹ ha' xak, tu kānēy pet xax yīmū' yūm, tu' tuk tup hex pu' hōm, ha homi' tut pu' hōm.

¹² Ha Yoām yōg tik xop te' xokxax paha', tu' mōgāhā', tu mōktu nō hāpkot, tu hāpkot kux, 'Ihā' mōg, nūy Yeyox pu' xuktux.

Yeyox te tikmū'ūn xīnnāhā'

¹³ Ha' xupak, tu ta' mōg, tu mīpkox hā mō'nāhā', nūy kōnāg yīmū' mōg, tu yāp-xehnāg mōg, hām panip ha' mōg, tu mōktu' xu pep, pa tikmū'ūn te' yūmmūg, tuyāy pip'ax nīm, tu hāmnak hā' pe' mōg,

¹⁴ ha Yeyox te mīpkox mōktu' xu pep, tu ta tikmū'ūn pēnāhā', yā tikmū'ūn xohix xexkah, ha' kuxa ka', tu' pakut xop hittupmāhā'.

15 Ha 'āmāxak 'īhā' yōg tik xop nūn, tu Yeyox pu hām'āktux, hu:

—Māyōn mog, ha hām panip tu yūmūg pip. 'Āpu tikmū'ūn mō'pok, pu' xip tu xexka ha mōg, nūy tu' xit'ax pop kōmēn tu'. Kaxīy.

16 Pa Yeyox te:

—'A' mōg putup'ah. 'Āpu, nōmhā xīnnā'. Kaxīy.

17 Ha:

—'Ūxit'ax yāk-tōgnāg: yā pām te 5 pip, xix mām 2 mām. Kaxīy.

18 Ha:

—Paxnū! Kaxīy.

19 Tu' xat pu tikmū'ūn te mīxux yīmū' mām, tu pām pop, xix māhām, tu pexkox tu' pēnāhā', tu Topa pu hām'āktux, hu:

—'Āmax Topah. Xate tikmu'ūn xohix pu' xit'ax popmāhā'. Yā' puxi! Kaxīy.

Tu pām koxip, tuyā yōg tik xop pu' popmāhā', ha tikmū'ūn xohix xexka pu' popmāhā',

20 ha' māhā', tu nō hi ka'ok, pāyā' pip xit'ax punethok, yī tik xop te manax hā' tat, tu mōktu manax te 12 nū' tihigāhā',

21 ha tikmū'ūn xohix xexka te' māhā', tik xohix te 5.000 te' māhā', ha 'ūn xit kamah, xix kakxop, pāyā' ap tikmū'ūn te nōm mō'kupix'ah.

Yeyox te kōnāg xexka yīmū' hāpkumep

22 Hāpxip kutōgnāg 'īhā' Yeyox te' xat, pu yāy yōg tik xop mīpkox hā' mōxakux, nūy tu mōg hāmāxap, nūy kōnāg xexka xak, 'īhā' Yeyox te tikmū'ūn xat pu yāy pet ha mōg,

23 ha' mōg, ha Yeyox te yīktix tu' mōg, tu mōktu yīmū' xip, tu Topa pu hām'āktux 'ūp-xehnāg hā, ha mōktu yā 'āmnīy, hap-xet xip,

24 'Ihā mīpkox te kōnāg yīmū' mōg, tu kōnāg xexka kote' xup, ha 'āmuuh ka'ok, tu kōnāg mahapnām, ha' mōg putux,

25 ha hāptup 'Ihā māyōn xu pep putup, 'Ihā Yeyox te kōnāg xexka yīmū hāpkumep,

26 ha tik xop te' pēnāhā', tu' kuxānōg xexkah, tu:
—Yā' koxuk 'ōhōm! Kaxīy.

Tu' yīy ka'ok, 'ūkuxānōg tu',

27 'Ihā Yeyox te:
—'Ākuxānōg hok! Yākmūn xe'e'! 'Ūkyīpkutuk hok!
Kaxīy.

28 Yīy Pet te:

—'Āmūn xe'e', 'āpuk xat, 'ū kōnāg xexka yīmū hāpkumep kamah, nūy 'āhakmōg! Kaxīy.

29 Ha:

—Mā'! Kaxīy.

Ha' mōg, pa 'āmuuh gāy te mō'ko'uk,

30 yīy Pet te' yīpkutuk, tu kōnāg hā mō'nā'ax, hu'
yīy ka'ok tu:

—Yāyā', 'ūkxut! Kaxīy.

31 Hāpxip 'ohnāg 'Ihā Yeyox yīm yok, tu Pet yīm tu'
mūg, tu' xut, tu:

—'Ākuxa yūm pu'uk 'ūgkopah. Teptu 'ākuxa tek
yīkpit, 'ākuxānōg tu'? Kaxīy.

32 Tu mīpkox hā' mōxakux, ha 'āmuuh kux,

33 ha tik xop kuxa te' yēy, tu:

—'Āmūn yā Topak-tok xe'e'! Kaxīy.

Yeyox te hāpxexka Gēnēyane tu hāpxopmā'ax

34 Tu kōnāg xexka xak, tu hāpkux tu' mōxaha', tu hāpxexka Gēnēyane tu' mōxaha',

35 ha' yōg tikmū'ūn te Yeyox pēnāhā', tu' yūmmūg, tu' pakut xop xohix pu' xuktux, nōm te hāmhūmnāg tu' pip, ha' pakut xop nūnnāhā Yeyox hah,

36 tu' xak, pu tux hok, pu topixxax 'āpit. Ha tikmū'ūn te' xupit, hu' hittup.

15

Yeyox te mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax 'āktux

1 Ha Paniye xop xix tik xop te hāmyūmmūg nūn, tu ta Yenoyanēn tu' nūn, nūy Yeyox mūtik hām'āktux, tu' yīkopit, hu:

2 —Teptu 'ōg tik xexka xop te mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax tat hok? 'Ap yāy yīm pix'ah, nūy kūnāy tu tu' xit, tu kaxīy mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax tat 'ohnāg. Kaxīy.

3 Ha:

—Teptu 'āxop te Topa yōg hām'āktux tu 'āyīpkox hok, pa mōnāyxop yōg hām'āktux tu 'āyīpkox pip?

4 Yā Topa te: “Óg 'ātak pu 'āyīpkox pi', xix 'ātut pu'.” Kaxīy. Tu xe: “Pūyā tu xok tik te' tak 'āktux kummuk, xi' tut 'āktux kummuk.” Kaxīy.

5 Pa 'āxop te tikmū'ūn yūmmūgāhā', hu: “Tikmū'ūn 'ūm yōg tayūmak pip, tu' tak 'ūm hā tu te hok, xi' tut hā tu te hok, nūy Topa pu' hōm, puxix hāpxopmā max,

6 'īhā' tak, pe' tut hā te 'ohnāg. Kaxīy. Yā kaxīy 'āxop te Topa yōg hām'āktux putup nōg, nūy yāy yōg hāpxopmā'ax tat.

7 'Ãpa mūn max, pāyā 'ãkuxa mūn kummuk! Yā tik hittap 'Iyait te Topa pupi hām'ãktux, tu 'ãxop 'ãktux, hu:

8 "Topa te hām'ãktux, tu tikmū'ũn 'ãktux, hu:
'Nūhū tikmū'ũn tek mūn 'ãktux max, pāyā' kuxa tek nīm pax.

9 Tu yā hitop hā hām'ãktux, nūy nūk-tetex 'Ùgkeppah.
Yā Topa yōg hām'ãktux xaxogāhā',
nūy yāy yōg hām'ãktux 'Ùyānān tu hāmyūmmūgā'.
Kaxīy. Tu ta tu' kux." Kaxīy.

Yeyox te' kuxa kummuk 'ãktux

10 Tu xe tikmū'ũn xānāhā', hu:

—'Ùg 'ãpax, nūy hāmyūmmūg:

11 'Ùxit'ax te tikmū'ũn kuxa kummugā 'ohnāg.
'Amhok. Pa yāy yī'ax te' kuxa kummugāhā'. Kaxīy.

12 Ha tik xop te nū mūtik hāpkumep, tu' nūn, tu'
yīkāgnāg hā' pip, tu:

—Yāyā', 'ok xate hāmyūmmūg? Yā Paniye xop te
'õg hām'ãktux putup nōg, tu' gāy. Kaxīy.

13 Ha:

—Yōgnū 'Ãtak te pexkox tu' xip, tu mīxux puknōg
xohix mōy putup, nōm xok 'ohnāg tu'.

14 Pūyā' pi! 'Ôm te' pa hok xop putuk, tu'
nōy mōgāp-tup, pāyā hāmpēnā 'ohnāg, hāmyūmmūg
'ohnāg tu', hu' pēnā hok nōy mōgā', puxi' pēnā hok
2 te hāpkox kopa nā'. Kaxīy.

15 Ha Pet te:

—'Ãpu hām'ãktux 'Ùgmū'a yūmmūgā'. Kaxīy.

16 Ha:

—'Ãxop te hāmyūmmūg 'ohnāg, tikmū'ũn nōy
putuk.

17 Hāpxop te' yīkox hā mō'nāhā', tu' tex ha' mōg, ha mōktu mō'yōn, ha' kux,

18 pa' yīy'ax te' kuxa kopa pip hāpxomā'ax 'āktux, tu' kummugāhā',

19 yā' kuxa kopa' pip hāpxomā'ax te' nōy hā' xupxet, xi' nōy putex, xix hāpxomā kummugāhā', yā' hāmpe'paxex kummuk te' xupxetnāhā', xi' koitnāhā', xi' kupexyāhā'.

20 Hā kaxīy 'ūkuxa kopa' pip hāpxomā'ax te tikmū'ūn kummugāhā', pa tu yīm pix hok, nūy tu xit, yā' hāpkummugā'ohnāg. Tu ta tu' kux. Kaxīy.

Tuyā' ūn puknōg 'āktux

21 Tu ta' mōg, tu kōmēn Tinok ha' mōg, xix kōmēn Xinōm ha' mōg,

22 ha hāpxexka Kānā'āg yōg 'ūn xip, tu ta' nūn tu nūktu Yeyox yīka' xip, tu' yīy ka'ok, tu:

—Notot! Mōnāyxop Namix hā' āmōkputox xe'ēgnāg, tuk kuxa ka'! Yāmīy kummuk tek kutok hex kopa' xip, ha' xok putūmnāg. Kaxīy.

23 Ha Yeyox yīy 'ohnāg, yīy tik xop te' yīka' nūn, tu:

—'Āpu' xat, pu mōg. Yak mūk pe' nūn, tu' yīy ka'ok! Kaxīy.

24 Ha:

—Topa te nūgkutnāhā' Iyaet yōg tikmū'ūn pux-ehnāg hah, nūy nōm tikmū'ūn xaxok xop xax. Kaxīy.

25 Ha 'ūn te' kopaxux hā' nāhā' Yeyox keppah, tu:

—Notot, 'āhā' ātehet! Kaxīy.

26 Ha:

—'A' max'ah 'ūk-tok yōg xit'ax xut, nūy kokex pu mō'yōn. Kaxīy.

27 Ha 'ūn te:

—Hamūn. 'Ap koit'ah, pāyā pāmnāg te hām tu' nāhā', 'lhā kakxop xit, puxix kokex mā'. Kaxīy.

²⁸ Ha:

—Xok 'ūm, 'ākuxa yūm ka'ok xexka 'ūgkopah. Pūyā Topa' mīy xate nōm putup. Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'lhā kakxop hex hittup.

Yeyox te tikmū'ūn punethok hittupmāhā'

²⁹ Ha ta' mōg Yeyox, tu kōnāg xexka Ganimet ha' mōg, tu mōktu yīktix tu mō'kanīn, tu' yūm,

³⁰ ha tikmū'ūn punethok te hāpkumep hok xop nūnnāhā', xi' pa hok xop, xi' yīy hok xop, xi' pakut xop xohix nūnnāhā', tu Yeyox keppa nū'xok, ha' xohix hittupmāhā'.

³¹ Ha tikmū'ūn te' yēy, 'lhā hāpkumep hok xop te hāpkumep, xi' pa hok xop te hāmpēnāhā', xi' yīy hok xop te hām'āktux, ha tikmū'ūn te Topa pu hām'āktux, hu:

—Topah, yā 'āmax, 'āmūn yā 'Iyaet yōg Topah, tu tikmū'ūn hittupmāhā'. Kaxīy.

³² Yeyox te yāy yōg tik xop xānāhā', tu:

—'Āte tikmū'ūn kuxa ka'. Yā' pip 'āmnīy tikoxyuk hā, 'ap hāpxop 'ūm pip'ah, puyī' mā'. 'Āte' xat putup'ah, pu mōg, ka puāthaāt kopa' xakux, 'ūpu'uk tu'. Kaxīy.

³³ Ha:

—Pi'yā' xip 'ūxit'ax xohix, puyīy tikmū'ūn xohix xīnnā'? Yā kōmēn tu hāptox tu' pip. Kaxīy.

³⁴ Ha:

—'Ōg pām xohix te xīy? Kaxīy. Ha: —Pām xohix te 7, xix māhām. Kaxīy.

³⁵ Ha Yeyox te tikmū'ūn xat, pu hām tu' māhām, ha' mām,

36 ha pām pop, xix māhām, tu Topa pu hām'āktux, hu:

—Topah, yā 'āmax. Xatek mū'ā 'ūkxit'ax punethok hōm. Yā' puxi'. Kaxīy.

Tu pām koxip xix māhām, tu tik xop pu' popmāhā', pu tu tikmū'ūn xohix pu' nīm.

37 Ha' xohix te' māhā', tu' hi ka'ok. Yā' pip pām punethok, yīy tik xop te' xuk manax xohix te 7 kopah, ha nū' tihī'.

38 Yā tik xop te' māhā', 'ūxohix te 4.000, ha 'ūn te' māhā kāmah, xix kakxop, 'ap nōm xop mō'kupix'ah.

39 Ha Yeyox te tikmū'ūn xat pu mōg, ha' mōg, ha Yeyox te mīpkox hā mō'nāhā', tu kōnāg yīmū' mōg, tu mōktu hāpxexka Māganāg tu' xupep.

16

'Ūxexka xop te hāpxopmā'ax ka'ok xe'ēgnāg xak

1 Paniye tik xop xix Xanoxeo tik xop te Yeyox ha' mōg, nūy nū mūtik hām'āktux, nūy yīkopit, tu ta tu' xak pu pexkox yōg hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg, tikmū'ūn puxet te nōm mīy hok, pu' xexka xop hāmyūmmūg, nūy Topa Yeyox ka'ogā' yūmmūg,

2 pa Yeyox te:

—'Āmnīy hā 'āxop te: "Hāptup 'īhā' max. Yā hōnhā pexkox xax 'āta!." Kaxīy.

3 Tu hāptup 'īhā pexkox pēnāhā, tu: "Tex tip-tup. Yā pexkox xax 'āta xim-nīy." Kaxīy. 'Āxop te pexkox pēnāhā', xayīy yūmmūg, pa hōnhā Topa te hāpxopmā max xe'ēgnāg, ha 'āxop te' pēnāhā', tu hāmyūmmūg 'ohnāg.

4 Hõnhã' kummuk tikmũ'ũn, tu' kuxa mām 'ohnāg. 'Axop te hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg xak, pa Yōn yōg hāpxopmā'ax puxehnāg pēnāp-tup. Kaxīy.
Tu' mōg, tu tikmũ'ũn nīm.

Yeyox te Paniye xop xix Xanoxeo xop 'āktux

5 Ha tik te nū mūtik hāpkumep te mīpkox hā kōnāg yīmū' mōg, tu pām xaxok, tu' paxmōg 'ohnāg.

6 Ha Yeyox te:

—'Ōg pa 'āti', nūy Paniye xop yōg pām yōg tokatogā'ax pa hok, xix Xanoxeo xop yōg. Kaxīy.

7 Ha tik xop te yāy mūtik hām'āktux hā' nōy yānān, tu:

—Tu te' xuktux, yūmū'āte pām xaxok hah. Kaxīy.

8 Ha Yeyox te' xupak, tu' yīkopit, hu: Tep tu yāy tukmīy hām'āktux hā, pām xaxok tu'? 'Ākuxa mām pu'uk!

9 'Ok hāmyūmmūg hok? 'Ok xaxok? Yā 'āte pām te 5 koxip, nūy tik xohix te 5.000 xīnnā',

10 xix 'āte' koxip pām te 7, nūy tik xohix te 4.000 xīnnā'. 'Ok xate' xaxok? Manax xohix te xīy nū'tihī pām hā?

11 'Ok hāmyūmmūg hok xate'? 'A pām 'āktux 'ohnāg. 'Ōg pa 'āti', nūy Paniye xop xix Xanoxeo xop yōg tokatogā'ax pa hok! Kaxīy.

12 Ha tik xop te hāmyūmmūg. Yā Yeyox te Paniye xop yōg hāmyūmmūgā'ax 'āktux, xix Xanoxeo yōg, tu pām xe'e 'āktux 'ohnāg.

Pet te Yeyox yā Kunnix 'āktux

13 Tu ta' mōg Yeyox, Pinip yōg kōmēn Xeyanet ha' mōg, tu' mōg tu mōktu kōmēn kūnāpa' xip, ha'

pip tik xop te nū mūtik hāpkumep xop, ha Yeyox te' yīkosit, hu:

—Tikmū'ūn tep-tep 'āktux 'ā'? 'Ū 'ūm Tikmū'ūn Kutok? Kaxīy.

¹⁴ Ha:

—Tikmū'ūn 'ūm te: “Öhōm Yoām, nōm tep-tox pix,” kaxīy, ha ta' nōy te: “Öhōm 'Enit,” kaxīy, ha ta' nōy te: “Öhōm yā Yenemīn, 'ok pe tik nōy te Topa pupi hām'āktux,” Kaxīy.

¹⁵ Ha:

—Xix 'āxop? 'Āxop tep-tep 'āktux? 'Ū 'ūm 'ūgmūn? Kaxīy.

¹⁶ Ha Xīmām Pet te:

—'Āmūn yā Kunnix, Topa yōg hāmyāykutnā'ax, yā Topak-tok xe'ēgnāg! Kaxīy.

¹⁷ Ha:

—'Ākuxa hittup Xīmān, Yoām kutok. Yā tikmū'ūn te xa nōm tup yūmmūgā 'ohnāg. 'Āmhok, pa 'Ātak Topa te pexkox tu' xip, tu xa hāmyūmmūgāhā',

¹⁸ yīy 'āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āmūn Pet, yā tikmū'ūn yīy'ax hā: Mīkaxxap. Kaxīy. Tikmū'ūn te mīkaxxap yīmū' pet, nūy mīptut ka'ogā', ha kaxīy 'āte 'ōg hām'āktux'ax hā tikmū'ūn kuxa māmmāhā', puyīy tikmū'ūn kuxa mām ka'ok xop nōy nā' mōg, tu mōktu yā' xohix xexkah, ha yāmīy kummuk xop xohix te' kuxyā 'ohnāg, yā' pip ka'ok, tu nōāp-tup 'ohnāg.

¹⁹ 'Āte xa pipcup mōhāmyīnnīn'ax hōm putup, xayīy pexkox mō'yīnnīn xi' xōn, xayīy Topa mūtik xat. Xate' tux hok pu mōnāy hām xexka hā, hu ta kama mō'nā pexkox hā. Xate' tux hok puyīy

mōtutnā hok hām xexka hā, hu ta mō'nā hok kama pexkox hā. Kaxīy.

20 Tu tik xop xat, puyīy tikmū'ūn pu hām'āktux hok, puyīy Topa Yeyox yāykutnā yūmmūg hok.

Yeyox te yāy xok'ax 'āktux, xi' putpu' hi'ax 'āktux

21 Nōm 'āmnīy 'īhā Yeyox te hām'āktux xe'e', 'ūyōg tik xop pu hām'āktux xe'e', hu:

—'Ūgmōg Yenoyanēn tu', ha 'ōnte Yoneo xexka xop tek xūygāp-tup, xix 'āmānex xexka xop tek xūygāp-tup, xix tik te hāmyūmmūg xop tek xūygāp-tup. 'Ūkxok putup, ha 'āmnīy tikoxyūk nōg, 'īhā Topa tek hīnnāp-tup putpu'. Kaxīy.

22 Ha Pet te Yeyox xapit, tu' mōgāk-tōgnāg, nūy yā tup-xet hā hām'āktux, tu:

—Pūyā Topa 'ātux hok xa 'āxok hok! Kaxīy hok! Kaxīy.

23 Ha Yeyox te yōkānām, tu Pet mānōg, hu:

—Mōy, 'ūkxāmpa mōg, nūy 'āpep! Xate Hāmgāyāgnāg! Xatek putup 'ūxax Topa yōg putat. Xate hāmpe'āpaxex tikmū'ūn putuk, pa Topa te hāmpe'paxex nōy. Kaxīy.

24 Tu yāy yōg tik xop pu hām'āktux, hu:

—Tikmū'ūn 'ūgmūn mūtik hāpkumep putup, puxix yāy pe tu paxex kutōgnāg, tu mōktu yā yāy putup'ax xaxok, kaxīy tute yāy yōg mīpkupnix tat, nūy xūy, 'ūgmūn putuk, tuk mūn mūtik hāpkumep.

25 Tikmū'ūn te yāy xaxok hok, puxi' kuxa tu hi 'ohnāg, pāyā yāy xaxok pax, puxi' kuxa tu hip-tup mō kuma' mōg.

26 'Ok max tikmū'ūn putexop, tu hām xexka yōg tayūmak xohix xexka pop, pāyā' xok? 'A' max'ah. Yā' xok, tu tayūmak xohix xaxok, tu yā'

hok xe'ēgnāg, ha tayūmak xohix te tikmū'ūn putpu hīnnāhok.

²⁷ Yāk mūn Tikmū'ūn Kutok, tuk nūn putup putpu', 'Ūkxexkap-tup 'Ātak Topa putuk, tu pexkox yōg nū'pok xop mūtik nūn putup, tu tikmū'ūn xohix yōg hāpxopmā'ax kopit putup, nūy yūmmūg, 'ok pe hāpxopmā max 'ok pe hāpxopmā kummuk.

²⁸ 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Tikmū'ūn tihi', tu' xakix putup'ah 'ihāk nūn, 'ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, tuk nūn putpu', nūy 'ūhep xop xohix xat. 'Ūkux. Kaxīy.

17

Yeyox xix Mōyyex xix 'Enit

¹ Āmnīy te 6 nōg, 'ihā Yeyox te Pet mōgāhā', xix Tiak, xix Yoām, pa' nōy xop mōgāhok, tu yīktix tox mō'kanīn, tu mōktu mōxaha',

² ha Yeyox tu' pēnāhā', ha' pa te yāyhā yānām putuk, māyōn yānām putuk, ha' yōg topixxax te yāyhām-nok, kūyānām putuk.

³ Ha tik tikoxyuk te mōnāyxop hittap Moyyex pēnāhā', xix mōnāyxop hittap 'Enit pēnāhā', ha Yeyox mūtik hām'āktux hā' nōy yānān.

⁴ Ha Pet te:

—Yāyā', yā' max yūmūg pip nūnte! 'Ok xate putup, 'ūnūnteh 'āte 'āpet 3 mīy? 'Āpet puxet, xi' nōy mōnāyxop Mōyyex pet puxet, xi' nōy mōnāyxop 'Enit pet puxet. Kaxīy.

⁵ Pet te hām'āktux, 'ihā hāmgōy xexka te kūyānām mō'nīy, ha ta Topa yīy, tu:

—'Ōhōm 'ūgkutok, 'āte 'ōm mō'yāy xe'ēgnāg, hak kuxa hittupmāhā'. 'Ūxupax! Kaxīy.

6 Ha tik xop te Topa yī'ax 'āpak, 'īhā' kuxānōg xexkah, tu hām tu' xakux, ha' kuxa te' yēy,

7 ha Yeyox nūn, tu nōm hā' xupit, tu:

—'Āpu, 'āyok, 'ākuxānōg hok. Kaxīy.

8 Ha' yok, tu' yōkānām, tu hāmpēnāhā', tu Yeyox puxet pēnāhā'.

9 Ha' xat, pu yīktix tu yīxox, ha ta' mōg, 'īhā Yeyox te' xat pu tīkmū'ūn pu' xuktux hok. Yā Yeyox te' putpu' hi, 'īhā yāy tik xop te hāpxopmā'ax xohix 'āktux.

10 Yīy tik xop te' yīkopit, hu:

—Teptu tik xop te hāmyūmmūg te 'Ēnit 'āktux, tu nōm nūn putup hāmāxap 'āktux? Kaxīy.

11 Ha:

—Hamūn. Mōnāyxop 'Enit nūn hāmāxap, nūy Topa yōg hāmyāykutnā'ax keppa mōg,

12 pa 'āte xa hāpxe'e 'āktux: Mōnāyxop 'Ēnit nūn tap, 'ap tīkmū'ūn te' yūmmūg'ah, tuk-tex'ex kummuk, tu Tīkmū'ūn Kutok kute'ex kummuk putup kamah, hak xūy xexkap-tup. Kaxīy.

13 Yīy tik xop te hāmyūmmūg. Yā Yeyox te Yoām 'āktux, nōm tep-tox pix.

Yeyox te tik kutok hittupmāhā'

14 Ta putpu' mōg tīkmū'ūn hah, tu' mōxaha', 'īhā tik te Yeyox ha' nūn, tu' kakak hā' nāhā',

15 tu:

—Yāyā', 'āpu xōnnū kuxa ka! 'Ūpakut, tu hām tu' nāhā', xix kuxap kopa' nāhā', xix kōnāg kopa' nāhā', tu yāy pu xu'ux, ha yīkonnop te' yīkox hā' xupep, 'ūyīy xax tu' xupep,

16 ha' nūnnāhā' 'ōg tik xop hah, pāyā' hittupmā yūmmūg 'ohnāg. Kaxīy.

17 Ha Yeyox te:

—'Ãxop kummuk xop! 'Ãkuxa mām 'ohnāg! Yā 'ãmnīy xohix hā 'âte 'ãxop hā' tot. Hām 'ūm hā' kux'ax? 'Ãk-tok nūnnā'. Kaxīy. Ha' nūnnāhā'.

18 Ha Yeyox te' xat, ha yāmīy kummuk mōg, 'ihā tik tup hittup.

19 Ha tik xop te Yeyox yīka' nūn, tup-xet hā' pip, 'ihā' yīkopit, hu:

—Teptuk mū'âte yāmīy kummuk xut hok? Kaxīy.

20 Ha:

—'Ãkuxa mām pu'uk, hu' xut hok. 'Üxaxok hok: Tikmū'ün kuxa mām kutōgnāg, mīpkup mōytat xap kutīgnāg putuk, puxi' xat, pu yīktix mōg, nūy kōnāg xexka kopa yūm, hu' yūm'ax. Yā kaxīy 'ãxop ka'ok, nūy hāpxopmā ka'ok xohix.

21 Topa mūtik hām'âktux pax, 'ihā xit hok, hu ta nū yāmīy kummuk papux. Kaxīy.

Yeyox te xe hām'âktux, tu yāy xok'ax 'âktux

22 Ha ta 'ãmnīy 'ūm 'ihā nōm tik xop te yāy tu nū'nāhā hāpxexka Gаниет tu', ha Yeyox te:

—Timū'ün te' gāyxop mōgāp-tup 'ughah,

23 hak putex putup, yāk mūn Tikmū'ün Kutok. 'Ãmnīy tikoxyuk nōg putup, 'ihāk hip-tup putpu'. Kaxīy.

Ha tik xop kuxa hittup 'ohnāg.

Yeyox te Topa pet tu pago

24 Tu ta' mōg kōmēn Kapānān tu', Yeyox mūtik mōg, ha tik tihi', tu Topa pet pupi tayūmak pop, tu Xīmām Pet yīkopit, hu:

—'Ok 'ãxop xuxyā te Topa pet tu tayūmak hā pago? Kaxīy.

25 Ha:

—Yā' pago. Kaxīy.

Tu mǐptut hā mō'nāhā', 'ihā Yeyox te hām'āktux hāmāxap, hu:

—Xīmām, xatep-tep mūn pe'āpaxex? 'U' ūm te gohet pu tayūmak hā pago? 'Ok pe tikmū'ūn, 'ok pe puknōg xop?

26 Ha:

—Puknōg xop. Kaxīy.

Ha Yeyox te:

—Hamūn. Yīy tikmū'ūn te pago hok,

27 pa yūmū'āte tikmū'ūn gāyāp-tup'ah, yīy mōg, nūy māpxamut. Yā mām te māxap mō'xuk, puxi' yīkox tu' xut'ax tayūmak, nūy Topa pet tu tayūmak hā pago. Mōg, nūy yūmūg pupi pago. Kaxīy.

18

Pi'yā tik xexka nām?

1 Tu hām'āktux kux, 'ihā tik xop nūn, tu Yeyox yīkopit, hu:

—'U' ūm yā Topa yōg tikmū'ūn xat'ax, 'ihā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat? Kaxīy.

2 Ha kakxop xānāhā', tu tik xop keppa' nūnnāhā',

3 tu:

—'Úxaxok hok: 'Áxop kuxa te kakxop kuxa putuk hok, hu ta pexkox hā mōxakux 'ohnāg, 'ihā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat.

4 Topa yōg tikmū'ūn xe'e kuxa te kakxop kuxa putuk, tu yāy kutōgnāg pe'paxex, tu Topa pu' yīpkox pip, yā nū kakxop putuk.

5 Ha tikmū'ūn te kakxop putup, 'ūgmūn putup tu', kopxik xip nōm tikmū'ūn mūtik kamah.

Hāpkummuk mīy'ax hā'yāy pu hāpkummūgāhā'

6 —Kakxop kuxa mām ka'ok 'ūgkopah, ha tikmū'ūn te' mōgāhā', nūy Topa yōg putat xax, puxix Topa te nōm tikmū'ūn kummugāp-tup 'ūyānān tu'. Yā' max māykox hīy, xix mīkaxxap putux, nūy nō kōnāg kox kopa nū'xok, puyīy tu xok.

7 Yā' kummuk tikmū'ūn te kakxop mōgā kummuk! Topa te nōm tikmū'ūn kummugāp-tup xe'e'!

8 —Pax xa 'āyīm 'ākummugā', xa hāpkummuk mīy, pax xa 'āpata 'ākummūgā', xa hāpkummuk mīy, 'āpu kuyut, nūy xak, nūy putyōn. Yā' max pexkox hā mōnāy 'āyīm hok xix 'āpata hok hā. Pāyā' kummuk 'ūnōy te 'āxix kuxap kopah, ha 'āyīm 2, xix 'āpata 2. Yā nōm kuxap xok 'ohnāg.

9 Pax xa 'āpa 'ākummugā', xa hāpkummuk mīy, 'āpu' xut, nūy putyōn. Yā' max 'āpap-xet hā pexkox hā mōnāy, tu ta' kummuk 'āpa 2 hā Hāmgāyāgnāg Pet ha 'āmōg, ha 'āputyōn kuxap kopah. Yā nōm kuxap xok 'ohnāg.

Yeyox te kahnēn te yāyxaxogāhā 'āktux

10 —'Ōg pa 'āti'! Kakxop pe'āpaxeh kutōgnāg hok. 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Ūyōg nū'kutnā'ax te 'āmnīy xohix hā 'Ātak Topa keppa' xip pexkox tu'.

11 Yāk mūn Tikmū'ūn Kutox, tuk nūn, nūy tikmū'ūn kummuk xop xax, nūy pipi', puyīy tu kuxa hi xe'ēgnāg.

12 —'Āxop tep-tep pe'āpaxex? Tikmū'ūn yōg kahnēn xohix te 100, ha ta kahnēn puxet te yāy xaxok. Putep mūn mīy'ax 'ūxuxyā'? Tu kahnēn te 99 nīm, nūy kahnēn puxet xax.

13 'Āte xa xe hāpxe'e 'āktux: 'Ūxipihi', 'īhā' xuxyā kuxa hittup xexka kahnēn puxet hā, tu' hittup kutōgnāg kahnēn te 99 hā.

14 Hā kaxīy 'Ātak Topa te pexkox tu' xip, tup-tup nōg, pu tikmū'ūn kutōgnāg yāy xaxok, kahnēn putuk, nūy hāpkummuk mīy.

15 —'Ānōy te xa hāpkummugāhā', 'āpu, mōg, nūy hāpkummugā'ax yūmmūgā'. 'Āp-xet hā mōg, nūy nū mūtik hām'āktux. 'Ānōy yīpkox pip, puxix 'āmūn hā 'āxape 'ūxeheh.

16 'Ānōy yīpkox hok, 'āpu mōg, 'ānōy puxet mūtik 'āmōg, nūy hāpkummugā'ax yūmmūgā', xa hām'āktux hā nōy yānān. Yā Topa tappet te: "Ok pe tikmū'ūn 2 tihi', 'ok pe tikmū'ūn 3 tihi', tu hām'āktux puxet, puxix tik pa te hāmyūmmūg kopit max, tu nōm tikmū'ūn hām'āktux puxet ha' kopit max." Kaxīy.

17 Pa tikmū'ūn yīpkox hok, 'āpu tikmū'ūn kuxa mām ka'ok xop pu' xuktux. 'Ūkuxa mām ka'ok xop pu' yīpkox hok, puxix òm 'āxop hā tu puknōg, 'āyuhuk putuk, xix tik te gohet puknōg pupi tayūmak pop putuk, yā' puknōg.

Tu' xat pu mīy, xi' xat hok puyīy mīy hok

18 —Yīy 'āte xa hām'āktux, hu: 'Āxop te' xat hok pu mīy hok hām xexka tu', puxix Topa' xat hok pu mīy hok pexkox tu' kamah. 'Āxop te' xat pu mīy, puxix Topa' xat pu mīy kamah pexkox tu'.

19 —'Āte kama xa hām'āktux, hu: Xatix te Topa ta tu' xak pu hāpxopmā', tup-tox puxet hā' xax, xix kuxap-xet hā' xax, puxix 'Ātak Topa xip pexkox tu', tu hāpxopmāp-tup xa'.

20 Yā tikmū'ūn 2 pe 3 te yāy tu' xakux, kopxik xip nōm tikmū'ūn mūtik. Kaxīy.

Kāmānat kummuk 'āktux

21 Ha ta Pet te Yeyox yīka' nūn, tu:

—Yāyā', hāpkummuk mīy'ax xohix te xīy 'āte' xaxogā'ax, pu tu kux? Yāk taknōy tek kummugāhā', tu xek kummugāhā', tu mōktu yā' xohix. Hām 'ūm hā 'āte' xaxogā' kux'ax? 'Ok xaxogā'ax xohix te 7? Kaxīy.

22 Ha:

—Āmhok. 'Ūxaxogā 'ūxohix te 7, tu xe xaxogā 'ūxohix te 7, tu' xe xaxogā', tu mōktu xe xaxogā te homi' 70, yā' xohix te 490 xate xaxogāp-tup.

23 Yā Topa te' xat kaxīy, yīy 'āte xa hāmyūmmūgā'ax, nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', hu: Hāpxexka yōg tik te' xat'ax, tu kāmānat xop xānāhā' pu nū', pu tayūmak te ta nemēn hā pago,

24 yīy kāmānat puxet nūnnāhā', ha ta nemēn tayūmak xohix xexka punethok,

25 pāyā' hok, 'ap xip'ah tayūmak, yīy tik te' xat'ax te' xat pu nōm kāmānat hāmenax, xi' xetut, xik-tok xop, xi' yōg hāpxop xohix, pu tu' hok hā' hām, nūy tayūmak xexka hā' yānān, nūy tu pago.

26 Pa kāmānat kopaxux hā' nāhā', tu' xat'ax tu' xak, pu mīy hok, tu: “'Ūgmūn hā tot, nūy 'ūghip, 'ūxa pago. Yā 'āte tayūmak xohix xexka hā' xa pagoptup. Kaxīy.

27 —Ha' xat'ax te kāmānat kuxa ka', tu te ta nemēn'ax yōg tayūmak xaxogāhā', ha' mōg,

28 pa kāmānat nōy pēnāhā', 'lhā' mōg, ha ta nemēn tayūmak kutōgnāg te 10 'ūnōy pu', yī' nōy

māykox mūg, tu' nuhuk, tu: "Hōnhā 'ā' pago. 'Āte hōnhā yāy yōg tayūmak putup!" Kaxīy.

²⁹ —Ha' nōy te' kopaxux hā' nāhā', tu tu' xak, hu: "Ūgmūn hā' tot, nūy 'ūghip, xa pago, yā 'āte xa tayūmak xohix hā pagop-tup." Kaxīy

³⁰ —Pap-tup nōg, tu' mōg, tu kanet hā mō'tat, tu' kopa' xix, puyīy tayūmak xohix hā pago.

³¹ Ha ta kāmānat xop te' pēnāhā', tup-tup nōg, tu' gāy, hu tik te' xat'ax ha' mōg, tu tu' xuktux,

³² ha' xat'ax te kāmānat kummuk xānāhā', tu:

—“Āxupkumīy, 'ākummuk! 'Āte 'ōg ta nemēn xaxogāhā', ha' kux, xate 'ā' xak hah,

³³ pa 'ākummuk, tu 'ānōy kuxa ka 'okpa 'āte 'ākuxa ka'." Kaxīy.

³⁴ —Tu' gāy xexkah, tu' xat, pu kāy mōgā kanet hah, nūy nō kummugā kanet kopah, ha mōktu tayūmak xohix ta nemēn hā' pago. 'Ūkux. Kaxīy.

³⁵ Tu hām'āktux kux, tu:

—Ha kaxīy 'Ātak Topa te pexkox tu' xip, tu' pēnānā' xip. 'Āxop te 'ānōy yōg hāpkummuk mī'yax xaxogā hok, puxix Topa 'ōg kummuk mī'yax xaxogā hok kamah. Tu ta tu' kux. Kaxīy.

19

Yeyox te' yīpxox xop 'āktux, nōm te yāy xetut nīm

¹ Tu hām'āktux kux, tu' mōg, tu hāpxexka Gанинет nīm, tu ta' mōg, tu mōktu hāpxexka Yонекс tu' xu pep, tu kōnāg xexka Yоhnām xatapa' xip,

² ha tikmū'ūn xohix te' pe' mōg, ha' pakut xop hittupmāhā',

3 ha Paniye yōg tik xop mōxaha kamah, tu' yīkopit, nūy hām'āktux 'ax hā' kupeh, hu' yīkopit, hu:

—'Ok yūmū yōg xat'ax te' tux hok, pu tik yāy xetut nīm? Kaxīy.

4 Ha:

—'Ok 'āxop te mō'kupix hok Topa yōg tappet? Ha kax'āmi', hu: "Topa te tik mīy hāmāxap, xik-nāy tu 'ūn mīy." Kaxīy.

5 Ha Topa te: "Pūyā tik yāy tak nīm, xix yāy tut nīm, nūy tu' xetut mūy, nūy nū mūtik yāytax, ha yāyhā' yīn puxet." Kaxīy.

6 Ha kaxīy Topa te yāyta tix hā' mīy yāp-xet, yā' yīpxox xi' xetut yāyhāp-xet. Yīy Topa te' xat hok puyīy tu yāyxatat hok. Kaxīy.

7 Ha Paniye xop te:

—Teptu Mōyyex te' tux hok pu mōnāyxop tu xetut nīm? Teptu' tux hok pu' xetut pu tappet hōm hāmāxap, nūy kūnāy tu' nīm? Kaxīy.

8 Ha:

—Mōyyex te' tux hok 'āxop kuxa kummuk hah. Pa Topa te tik mīy xi' 'ūn, puyīy yāy mūtik nox tu ti ka'ok.

9 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Ūxetut xonnix hok, ha' yīpxox te' nīm, puxix tik te hāpkummuk mīy, 'ūhūn nōy mūg tu'. Kaxīy.

10 Ha Yeyox yōg tik xop te:

—Tik te yāy xetut nīm hok, puxi' max tu yāyta hok. Kaxīy.

11 Ha Yeyox te' yānān, hu:

—Topa te tikmū'ūn xohix pu hāmyūmmūgā'ah, pa' yāg kutōgnāg pu hāmyūmmūgāhā'.

12 Tik xop yāg te yāyta 'ohnāg. 'Ütut te' put kaxīy hah, 'ap yāyta'ah. Ha tikmū'ün yāg yāyhā 'Ennōk, hu' yāyta 'ohnāg. Ha' yāg kutōgnāg yāyta 'ohnāg, nūy Topa pu' yīpkox pi', Topa te' xat hah. Tikmū'ün hām'āpax, puxi' yōg hām'āktux yūmmūg. Kaxīy.

Yeyox xix kakxop

13 Hāpxip kutōgnāg ha ta tikmū'ün te kakxop nūnnāhā', tu Yeyox ha' nūnnāhā', pu tup-tox yīmū' yīm nōm, nūy Topa pu hām'āktux kakxop pupi', pa tik xop te' mānōg, tu' xat hok, pu Yeyox ha nūnnā hok,

14 yīy Yeyox te:

—'Ütux hok pu kakxop nūnnā', 'ūmānōg hok. Yā Topa te kakxop kuxa tu' xat putup, puyī' yīpkox pi'. Ha' yīpkox pip xop xohix xat putup, nōm te kakxop putuk tu hām'āpak. Kaxīy.

15 Tup-tox yīmū' yīm nōm, tu ta' mōg.

Tu tep-texop xexka 'āktux

16 'Āmmīy nōy 'ihā tik nūn, yā Yeyox ha' nūn, tu' yīkopit, hu:

—Notot, 'ātep-tep mīy'ax, nūy tuk kuxa hi xe'ēgnāg mō' kumak mōg? 'Āte hāpxopmāhā hā xīy? Kaxīy.

17 Ha Yeyox te hām'āktux hā' yānān, hu:

—Teptuk yīkopit, nūy hāmmax 'ūm yūmmūg? Topap-xehnāg max. 'Āhi xe'ēgnāg putup, 'āpu, Topa yōg xat'ax pu' yīpkox xip. Kaxīy.

18 Ha:

—'Üxat'ax 'ūm? Kaxīy.

Ha:

—““Üp-tex hok,” xix “‘ānōy hā’ xupxet hok,” xix
“ānōy yōg hāpxop hā’ xupxet hok,” xix “koit hok,”
¹⁹ xix “‘ōg ‘ātak pu ‘īpkox pi’, xix ‘ātut pu ‘īpkox pi’,”
xix “ānōy putup pax, xate yāy putup’ax putuk.”
Kaxīy.

²⁰ Ha tik te:

—Yā ‘āte’ xat’ax xohix puk yīpkox xip tap. ‘Ātep-
tep mīy’ax homi’, nūy hāpxomā max? Kaxīy.

²¹ Ha Yeyox te:

—Mōy, ‘ōg hāpxop xohixnāg hāmenax hāmāxap,
xayīy Topa hā ‘āmax xe’ēgnāg, tu ‘ōg tayūmak pop,
nūy ‘ūhok xop pu’ nīm, xayīy pexkox yōg hāpxop
pop ‘ūyānān tu’, nūy kūnāy tuk pe mōg. Kaxīy.

²² Ha tik te hām’āpak, tu’ mōg, tu Yeyox nīm,
‘ūkuxa hittup ‘ohnāg tu’. Yā ‘ūptexop xexkah,

²³ yīy Yeyox te yāy yōg tik xop pu hām’āktux, hu:

—‘Ūptexop kutōgnāg te Topa yōg putat hā’ mōg,
‘ūyōg xat’ax pu’ yīpkox pip hok tu’.

²⁴ Yā xok xexka kāmēn te ‘āmuxnāg ta kup kox ha
mō’tat hok, ha tap-texop ‘ūm te Topa pu’ yīpkox pip
hok kamah. Kaxīy.

²⁵ Ha tikmū’ūn te Yeyox mūtik hāpkumep xop te’
xupak, tu’ yēy, tu:

—Yā kaxīy tikmū’ūn ‘ūm mō’nā hok pexkox
kopah! Kaxīy.

²⁶ Ha Yeyox te’ pēnāhā’, tu:

—Hamūn. Tikmū’ūn ‘ūm mō tu nā hok, pa Topa
te’ ka’ogā’ax pu mōnāy. Kaxīy.

²⁷ Ha Pet te:

—‘Ūgmū’āte’ xohix nīm, nūy ‘āpek mōg. ‘Ok
mū’āte hāpxop ‘ūm popmāp-tup ‘ūyānān tu’? Kaxīy.

²⁸ Ha:

—'Ãte xa hāpxe'e 'āktux: 'Ügmūn yā Tikmū'ūn Kutok, ha 'āmnīy xe'e mō'nāp-tup, 'lhāk yūm putup, tik te' xat'ax yōg mīmpe max yīmūk yūm putup, nūy 'Iyaet xop te 12 yōg hāpxopmā'ax xohix kopit, ha 'āxop mām putup kamah, mīmpe max te 12 yīmū 'āmām putup, nūy kama' kopit.

²⁹ Tikmū'ūn xohix tek mūn hā mīptut 'ūm nīm, xi' taknōy nīm, xi' hex nīm, xi' tutnōy nīm, xi' pit nīm, xi' tak nīm, xi' tut nīm, xik-tok nīm xix hām nīm, puxi' xohix pop, tu mōktu tehomip te 10 pop, tu' kuxa hip-tup xe'ēgnāg,

³⁰ pa tikmū'ūn te māxap yāyhā ka'ax putup, ha ta' ka'ax xop yāyhā māxap putup. Kaxīy.

20

Yeyox te kāmānat xop 'āktux

¹ Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', tu hāpxa xuxyā 'āktux, nūy Topa yāy yōg kāmānat pu pago 'āktux, tu hāmyūmmūgāhā', tu Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat yūmmūgāhā', hu:

—Tik yōg mīnta 'op kup punethok, ha' ta mīnta', yī' mōg hāptapkoa 'lhā', nūy kāmānat xop xax, nūy nō nūnnā', pu mīnta ta put, nūy nūnnā'.

² Yā 'āmnīy xohix 'lhā' mōg, tu tayūmak 'ānuk puxet hā' pago kāmānat pu', 'āmnīy puxet yōg tayūmak te takat hā' pago kāmānat pu', hu hōnhā' mōg kamah, nūy kāmānat xop xānā'.

³ Ha māyōn te pexkox puka' yūm 'lhā' mōg, tu' putpu' mōg, nūy kāmānat xop nōy xānā', pu nūy tu hām, ha kōmēn yōg hāmnuhnōg tu' tihi', yāmhok tu' pip,

4 yī̄ hāpxa xuxyā te: “Mōg, nūy 'āhām yōg hām tu', ha 'āte xa pago maxp-tup.” Kaxīy.

5 —Ha' mōg. Māyōn yāykote' yūm 'lhā' xuxyā mōg 'ūxeheh, xix māyōn he 'lhā' putpu' mōg, nūy kāmānat xop nōy xānā', pu nūy tu hām, tu' nūn,

6 ha xe' mōg 'āmāxak 'lhā', tu kōmēn yōg hāmnuhnōg tu' mōg, tu tik xop nōy pēnāhā', ha yāmhok pip, yī̄: “Tep tu 'āpip 'lhā māyōn mōg? 'E 'āhām 'ohnāg.” Kaxīy.

7 —Ha: “Yā tik tek mūk xānā 'ohnāg,” kaxīy. Ha' xuxyā te: “Mōy, nūy 'āhām kamah yōg hām tu', nūy mīnta nūnnā!” Kaxīy.

8 —'Āmnīy 'lhā' xuxyā te kāmānat te māxap xat, nōm te kāmānat xohix xat 'ūxuxyā pupi', yī̄: Kāmānat xohix xop xānā', nūy tu pago. Kāmānat nōm hām ka'ax pu' pago hāmāxap, tuk-nāy tu kāmānat nōy xohix hām'ax pu' pago, tu mōktu kāmanat hām hāmāxap pu' pago 'ūka'ax hā.” Kaxīy.

9 —Ha kāmānat xop te 'āmāxak 'lhā' nūn, nūy tu hām. 'Ūxohix te tayūmak 'ānuk puxet paha',

10 yī̄ kāmānat xop te māxap hittup, tu' hipnām, nūy tayūmak xexka tu pop, pa' xohix te tayūmak 'ānuk puxet paha kamah.

11 Tu' paha', tu' gāy, tu' xuxyā pu hām'āktux,

12 hu: “Nū xop te ka'ax hā' nūn, nūy tu hām, tu 'ot puxet hā' hām, pak mūg hām xexkah, māyōn tox hāk mūg hām, ha māyōn pukpex tek mūg mō'hap koxūgnāg, 'lhāk mūg hām, pāyā yūmū'āte tayūmak kutōgnāg pop, nōm xop te' ka'ax hā' nūn putuk.” Kaxīy.

13 —Ha' xuxyā te: “Nāy. 'Ūg'āpax. 'Āte hāmyok mīy, 'ūyā tu 'āxop pu pago max. 'Āte 'āxānāhā', tu xa

hām'āktux, tu tayūmak 'ānuk puxet hā pagop-tup,
ha 'ānūn, tu 'āhām, nūy pa tayūmak,

¹⁴ hu pa 'ōgnū tayūmak, nūy ta 'āpet ha mōg. Yā
'āte kāmānat xohix pu tayūmak puxet hā pagop-
tup, 'āxop pu pago putuk.

¹⁵ Yā tayūmak yōgnū', 'āte 'āxop xohix pu pagop-
tup, 'āxop hā yāyputuk, 'ūyīy pago. 'Ok xate
'ānōy yīpkumīy, 'āte nōm xop ha hāmmaxnāhā', ha'
yīpkumīy?" Kaxīy. 'Ūkux.

¹⁶ Yeyox te hām'āktux kux, tu:

—Yā kaxīy tikmū'ūn te māxap xop yāyhāp-tup
'ūka'ax xop, ha ta tikmū'ūn ka'ax xop yāyhāp-tup
hāmāxap xop, Kaxīy.

Yeyox te yāy xok'ax 'āktux 'ūxehēh

¹⁷ Tu putat hā pepi' mōg, nūy kōmēn Yenoyanēn
ha' mōg, yāy yōg tikmū'ūn mūtik mōg, ha nōm mōg
putat tu', nūy tup-xet hā hām'āktux, 'lhā hāpkumep,
tu:

¹⁸ —Pēnā! Kōmēn Yenoyanēn ha yūmū mōg.
'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, hak mōgāp-tup
'āmānex xexka xop hah, xix tik te hāmyūmmūg
xop hah, ha tak putex putup,

¹⁹ tuk mōgāp-tup 'ūpuknōg xop hah, hak kute'ex
kummuk putup, tuk kix putup, tuk xup putup
mīpkupnix tu', nūy 'ūkputex, pa 'āmnīy tikoxyuk hā'
nōg putup, 'lhā putpuk hip-tup. Kaxīy.

Tiak xix Yoām mūg tut te Yeyox pu hām'āktux

²⁰ Hāpxip kutōnāg ha ta Yemeneo xetut nūn, tuk-
tok pit 2 nūnnāhā', tu Yeyox keppa nū' xup, nūy ta
tu' xax, yīy Yeyox te:

²¹ —Xatep-tep putup? Kaxīy.

Ha:

—'Ãpu, hām'āktux xeh 'ūgmūtik, puk kutox pit puxet 'āyīm xe'e hā' yūm, xi' nōy 'āyīm xax hā' yūm, 'lhā xate yāyhā 'āxexka xe'ēgnāg, nūy tikmū'ūn xohix xat. Kaxīy.

22 Ha Yeyox te 'ūn kutox 2 pu hām'āktux, hu:

—Xate hāmyūmmūg 'ohnāg, tu 'ā' xak pu 'āxexkānā'. Tikmū'ūn te' hep kohāgnāg xo'op, ha kaxīy 'ūkxūy xexka putup. 'Ok xatix 'āxūy xexka hā' tot? Kaxīy.

Ha:

—'Ūgmū'āte nōā'tot. Kaxīy.

23 Yīy Yeyox te:

—Yā' xo'op putup hep xūy, hu 'āxūy putup, 'ūkxūy putuk, pa 'āte yāykutnā hok, xak yīm xe'e hā yūm, xik yīm xax hā yūm. Yōgnū 'Ātak te' yīmōgātux, pu' mām. Kaxīy.

24 Ha tik xop te 10 te hām'āpak, hu' gāy 'ūtaknōy 2 tu',

25 yīy Yeyox te' xohix xānāhā', pu' yīkahnāg nū', ha:

—Gohenanok xop te tikmū'ūn xat, ha' xexka xop te tikmū'ūn xat,

26 pa 'āxop kopa kaxīy mīy hok. 'Āmhok. Tikmū'ūn 'ūm te yāy xexkānāp-tup, puxi' nōy hā tu' tehet, 'ūyōg kāmānat putuk,

27 ha tikmū'ūn te yāyhāp-tup hāmāxap, puxi' nōy xop tu hok hā' hām.

28 'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutox, pak nūn hok, puyīy tikmū'ūn 'ā' hāpxopmā'. 'Āmhok. Yāk nūn 'ūhep xohix xop pu hāpxopmā', nūy 'ūkxok, nūy tikmū'ūn kuxa kummuk xit, nūy kuxa max mō'tat 'ūyānān tu'. Kaxīy.

Yeyox te tik pēnā hok pu' pa max nāhā'

29 Tu hāpxip 'Ihā' mōg, tu kōmēn Yenikot nīm, ha tikmū'ūn xohix xexka te' pe' mōg,

30 ha tik 2 pa hok mām, putat yīka te tu' mām, tu tikmū'ūn yīy 'āpak, tu Yeyox nūn yūmmūg, hu' yīy ka'ok, tu:

—Notot, yā mōnāyxop Namix hā 'āmōkputox, 'ūg 'ūm kuxa ka! Kaxīy.

31 Ha tikmū'ūn te' mānōg, tu:

—'Āhup, 'āyīy hok! Kaxīy. Pāyā' yīy ka'ok 'ūxeheh, tu:

—Notot, yā mōnāyxop Namix hā 'āmōkputox, 'ūg 'ūm kuxa ka! Kaxīy.

32 Yīy Yeyox hup, tu tik pa hok xānāhā', tu' yīkopit, hu:

—Xatep tek mūn putup, 'ūmīy xa'? Kaxīy.

33 Ha:

—Notot, 'ūgmūg 'ūm pa nā', 'ūgmūg hāmpēnā'! Kaxīy.

34 Ha Yeyox te' kuxa ka', tu' pa 'āpit, ha hāpxip 'ōhnāg 'Ihā' pa', tu hāmpēnāhā', tu Yeyox pe' mōg.

21

Yeyox te kōmēn Yenoyanēn tu' xupep

1 Ha ta' mōg, tu mōktu kōmēn Yenoyanēn yīka' pip, 'Ihā' pip'ax Metpaye tu' mōxaha', ha yīktix 'Onimet yīka' yūm, tu' yōg tik 2 mō'kutnāhā', pu' keppa mōg,

2 tu' xat, hu:

—Mōg, nōm xip tu xexka ha mōg, tu mōktu mōxaha', ha yohmēn hex pēnāp-tup, hak-tok te nū mūtik tihi', ha' mīm tu' hīy, ha mōy hīy'ax koa', nūy nūnnā'.

3 Tikmū'ūn te xa' yīkopit, 'āpu yīy, tu: “'Ūgmūg xuxyā te yohmēn putup, tu' putpu' nūnnāp-tup,” kaxīy, ha 'ātux hok putup xa yohmēn 2 nūnnā'. Kaxīy.

4 Ha hāpxomāhā', tu Topa yōg hām'āktux hittap hā yohmēn nūnnāhā'. Hōmā tik hittap te Topa pupi hām'āktux, tu tappet tu kax'āmi',

5 hu:

“Pu, Xiām yōg kōmēn kopa' pip xop pu hām'āktux, hu:

Hōnhā tik te tikmū'ūn xat'ax xupep, tu yāk-tōgnāg, tu yohmēn yīmū' yūm, tu yohmēn kutok yīmū' yūm.” Kaxīy.

6 Ha ta tik xop mōg, tu Yeyox keppa' mōg, tu' xat'ax mīy,

7 tu yohmēn nūnnāhā', xik-tok nūnnāhā', tu yāy kap xix yohmēn yīmū', pu Yeyox yīmū' yūm, ha' yūm,

8 ha tikmū'ūn xohix yāy yōg kap mō'yōn hām tu', pu yohmēn mōy yīmū' mōg,

9 ha mōktu tikmū'ūn te'keppa' mōg, xix tikmū'ūn te' pe' mōg, yīy ka'ok, tu:

—Mōnāyxop hittap Namix mōkputox xexka xe'ēgnāg! Pūyā Topa xa hāmmaxnā! Yā xa' hōm yāy 'āxet'ax, xa nū! Yā Topa mūn xexka xe'ēgnāg! Kaxīy.

10 Tu kōmēn Yenoyanēn tu' mōxaha', 'īhā tikmū'ūn xohix te' xupak, tu:

—Putep mūn mīy? 'Ū 'ūm 'ōhōm? Kaxīy.

11 Ha tikmū'ūn te Yeyox mūtik mōxaha, tu:

—Yā nō'ōm Yeyox, tu Topa pupi hām'āktux, yā hāpxexka yōg kōmēn Nāyane yōg tīhik. Kaxīy.

Yeyox te Topa pet xexka hā mō'nāhā'

12 Yeyox te Topa pet xexka hā mō'nāhā', tu tikmū'ūn papuk, nōm te' kopa hāpxop hāmenax, tu tayūmak yānān'ax xop yōg mīmpe putxok, xix yāy yūm'ax putxok kamah, tu tik xop te putuxnāg hāmenax yōg yūm'ax putxok.

13 Ha Yeyox te:

—Topa yōg tappet te Topa yōg hām'āktux'ax 'āktux, ha: “Úkpet xexka 'āxet'ax Topa pu hām'āktux'ax pet,” kaxīy, pa 'āxop te Topa pet xexka kummugāhā', ha yāyhā hāpxupxet pet! Kaxīy.

14 Ha tikmū'ūn pa hok xop nūn, xix tikmū'ūn te hāpkumep hok xop nūn, Topa pet xexka ha' nūn, puyī Yeyox hittupmā', ha' hittupmāhā',

15 yīy 'āmānex xexka xop gāy, xix tik te hāmyūmmūg xop gāy, īhā Yeyox te hāpxopmā max xe'ēgnāg, ha' pēnāhā', ha kakxop yīy ka'ok Topa pet xexka kopah, tu:

—Mōnāyxop hittap Namix mōkputox xexka xe'ēgnāg! Kaxīy. Ha' xexka xop te' xupak.

16 Tu Yeyox pu hām'āktux, hu:

—'Ok xate kakxop yīy 'ūm 'āpak? Kaxīy.

Ha:

—Yā 'āte' xupak. 'Ok 'āxop te Topa yōg tappet 'ūm mō'kupix hok? Yā: “Topa te kakxop pu hāmyūmmūgāhā', pu tu Topa 'āktux māynāg.” Kaxīy.

17 Tu ta' nīm, tu kōmēn nīm kamah, tu' pip'ax Metān ha' mōg, tu mōktu' pip'ax tu' xip 'āmnīy tox hā.

Yeyox te piget kup mānōg

18 Hāptup īhā' mōg, Yenoyanēn tu putpu' mōg, ha putup te Yeyox putex,

19 ha ta mīnta kup piget pēnāhā', ha putat puka' yūm, yī' mōg, pa mīnta 'ūm ta 'ohnāg, 'ūxux puxet mō'tat, yīy Yeyox te' kup xat, hu:

—Mīnta 'ūm ta hok! Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'īhā mīnta kup yā tāmnāg,

20 ha tik xop te' pēnāhā', tu' kuxa te' yēy, tu:

—Yā' kup tāmnāg mō'ka'ok! Kaxīy.

21 Ha Yeyox te:

—'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Ākuxa mām ka'ok xix yāy kuxa yīkopit hok, hu ta mīnta kup nakgā kamah, tu' xat'ax hā' nakgāhā', pāyāp-xet'ah. 'Āxop te yīktix xat'ax, pu 'āpep, nūy kōnāg xexka kopa mō'yāykutnā', puxix mō'kutnā'.

22 'Ākuxa mām ka'ok, puxix Topa xa' hōm hāpxop 'ūm 'āxop te ta tu 'ākax. Kaxīy.

Yeyox te' xat'ax

23 Tu Topa pet xexka ha' mōg putpu', tu hāmyūmmūgāhā', 'īhā 'āmānex xexka xop nūn, xix Yoneo xexka xop nūn, tu Yeyox yīka' pip, tu' yīkopit, hu:

—Tep te xa' hōm yāy 'āxet'ax, xayīy hāpxopmā ka'ok xix hāmyūmmūgā'? Kaxīy.

24 Ha:

—'Āte 'āyīkopit'ax kamah, xa 'āxop hām'āktux 'ūyānān tu', kopxix xa hām'āktux, tup-tep te 'ā' hōm yāy 'āxet'ax, ha xa' xuktux.

25 'Āyīy! Tep te Yoām pu 'āxet'ax hōm, pu tup-tox pix? 'Ok pe Topa te tu' hōm? 'Ok pe tikmū'ūn te tu' hōm? Kaxīy.

Ha' xexka xop te yāy pu hām'āktux hā' nōy yānān, hu:

—Pax 'ū yūmū'āte: Topa te tu 'āxet'ax hōm," kaxīy, puxi' yānān tu' yīkopit, hu: "Teptu 'ākuxa mām 'ohnāg Yoām kopah?" kaxīy.

26 Pax 'ū yūmū'āte: "Tikmū'ūn te' xuxet'ax tu' hōm," kaxīy, puxix tikmū'ūn gāy, ha yūmū'āte' yīpkutuk. Yā' xohix te Yoām pe'paxex 'ūxexkah, tu pe'paxex Yoām te Topa pupi hām'āktux. Kaxīy.

27 Hu' yānān tu hām'āktux, hu:

—Ap yūmmūg'ah 'āte'. Kaxīy.

Ha Yeyox te:

—A 'āte xa hām'āktux putup'ah kamah, tu yāy 'ūm 'āxet'ax 'ā' hōm 'āktux putup'ah. Kaxīy.

Tik kutok 2

28 Tu xe hāmyūmmūgāhā hām'āktux'ax hā, nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', tu:

—Xatep tep pe'āpaxex? Tik kutok pit 2, tuk-tok hāmāxap xat, nūy: "Xōnnū', mōy nōmhā nūy yōgnū mīnta 'op yōg hāpxa'ax tu 'āhām." Kaxīy.

29 —Hak-tok te māxap te: "Ap 'ūgmōg putup'ah." Kaxīy.

—Pa hāpxip kutōgnāg 'īhā yāyhāhup, tu' mōg.

30 —Ha' tak tek-tok kuhnōy xat kamah, pu mōy tu hām, hak-tok te kuhmōy te: "Yāk mōg." Kaxīy.

—Pa' mōg 'ohnāg. Kaxīy.

31 Tu hām'āktux kux, tu' xexka xop yīkopit, hu:

—'Ūk-tok te xīy te' tak pu' yīpkox xip? Kaxīy.

Ha:

—Yāk-tok te māxap. Kaxīy. Yīy Yeyox te:

—Gohet pupi tayūmak pop xop xi' xotit xop te Topa pu' yīpkox pip, pāyā 'āyīpkox 'ohnāg.

32 Yā Yoām tep-tox pix, tu 'ākeppa' mōg nūy xa Topa yōg putat mūg, ha 'ākuxa mām 'ohnāg Yoām

kopah, pāyā tayūmak pop xop xi' xotit xop kuxa mām ka'ok. Ha 'āxop te' yūmmūg, tu yāyhāhūp 'ohnāg, nūy hāpkummuk mīy kux, nūy 'ākuxa mām ka'ok Yoām kopah. Kaxīy.

Tute kāmānat kummuk 'āktux

³³ Tu xe:

—'Üg 'āpax! Hām'āktux'ax nōy hā 'āte xa hāmyūmmūgā'ax, nūy Topa yōg hāpxopmā'ax xa hāmyūmmūgā', hu: Tikmū'ūn te hāpxaha', tu mīnta 'op xok, tu hāmpak'ax hā' yīmmap, tu mīkaxxap xox tix hā' tat'ax mīy, pu tox hep 'op tonnok, nūy' hep xut, nūy ta hep xupyāg mīy, xix mīptut tox mīy, nūy hāpxa xexka pēnā', ha tikmū'ūn nōy pu' nīm, tayūmak hā' nōy yānān tu', tu ta hāpkumep hāptox tu'.

³⁴ Ha ta hāmyāxatamuk 'īhā' xuxyā te kāmānat tikoxyuk nū'pok, pu tu' xuxyā yōg tayūmak nōm pupi pa'.

³⁵ Pa hāpxa xexka yōg kāmānat te' mūg, tup-xet kix, xi' nōy putex, xi' nōy mīkaxxap hā' tux.

³⁶ Hāpxip 'īhā' xuxyā te xe kāmānat xop nū'pok, tu ta kāmānat punethok nū'pok, pu tu' xuxyā pupi tayūmak pop, ha hāpxa xexka yōg kāmānat xop te xe hāpxopmā kummuk.

³⁷ Yīy hāpxip 'īhā' xuxyā te nū yāy kutox kutnāhā', tu hāmpe'paxex, hu: "Yāk kutox xexka pe'paxex'ax, 'ap kummugāp-tup'ah." Kaxīy.

³⁸ Ha ta' nūn, pa hāpxa xexka yōg kāmānat te' pēnāhā', tu: "Yā' xuxyāk-tok xe'e'! 'Āpu yūmūp-tex, nūy hāpxa xexka pa'!" Kaxīy.

³⁹ —Tuk-tok mūg, tu hāpxa xexka kūnāpa ha' mōgāhā', tu' mōg, tup-tex, ha' xok. 'Ükux. Kaxīy.

40 Yeyox te' yīkopit, hu:

—Tep mūn mīy'ax 'ūxuxyā', 'īhā' putpu' nūn, nūy hāpxa xexka yōg kāmānat xop 'ūyānān tu' kum-mugā'? Kaxīy.

41 Ha tikmū'ūn te:

—Ya' kix'ax, nūy hāpxa xexka hōm tikmū'ūn nōy pu', pu tu' xuxyā pu hāpxa yōg tayūmak hā pago hāmyāxatamuk xohix 'īhā'. Kaxīy.

42 Yī Yeyox te xe' yīkopit, hu:

—'Ok 'āxop te Topa yōg tappet 'ūm mō'kupix hok? Ha: "Tikmū'ūn pet, tu mīm xexka putup nōg, pa hōnhā yāyhā mīptut māykup xix mīptut koxuk, yā mīm xexka xe'ēgnāg. Topa mūn te' xexkānāhā', ha yūmūg kuxa te' yēy." Kaxīy.

43 Tu hām'āktux kux, tu:

—'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'A Topa te 'āxop 'ūm xat putup'ah, pāyā' nōy xat putup, nōm te Topa pu' yīpkox pip, tu hāpxopmā max.

44 Tikmū'ūn te mīkaxxap hā' nā', puxix tu yāy koxyōy. Mīkaxxap te tikmū'ūn yīmū' nā', puxix yā' xohix koxyōynām. Kaxīy.

45 Ha 'āmānex xexka xop xix Paniye xop te Yeyox yōg hām'āktux'ax 'āpak, tu hāmyūmmūg. Yā' xexka xop 'āktux 'īhā hām'āktux hā hāmyūmmūgāhā',

46 yī' gāy, tu' mūg putup, pa tikmū'ūn yīpkutuk, ha Yeyox yā' xexka pe'paxex, tu: "Yeyox te Topa pupi hām'āktux xe'e'." Kaxīy.

22

Tik te' xat'ax te 'āmuk xexka mīy

1 Yeyox te xe hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', nūy Topa yā' hep xop xohix xānā'āktux, tu:

2 —Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat, ha' yīpkox pip, ha kaxīy hāpxexka 'ūm yōg tik te' xat'ax te 'āmuk xexka mīy, 'ūk-tok pit te yāytap-tup hah,

3 yī' tak te kāmānat mō'pok pu tikmū'ūn xānā', pāyā'ap nūn putup'ah,

4 yīy kāmānat nōy mō'pok, pu tikmū'ūn pu hām'āktux, hu: “Āte 'āmuk xexka mīy tap, tu mūnūytut tak kix, xix mūnūytut kutok kix, xa nū', nūy 'āxit!” Kaxīy.

5 —Pāyā tikmū'ūn tep-tup nōg, tu yāy kuxop punethok, tup-tup-nōg. 'Ūpxet te' yōg hāpxa xexka ha' mōg, xi' nōy te' yōg mēn ha' mōg,

6 ha tikmū'ūn nōy te kāmānat xop mūg, tu' kix kakixnāg, tu' kix ha mōktu' xakix.

7 Ha hāpxexka yōg tik te' xat'ax gāy xexkah, hu' xat, pu tu kummuk xop kix 'ūyānān tu', xi' yōg pip'ax mō'xut kuxap hā', pu tu nōg.

8 Ha' xat'ax te kāmānat xop xe xānāhā', tu: “Xōnnū te yāytaha', ha 'āte' mīy 'amuk xexka, tu tikmū'ūn xānāhā' put nū', pāyā' kummuk, tu' nūn 'ohnāg,

9 pa hōnhā mōg, putat hā mōg, nūy tikmū'ūn xohix xānā'.” Kaxīy.

10 —Ha putat hā' mōg, tu tikmū'ūn xohix xānāhā' put nū', tu tikmū'ūn max xānāhā', xix tikmū'ūn kummuk xānāhā', yā' xohix xānāhā', ha' xat'ax yōg mīptut max ha' mōg tikmū'ūn xohix, nūy 'āmuk xexka mā', ha mōktu mīptut xexka nū'xīmnāg.

11 Ha tik te' xat'ax xexka te hām'āta kox hā mō'nāhā', nūy nūy tigmū'ūn pēnā', tu tik puxet pēnāhā', 'a 'āmuk xexka yōg topixxax max mō'tat'ah. Yā mōnāyxop yōg hāpxomā'ax tat 'ohnāg,

12 yī tik te' xat'ax te: "Tep te xīy hā mō'ānāhā', pa 'āmuk xexka yōg topixxax mō'tat hok?"

—Ha tik yīk kīy ka'ok, tu' yīy 'ohnāg,

13 yī tik te' xat'ax te kāmānat xat, tu: "Üyīm kīy, xi' kup kīy, tu' putyōn hāpkoxtap kopah, ha' potap-tup, 'ūxūy xexka tu'." Kaxīy. 'Ūkux.

14 Yeyox te hām'āktux kux, tu:

—Topa te tigmū'ūn punethok xānāhā', pak-tōgnāg hā yīmōgatux. Kaxīy.

Tik xop te' puknōg yōg gohet 'āktux

15 Ha Paniye xop mōg, tu yāy mūtik hām'āktux, nūy Yeyox yōg hām'āktux'ax hā' yīkopit, nūy tu' kummugā',

16 hu yāy tik xop nū'pok 'Enot xop mūtik, nūy Yeyox tu yīkopit. Yā tik xop pa max, pāyā' kuxa kummuk, tu:

—Notot, yūmū'āte 'āyūmmūg, ha hāpxe'e 'āktux, tu hāmyūmmūgā max, pu tu tigmū'ūn Topa yōg hāmputup'ax yūmmūg. Yā tigmū'ūn 'ūm pu 'āyīpkox 'ohnāg, nūy hāpxomā'ax hitop hā' kopit hok, yīy yūmū'āte 'āyīkopit,

17 hu: Xatep-tep mūn pe'āpaxex? 'Ok yūmū yōg xat'ax te' xat hok, pu tayūmak hā pago hok gohet puknōg pu'? 'Ok pe' xat pu pago? Xatep-tep mūn pe'āpaxex? Kaxīy.

18 Tu yā mō'āmā', pāyā Yeyox te' yūmmūg, hu:

—'Āxop pa max, pāyā 'ākuxa mūn kummuk! Tep tuk yīkopit putup xate'?

19 Paxnū tayūmak! Kaxīy.

Ha ta' paxnūn, tu tu' mūg,

20 yīy Yeyox te' yīkopit, hu:

—'Üxuxet'ax nūhū tik koxuk? Kaxīy.

21 Ha:

—Yā' puknōg yōg gohet te tikmū'ūn xat'ax koxuk. Kaxīy.

Yīy Yeyox te:

—Gohet pu' hōm gohet yōg yā hāpxop, xix Topa pu' hōm Topa yōg hāpxop. Kaxīy.

22 Ha' xupak, tu' yēy, tu' yīkopit kux, tu ta' mōg.

Xanoxeo xop te put pu' hi'ax 'āktux

23 Hāpxip 'ihā Xanoxeo xop nūn, tu' kuxa mām 'ohnāg putpu' hi'ax kopah, tu nūktu Yeyox yīka' nūn,

24 tu:

—Notot, Mōyyex te yūmū'ā hāmyūmmūgāhā', hu: "Tik 'ūm xok, 'ihā' xetut tek-tok put hok, puxix tik taknōy xe' xetut mūy, nūy nū mūtik yāytah, pu ta tu tuk-tok put, pūyīk-tok 'ūyīpxox nōm te māxap yōg hāpxop pop." Kaxīy.

25 Yā yūmūg tikmū'ūn kopa' pip taknōy 'ūxohix te' 7 'axa', ha' taknōy nōm hāmāxap te yāytaha', ha' xetut tek-tok put 'ohnāg, ha' yīpxox xok, ha ta' taknōy tu' kuhmōy te' mūg,

26 tu nū mūtik yāytaha', ha' xetut tek-tok put 'ohnāg, ha' yīpxox xok kamah, ha' taknōy tu' kuhmōy te' mūg, tu nū mūtik yāytaha', ha mōktu' taknōy xohix te 7 te 'ūn mūtik yāytaha', tu' xok, ha' xetut tek-tok put 'ohnāg.

27 Yā 'ūn te ka'ax ha' xok kamah.

28 'Ũtaknōy 'ũm yā 'ũn hā' xetut xe'e'? Pax pu tikmū'ũn putpu hi, puxi' taknōy 'ũm 'ũxetut mūy? Yā' taknōy xohix te 'ũn mūtik yāytaha'. Yā yāta xohix. Ta tu' kux. Kaxīy.

29 Ha Yeyox te' yānān hā hām'āktux, hu:

—'Āxop te yā yāy pu mō'āmā', 'ap Topa yōg tappet 'ũm yūmmūg'ah, xix Topa yōg hāpka'ok'ax yūmmūg 'ohnāg.

30 'Ũxakix xop te' putpu' hip-tup, hu ta pexkox yōg nū'pok xop putuk, tu yā yāta 'ohnāg.

31 'Āte yā xa putpu yāy hi'ax yūmmūgā'ax. 'Ok 'āxop te Topa yōg tappet 'ũm mō'kupix hok? Yā Topa te:

32 “'Ũgmūn yā mōnāyxop 'Amanām yōg Topa, xix mōnāyxop 'Iyak yōg Topa, xix mōnāyxop Yako yōg Topah.” Kaxīy. Yā' hi xop mūn hā Topah, pa' xakix xop 'ap hā Topa'ah. Kaxīy.

33 Ha tikmū'ũn te hāmyūmmūg'ax 'āpak, tu' yēy.

Topa yōg xat'ax te māxap

34 Ha Paniye xop te hām'āpak kamah, tu yāy tu nū' nāhā', 'lhā hāmyūmmūg. Yā Yeyox te Xanoxeo xop pu hām'āktux hā tu' hupmāhā',

35 ha Paniye xop yōg tik 'ũm te' xat'ax yūmmūg max, tu Yeyox yōg hāmyūmmūgā'ax yīkopit putup, hu:

36 —Notot, pi'yā' mūn 'Ũxat'ax xohix hā' māxap? Kaxīy.

37 Ha:

—“'Ognū Topa mūn putup pax, 'ākuxa xexka hāp-tup pax, xix 'āp-tox xexka hāp-tup pax.”

38 Yā' xat'ax xohix hā' māxap.

39 Ha' xat'ax kūnāy tu te' nōy putuk, tu: "Ãnōy putup pax, xate yāy putup pax putuk." Kaxīy.

40 Yā' xat'ax 2 te Mōyyex yōg xat'ax xohix yūmmūgāhā', ha tik hittap xop te Topa pupi hām'āktux, tu' yūmmūgāhā kamah. Kaxīy.

Yeyox te Topa yōg hāmyāykutnā'ax 'āktux

41 Ha Paniye xop te yāykotīnnāhā', īhā Yeyox te' yīkopit, hu:

42 —'Āxop tep-tep mūn pe'āpaxex Topa yōg hāmyāykutnā'ax tu'? Tik 'ūm mūn hā' ūmōkputox 'ōhōm? Kaxīy.

Ha:

—Yā mōnāyxop hittap Namix hā' mōkputox. Kaxīy.

43 Ha xe' yīkopit, hu:

—Tep tu Topa Koxuk te mōnāyxop hittap Namix pu hāmyūmmūgāhā', puyīy Topa yōg hāmyāykutnā'ax 'āktux, hu: "Ūkxuxyā!". Kaxīy.

44 Yā Namix te: "Topa tek xuxyā pu hām'āktux, hu: 'Yūhūm 'ūgyīm xe'e hā, īhā 'āte' gāyxop nōā'." Kaxīy.

45 Yīy mōnāyxop Namix te hāmyāykutnā'ax pu: "Ūkxuxyā!". Kaxīy. 'Ok yāykutnā'ax yā mōnāyxop Namix hā' mōkputox xe'e? Kaxīy.

46 'Ap yānān tu hām'āktux yūmmūg'ah, hu' yēy, tu xep yīkopit 'ohnāg.

23

Yeyox xix Yoneo xexka xop

1 Ha Yeyox te hām'āktux yāy mūtik hāpkumep xop pu', xix tīkmū'ūn xohix pu', tu:

2 —Tik xop te hāmyūmmūg, xix Paniye xop te Mōyyex yōg xat'ax yūmmūgāhā', ha Topa te yāy 'āxet'ax hōm puyīy hāmyūmmūgā',

3 yīy 'āyīpkox pi', nūy tu 'ūm hāpxomā max, pāyā' xexka xop yōg hāpxomā'ax hitop tat hok, 'ūyāy yōg hām'āktux pu' yīpkox 'ohnāg hah.

4 Yā' xat, pu tikmū'ūn hāpxop putux tat, ha hā tu te 'ohnāg.

5 Tu hāpxomāhā', pu tikmū'ūn pēnā', tu Topa yōg tappet tox kax'āmi', nūy kux tu' tat, xi' yīm kō'ō tu tu mō' tat. 'Ok 'āxop te' pēnā hok? Ha kayak xexka mō'tat,

6 tu 'āmuk xexka ha' mōg pax, tu yāy mām'ax max xak, nūy ta tu' mām, tu Topa pet kopa' xexka xop yōg mām'ax yīmū' mām.

7 Tup-tup tikmū'ūn te: "Notot!", kaxīy, kōmēn kopah, nūy tu' xexkānā'.

8 'Ūtux hok pu tikmū'ūn 'āxānā hok, hu: "Notot," kaxīy. Yā' 'āxop te 'ānōy hā yā' 'āxape', hak mūn puxet te 'āxop yūmmūgāhā'.

9 'Ōg 'Ātak xe'e te pexkox tu' xip, yīy hām tu' xip tik xānā hok, hu: "'Ātak," kaxīy.

10 Tu 'ānōy xānā hok, hu: "Yā yūmūg xuxyā'," kaxīy. Yā Kunnix mūn puxet 'āxop hā' xuxyā'.

11 Tikmū'ūn te hāpxomāhā', nūy tu' nōy hā tu tehēt, puxix yā' 'ākopa 'ūxexkah.

12 Tikmū'ūn te yāy xexka pe'paxex, pūyā yāy yāyhāhup kutōgnāg, ha Topa te' xexkānāp-tup.

Yeyox te' xat hok pu mō'āmā hok

13 —Yā' 'ākuxānōg hāmyūmmūg xop xix Paniye xop! 'Āpa hitop tu max, pāyā' 'ākux mūn kummuk. Tikmū'ūn kuxa te Topa xak, puyīy yōg putat hā

mōg, pa 'āxop te' xat hok, pu mōg hok, 'ihā kama 'āmōg 'ohnāg.

14 —Yā 'ākuxānōg hāmyūmmūg xop xix Paniye xop! 'Āpa hitop tu max, pāyā 'āktux mūn kummuk.

15 Yā 'āxop te hāpkumep hāpxexka xohix tu', tu kōnāg xexka xohix mep, puyī tikmū'ūn puxet 'ōg hāpxopmā'ax tat, tu' tat, puxix yā tu' kummuk xexkah, ha ta 'āxop kummuk miax, nūy yā 'āxohix 'āpet Hāmgāyāgnāg mūtik.

16 —Yā 'ākuxānōg 'āpa hok xop, tu tikmū'ūn pa hok xop mōgāhā', yā tikmū'ūn yūmmūgā kummuk, tu: "Tikmū'ūn te Topa pet xexka 'āktux, nūy nōy pu hām'āktux xeh, puxix yā' hitop hā' xex, 'ap ta nemēn'ah. Yā' max tu' mīy hok. Pāyā tikmū'ūn te Topa pet xexka yōg pipkup yānām 'āta 'āktux, nūy hām'āktux xeh, puxix hām'āktux xex ka'ok, tu ta nemēn. Pūyā tu' mīy," kaxīy.

17 'Āxop putox kummuk xix 'āpa hok! Pi'yā' mūn yā' xexkah, 'ok pe pipkup yānām 'āta', 'ok pe Topa pet xexkah? Yā' pet yā' xexkah!

18 'Āxop te hāmyūmmūgāhā kamah, hu: "Tikmū'ūn te mīmpe pipkup mō'hap'ax 'āktux, nūy hām'āktux xeh, puxix tu' hitop hā yā' xex, 'ap ta nemēn'ah. Pa tikmū'ūn te xokxop mō'hap'ax 'āktux, nūy hām'āktux xeh, puxix tu ta nemēn, nūy tu' mīy.", kaxīy.

19 'Āpa hok xop! Pi'yā' mūn te māxap, 'ok pe xokxop mō'hāp'ax, 'ok pe mīmpe mō'hāp'ax, nūy Topa pu' haxyā'? Yā mīmpe te māxap!

20 Yīy 'āte xa hāpxe'e 'āktux: Tikmū'ūn te mīmpe 'āktux, nūy hām'āktux xeh, puxix xokxop mō'hap'ax xohix 'āktux, tikmū'ūn te mīmpe yīmū mō'hāp tu'.

21 Tikmū'ũn te Topa pet xexka 'ãktux, nūy hām'ãktux xeh, puxix kama Topa 'ãktux, yā' xip yāy pet tu'.

22 Tikmū'ũn te pexkox 'ãktux, nūy hām'ãktux xeh, puxix Topa xip'ax xe'ēgnāg 'ãktux kamah, xix Topa mūn 'ãktux, yā' xip pexkox tu'.

23 —Yā 'ãkuxānõg hāmyūmmūg xop xix Paniye xop! 'Ãxop te Topa pu mīxux kutīgnāg popmāhā', 'ūyāg te 9 'ōgnū', tu' yāg puxet hōm Topa pu', tu mīxux 'otāg yōg yāg hōm, xix mīxux 'emanox yōg yāg hōm, xix mīxux kōmīn yōg yāg hōm Topa pu', tu yā tu' hōm māynāg, pāyā hāpxopmā max'ax xaxok, xix hāmyok mīy'ax xaxok, xix hāmmaxnā'ax xaxok, xix 'āyīpkox pip'ax Topa pu xate' xaxok. 'Ãpu hāpxopmā max, xix hāpxop hōm Topa pu kamah, xayīy hāpxopmā max xohix xaxok hok!

24 'Ãpa hok xop te tikmū'ũn mōgā kummuk! Tikmū'ũn te kumāyōynāg xut nūy putyōn, pāyā' xok xexka kāmēn tōmāhā', ha kaxīy 'ãxop te hāpxopmā'ax kutīgnāg mīy māynāg, pāyā hāpxopmā'ax max 'ãxop te' xaxok!

25 —Yā 'ãkuxānõg hāmyūmmūg xop xix Paniye xop! 'Ãpa mūn max, pāyā 'ãkuxa mūn kummuk! Yā 'ãxop te kānēy pet xax pix, xix kānēy xām pix, pāyā kānēy kox kopa yā' īgā', ha kaxīy 'ãkuxa kummuk. Yā 'ãxop te 'ānōy hā yīpkumīy, xi' yōg hāpxop hā' xupxet, xix 'ānōy yōg hāpxop hā xupkumīy kamah.

26 Paniye pa hok 'ãxop! Kānēy kox pix hāmāxap, puxix tu xām max kamah.

27 —Yā 'ãkuxānõg hāmyūmmūg xop xix Paniye xop! 'Ãpa mūn max, pāyā 'ãkuxa mūn kummuk! Yā'

xukpot putuk, hāptopa mūn max, pāyā' kopa' xuk xokxax, xi' kup, yāk-tox xe'ēgnāg.

28 Ha kaxīy 'āxax max, pāyā' 'ākuxa kopa 'ākummuk, yā 'āxop te koit, tu hāpxopmā kummuk xohix.

Topa te' kuxa kummuk xop nōāp-tup

29 —Yā 'ākuxānōg hāmyūmmūg xop xix Paniy xop! 'Āpa mūn max, pāyā' 'ākuxa mūn kummuk! 'Āxop te xukpot māynāg 'āhā mīy, nūy Topa pupi hām'āktux xop no hāpkot, ha tik xop hittap te Topa pupi hām'āktux, tu' max, ha 'āxop te xukpot maxnāhā',

30 tu: "Pax 'ūgmūg pip hōmā', īhā tik xop te Topa pupi hām'āktux, kopxix tu mōnāyxop yōg hāpxopmā kummuk tat hok, nūy tu tik max xop kix. 'Āmhok!" kaxīy.

31 Hamūn. 'Āxop yā mōnāyxop kummuk hā 'āmōkputox, ha Topa pupi hām'āktux xop kix,

32 ha 'āxop te mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax kummuk tat, nūy tu' mīy kamah.

33 'Āxop te kāyā gāynām xop putuk, xix kāyā gāy hā 'āk-tok! Ha Topa te 'ākummugāp-tup 'ūyānān tu', xa' xupmā hok Hāmgāyāgnāg Pet tu'.

34 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āte xa ha mō'pok putup, tik te Topa pupi hām'āktux xop, xix tik te hāmyūmmūg xop, xix tik te hāmyūmmūgā'ax xop, ha 'āxop te' yāg kix putup, xi' yāg xupmāp-tup mīpkupnix tu', xi' yāg kix kakixnāg putup Topa pet kopah, tu kōmēn xohix tu 'ūpapuk putup.

35 Yīy Topa te 'āxūygāp-tup, xix 'ōg mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax kummuk hā 'āxūygāp-tup. Ha mōnāyxop hittap max 'Ameo putex, hōmā, hāmyāxatamuk hittap 'īhāp-tex, xix mōnāyxop

Manakit kutox Yakanit putex, 'ihā Topa pet xix mīmpe mō'hāp'ax tu yāy kote' xip, tu hāpkummuk mīy 'ohnāg, yīy Topa te 'āxūygāp-tup.

36 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Yā Topa te yā hōnhā' pip xop xūygāp-tup 'ūyānān tu', nūy mōnāyxop yōg hāpxopmā'ax kummuk hā pago. Kaxīy.

Yeyox te mō tikmū'ūn yāy xe'ēgnāg

37 Yeyox te hām'āktux kux, tu kōmēn Yenoyanēn yōg tikmū'ūn pu hām'āktux, hu:

—'Ug 'āpax! Topa te xa mō tik xop pok, pu xa Topa pupi hām'āktux, ha 'āxop te' kix, tu mīkaxxap hā' tux, pāyā 'āte mō'āyāy xe'ēgnāg. Xokakkak tek-tok xānāhā', nūy mō'tat yāy kaka', ha kaxīy 'āte tikmū'ūn xānāhā', pāyāk ha 'ānūn putup 'ohnāg!

38 Yīy 'āpet hōgnāg putup.

39 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āxop tek pēnāp-tup 'ūxeheh, 'ihāk mūn 'āktux, hu: "Pūyā Topa tu hāmmaxnā! Yā tu yāy 'āxet'ax hōm pu nū!" Kaxīy

24

Yeyox te Topa pet xexka nōg'ax 'āktux

1 Hāpxip 'ihā Yeyox te Topa pet xexka kopa' xutep, tu' nīm, tu ta' mōg, 'ihā yāy yōg tikmū'ūn mōxaha', tu' yīka' pip, tu tu' mūg Topa pet xexkah,

2 yīy Yeyox te:

—'Ok 'āxop te' pēnāhā'? 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Yā' koxyōy putup Topa pet, tu mōktu yōg mīkaxxap xohix hām tu nū'nāp-tup. Kaxīy.

Yeyox te hāpkummugā'ax 'āktux

3 Hāpxip 'ihā Yeyox te yīktix 'Onimet yīmū' yūm, ha yāy yōg tikmū'ūn nūn, nūy yā tup-xet hā hām'āktux hā' nōy yānān, ha:

—Hām 'ūm hā Topa pet koxyōy putup? Hāpxopmā'ax 'ūm te xīy pēnā'ax, 'ihā' putpu 'ānūn, nūy hāpxopmā xe'ēgnāg xohix tu kuxyā'? Kaxīy.

4 Ha Yeyox te:

—'Ōg pa mōxip, pu tikmū'ūn yā 'āmō'āmā hok!

5 Yā tik punethok nūn putup, tuk 'ūm 'āxet'ax 'āktux putup, nūy yā tu' koit, hu: “'Ūgmūn yā Kun-nix. Yā Topa tek mūn yāykutnāhā', 'ūnū'.” Kaxīy. Tu tikmū'ūn xohix mōgāp-tup kummuk.

6 Xate yāykix'ax 'āpak putup, ha tikmū'ūn te xa yāykix'ax 'āktux putup. Yā 'ākuxānōg hok. 'Ūyāykix xexkap-tup, pāyā 'a hāmyāxatamuk xohix xox putox'ah.

7 Ha hāpxexka 'ūm yōg xonat xop te hāpxexka nōy yōg xonat mūtik yāykix putup, ha' hep xop te' hep xop nōy mūtik yāykix putup, ha hām yāynuhuk putup, xix hāmhōgnāg, ha putup te tikmū'ūn kix putup.

8 Yā nōm xūy hāmāxap, tu 'ūn tek-tok put xūy putuk.

9 —Hak-nāy tu' gāy xop te 'āxop mūg putup, nūy 'ākix kakixnāg, tu' xat putup, pu 'ākix. Yā' xohix te 'āp-tup nōg 'ūgmūn hā.

10 Yīy tikmū'ūn punethok tek nīm putup, tu Topa yōg putat xak putup, tu yāy xape kummugāp-tup, 'ūp-tup 'ohnāg tu',

11 'ihā yā tik xop nūn, nōm te yā mō'āmā', nūy Topa pupi hām'āktux, pāyā' mō'āmā', yā yāy pupi

hām'āktux, tu tikmū'ūn punethok mōgāp-tup kum-muk, tu yā' koit tu'.

¹² Ha tikmū'ūn te hāpxopmā kummuk putup, tu mōktu hāpxopmā kummuk xexkah, yī' kuxa mām ka'ok xop kuxa teknōg, nōm xop kuxa mām ka'ok Yeyox kopah, tu yā' nōy putup pax xaxok putup.

¹³ Pa tikmū'ūn te Topa yōg putat hā' mō kuma' mōg, puxix Topa' mōy hāpkummuk mī'yax xop kopah, tu' hīnnāp-tup xe'ēgnāg.

¹⁴ Yīy hām'āpak max'ax 'āktux putup hām xexka xohix tu', puyī' hep xop xohix hām'āpax, nūy tu hāmyūmmūg. Yā Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat, ha' yīpkox pip. Ha hāmyāxatamuk xohix xox putox mō'nā'ax. Kaxīy.

Tute hāpxūy xexka 'āktux

¹⁵ Tu xe hām'āktux, hu:

—Topa pet kopa' xip hām'āta yīkox 'āxet'ax Topa xip'ax. Hōmā mōnāyxop hittap Nanī'eo te Topa pupi hām'āktux, tu Topa yāy xip'ax 'āktux, tu yā hāpxop yāy 'īgā xexka 'āktux, ha Topa yāy xip'ax kopa' xip putup. (Pūyā tikmū'ūn mō'kupix, nūy hāmyūmmūg.)

¹⁶ Tikmū'ūn te hāpxexka Yonex tu' pip, puxix yīktix tu nūmān.

¹⁷ Tikmū'ūn te mīptut pepi tu' pip, puxix tu nūmān, yā' hok tu 'ānūmān, pāyā hāpxop 'ūm pa hok, nūy mōg mō'ka'ok.

¹⁸ Tikmū'ūn te hāpxa xexka tu' pip, puxix yāy pet ha tu mōg hok, nūy yāy xax pa'. Āmhok.

¹⁹ Ha 'ūn mūnōp xop xūy xexkap-tup, 'ok pek-tok xuk, 'ok pek-tok yāy yōgtat hep xo'opmāhā'.

20 Topa tu' xax, xayīy hām 'āxi hok 'īhā 'ānūmān, nūy nit xap 'īhā 'ānūpa hok.

21 Yā' xūy xexka nām putup nit xap 'īhā', xix hām 'āxi 'īhā'. Hōmā Topa te hām xexka mīy, xix hōnhā, 'ūxūy kutōgnāg, pāyā nōm xūy xexkanām.

22 Yīy Topa te' xūy'ax yōg 'āmnīy xohix kuxyāhā', pu tikmū'ūn nōā'tot. Pa Topa te yāy yōg tikmū'ūn yīmōgatux, pu tu kuxa hi xe'ēgnāg, yīy 'āmnīy xohix hā' kuxyāhā'.

23 —Tikmū'ūn 'ūm te xa: ““Ūpēnā”! Topa yōg hāmyāykutnā'ax xip!” kaxīy, xix: “Nāy, yā 'ōnte' xip!” kaxīy, 'āpu 'āyīpkox hok.

24 Yā tik te mō'āmā'ax xop punethok nūn putup, tu Topa pupi hām'āktux 'ohnāg, xix yā hāmyāykutnā'ax 'ohnāg. Pāyā hāpxopmā ka'ok xe'ēgnāg putup, tikmū'ūn puxet te nōm mīy hok, tu' mīy pu tikmū'ūn pēnā', puyīy nō tikmū'ūn mōgā kummuk. Yā' xak, nūy Topa yōg tikmū'ūn mōgā kummuk kamah, mō'āmā'ax hā', puyīy Topa yōg putat xax.

25 'Ūg'āpax, nūy hāmyūmmūg, nūy hāpxopmā'ax yūmmūg tap.

26 —Tikmū'ūn te: ““Ūpēnā”! Hām panip tu' xip!” kaxīy, 'īhā 'āmōg hok. Yā' koit. Xix: ““Ūpēnā”! Tute yāy xaptop 'ōnte'!” kaxīy, 'īhā 'āyīpkox hok. 'Āmōg hok. Yā' koit.

27 Tex yānām te pexkox xexka tupmā mō'ka'ok, ha kaxīy 'ūgnūn putup, 'ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, tu putpuk nūn putup.

28 —Kuptap xop te yāy tu nū'nāhā', nūy xok yīn xakot. Kaxīy.

Tikmū'ūn Kutok nūn putup

29 Tu xe hām'āktux, hu:

—'Üxūy'ax yōg 'āmnīy xohix nōg putup, 'ihā māyōn xok putup, xix māyōnhex. Māyōnnāg xop te hām tu nū'nāp-tup, ha hāmnōgnōy yōg xexka xop yāynuhuknām putup,

30 'ihā tikmū'ūn te hāpxopmā'ax xe'ēgnāg pēnāp-tup pexkox tu', hak nūn'ax 'āktux. Yāk mūn Tikmū'ūn Kutox, tu putpuk nūn. Ha Topa hā' gāy xop tek pēnāp-tup, hu 'ātu potap-tup, ha hāmgōy xexka kopak yīxop-tup, 'ūkxexka xe'ēgnāg tu',

31 ha mīxuxxop tut kāyāp-tup, ha yāk mūn Tikmū'ūn Kutox, tu pexkox yōg xop nū'pok putup, nūy Topa yōg tikmū'ūn yīmōgatux'ax nūnnā', ha hām xexka tu' xexka xop xohix mōxap-tup, nūy yāy tu nūnnāy. Kaxīy.

Yeyox te piget kup 'āktux

32 Yeyox te xe hām'āktux, nūy hāmyūmmūgā', hu:

—Mīnta kup piget te xa hāmyūmmūgāhā', 'Ümīxux xokax, yā mīxux puk 'ihā 'āxop te hāmyūmmūg. Yā hāmpukpex mō'nāp-tup.

33 Ha kaxīy 'āxop te hāpxopmā'ax xexka pēnāhā', 'ihā hāmyūmmūg kamah. Yā' xūy'ax yōg 'āmnīy mō'nāp-tup.

34 'Āte xa hāpxe'e 'āktux, 'ūxaxok hok: Tikmū'ūn 'ūm pip nōmhā, 'ap xakix putup'ah, 'ihā nōm 'āmnīy mō'nāhā'.

35 Pexkox te yāyxaxogā'ax, xix hām xexka te yāyxaxogā'ax, pāyā yōgnū hām'āktux xip ka'ok, tu' nōg 'ohnāg. Kaxīy.

Hām 'ūm hā Tikmū'ūn Kutox nūn putup

36 Tu xe hām'āktux, hu:

—'Āmn̄y 'ūm 'īhāk nūn putup, yā 'Ātak Topa puxet te' yūmmūg. Pexkox yōg nū'pok xop te' yūmmūg 'ohnāg, xik mūn yā Topak-tok, pāyā 'ātep yūmmūg'ah kamah.

37 'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, tu putpuk nūn putup, 'īhā tikmū'ūn te hāpxopmā kummuk pax. Hōmā hāmyāxatamuk xohix 'īhā mōnāyxop hittap Nōe xip,

38 'īhā tikmū'ūn hittap xit pax, xix yā' xo'op pax, xix yāyta pax, tu mōktu Nōe te mīptut xexka hā mō'nāhā', nōm te kōnāg yīmū' mōg,

39 ha tikmū'ūn te hāmyūmmūg 'ohnāg, tu' yīpkox 'ohnāg, ha tex xexka nāhā', ha kōnāgkox xet xexkah, tu hāmnak hā' xupep, tu tikmū'ūn xohix kopugnām, ha' xakix. Hā kaxīy putpuk nūn putup, yākmūn Tikmū'ūn Kutok, tuk nūn 'īhā

40 tik 2 te hāpxa xexka tu' hām, hap-xet mōgāptup, ha ta yā' nōy te nox xip.

41 'Ūn 2 te xuxnāg xetox xap kōnōnnāhā', hap-xet mōgāp-tup, ha ta' nōy te' nox xip.

42 'Ōg pa mōxip! Yāy 'ūm pupi hāmpēnā max. 'A 'āxop te 'āmn̄y 'ūm yūmmūg'ah 'īhā 'āxuxyā nūn.

43 'Ūxaxok hok. Pax pu tikmū'ūn te hāpxop hā' xupxet'ax nūn yūmmūg, puxix tu pēnānā' pi' kamah, puyīy tu' xupxet hok.

44 Yīy 'āxop pēnānā' pi' kamah. 'A' yūmmūg'ah 'āmn̄y 'ūm 'īhāk nūn. Yāk mūn Tikmū'ūn Kutok, tuk nūn putup, 'īhā yā 'āxop tek hip 'ohnāg. Kaxīy.

Kāmānat max xix kāmānat kummuk 'āktux

45 Tu xe hām'āktux, nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', hu:

—Tep te kāmānat max? Kāmānat max yā tik te hāmyūmmūg, tu yā hāmyōk mÿ pax. Ha' xat, pu kāmānat xop tu pēnānā' pi', nūy tu xīnnā max.

46 Ha' xuxyā nūn, 'lhā hām max, yī' kuxa hittup.

47 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Ūxuxyā te kāmānat max xexkānāp-tup, pu tu hāpxa xexka yōg hāpxop xohix pēnā'.

48 Pa kāmānat kummuk te hāmpe'paxex, hu: "Ak xuxyā nūn putup'ah," kaxīy,

49 tu yā hāpkute'ex kummuk, tu kāmānat nōy kix, tu yā' xit xexkah, tu yā' xo'op xexkah, tu mōktu yā' paptux, tikmū'ūn paptux xop mūtik.

50 Ha' xuxyā nūn, ha ta kāmānat te' hip 'ohnāg, tu yā' nūn yūmmūg 'ohnāg,

51 puxi' xuxyā gāy nām, tu kāmānat xūygā'ax 'ūyānān tu', tu' mōgā'ax, nūy tu kummugā tikmū'ūn kummuk mūtik, nōm pa max, pāyā' kuxa kummuk. Ha' potap-tup, 'ūxūy xexka tu'. Tu ta tu' kux. Kaxīy.

25

'Ūn te yāyta hok te' 10

1 Yeyox te hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', tu 'ūn tuk tup xop te yāyta hok 'āktux, nūy tikmū'ūn pu hāmyūmmūgā', puyīy tu' xuxyā nūn'ax hip, ha:

—Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat putup hā kaxīy. 'Ūn te yāyta hok te 10 te 'āmuk xexka ha' mōg, 'āmnīy 'lhā' mōg, tu kuyānām tat'ax pop, nūy tik te yāyta'ax hip putat kopah, puyīy tik yāyta'ax mōgā 'āmuk xexka hah,

² ha ta 'ün te 5 pa te hāmyūmmüg 'ohnāg, ha ta 'ün te 5 pa te hāmyūmmüg,

³ ha 'ün xop pa te hāmyūmmüg 'ohnāg te kuyānām tat'ax pop, pāyā' hep tox xaxok,

⁴ pa' nōy xop te kānēy tat kamah, ha yā' hep tox kopa' xup, nūy tat'ax hā' pux.

⁵ —A tik te yāyta'ax 'üm nūn'ah, yīy kūmīm tetet' kix, ha mō'yōn putat pukah.

⁶ —'Āmnīy kote 'lhā tikmū'ün yīy ka'ok, hu: "Tik te yāyta'ax nūn! Mā', yūmū nū mūtik mōg!" Kaxīy.

⁷ —Ha 'ün xop yāykoxak mō'ka'ok, tu kuyānām mō'xup.

⁸ Ha 'ün pa te hāmyūmmüg 'ohnāg te' nōy xop pu hām'āktux, hu: "'Ā' hōm 'ōg hep tox, 'ū mōy yāy yōg ta'ax hā' pux. Yāk mū yōg kuyānām xakix." Kaxīy.

⁹ —Ha:

—“Ak mū'āte xa popmāp-tup'ah. Yāk-tōgnāg 'üm hep tox. 'Āxop putup, mōy mōg kōmēn hah, nūy 'üm pa'.” Kaxīy.

¹⁰ —Ha' mōg, tu' paha', 'lhā tik te yāyta'ax xu pep. Ha 'ün pa te hāmyūmmüg te nū mūtik mōg 'āmuk xexka hah, tu mōktu' mōxaha', tu' mōxakux, ha ta mō'yāy yīnnīn.

¹¹ —Hāpxip kutōgnāg 'lhā 'ün xop nōy mōxaha 'ūyānān tu', tu hāptopa' pip, tu' xānāhā', hu: "Yāyā', Yāyā', hāpxōn! Yāk mūg nūn!" Kaxīy.

¹² —Ha tik te yāyta'ax te: "A 'āte 'āxop 'üm yūmmüg'ah. Mōy, nūy 'āpep! Kaxīy. 'Ūkux.

¹³ Yeyox te hām'āktux kux, tu:

—Yīy 'āpa mōxip! Yā hām 'üm hāk nūn 'āxop te' yūmmüg 'ohnāg. Kaxīy.

Kāmānat tikoxyuk 'āktux

14 Tu xe hām'āktux'ax hā hāmyūmmūgāhā', nūy Topa yōg hāpxopmā'ax yūmmūgā', nūy yūmūg hām max 'āktux, nūy Topa pu yūmūg hām max 'āktux, hu:

—Topa te yāy yōg tikmū'ūn xat kaxīy: Tik te hāpkumep putup, ha kāmānat xop xānāhā', pu hāpxa xexka pēnānā 'āti!',

15 tu tu tayūmak popmāhā', tu tik te hāmyūmmūg xexka pu' hōm tayūmak te 5.000, tu' nōy te hāmyūmmūg miax pu tayūmak te 2.000 hōm, tu tik te hāmyūmmūg kutōgnāg pu tayūmak te 1.000 puxet hōm, tu ta' mōg.

16 Ha kāmānat te 5.000 paha', tu' mōg, tu hāpxop hāmenax, tu mōktu tayūmak nōy te 5.000 paha'.

17 Ha kāmānat nōy te 2.000 paha', tu' mōg, tu hāpxop hāmenax, tu mōktu tayūmak nōy te 2.000 paha'.

18 Pa tik te 1.000 paha', tu' mōg, tu hāpkot, tu' xuxyā yōg tayūmak xaptop hām kopah.

19 —Hāpxip punethok tap 'īhā' xuxyā nūn, nūy ta yāy yōg tayūmak pop,

20 ha kāmānat te 5.000 paha', tu' nūn hāmāxap, tu tayūmak te 10.000 hōm 'ūxuxyā pu', tu: "Üpēnā'! Xate 'ā' hōm tayūmak te 5.000. 'Āte hāpxop nōy yānān hā tayūmak te 5.000 nōy paha'." Kaxīy.

21 —Ha: "Yā' max! 'Āhām max. Xate hāmyok mīy tayūmak kutōgnāg hā, yīy 'āte 'āxekānāhā', xayīy hāpxop punethok pēnā max. 'Āpu yūmū'āte 'āmuk xexka mīy!" Kaxīy.

22 —Ha kāmānat te 2.000 paha', tuk-nāy tu' nūn, tu: "Xate 'ā' hōm tayūmak te 2.000. Yā 'āte hāpxop

nōy yānān hā tayūmak te 2.000 nōy paha'. 'Ūpēnā'!" Kaxīy.

23 —Ha' xuxyā te: "Yā' max! 'Āhām max! Tayūmak kutōgnāg hā xate hāmyok mīy, yīy 'āxexkānāhā', xayīy hāpxop 'ūm xexka pēnā max. 'Āpu yūmū'āte 'āmuk xexka mīy!" Kaxīy.

24 —Ha kāmānat te 1.000 puxet paha', tu' nūn, tu: "Āte 'āyūmmūg. Xate 'ūm kuxa ka 'ohnāg. 'Ūnōy te hāpxop xap xok, ha xate' nūnnāhā',

25 yīy 'ūgkuxānōg, tu 'ōg tayūmak xaptop hāpkox hā mō'tat. 'Ūpēnā 'ōgnū tayūmak, nūy pa'." Kaxīy.

26 —Ha' xuxyā te: "Āhām kummuk, 'ātekñōg tu'. Xatek yūmmūg, ha 'āte hāpxop xap xok 'okpa hāpxop ta nūnnāhā'.

27 Teptu xate tayūmak xex hok tayūmak xut'ax pet kopah? 'Ūyīy putpu nū', tu yōgnū tayūmak paha', 'ūnōg nōy nā' mōg, tu mōktu yā' kux." Kaxīy. Tu yōkāmā' tu kāmānat nōy pu' xat, hu:

28 —"Kāmānat kummuk yōg tayūmak xut, nūy kāmānat nōy pu' hōm, nōm te tayūmak te 10.000 pop.

29 Yā tikmū'ūn te punethok pop, puxix tu xe' pop, tu mōktu yā' xohix pop, pa tikmū'ūn te' pa hok, puxi' yōg hāpxop kutōgnāg xut kamah, pu tu' hok xip.

30 Yā kāmānat kummuk, tu' hitop hā' hām. 'Āpu, nōm mō'yōn hāptopa', puyīy hāpkoxtap kopa tu xip ka'ok. 'Ōnte potap-tup, 'ūxūy xexka tu'. Kaxīy. 'Ūkux.

31 Yeyox te hām'āktux, nūy hāmyūmmūgā kux, tu:

—Yāk mūn Tikmū'ūn Kutok, tu yā putpuk nūn putup, tu' xat xe'ēgnāg putup, 'īhāk nūn, ha pexkox

yōg nū'pok xop te nū mūtik nūn putup, hāk yūm putup, nūy tu hep xop xohix xat.

³² Ha' hep xop xohix te yāy tu nū'nāp-tup 'ūgkeppah, ha 'āte tikmū'ūn yāg mō'pot putup. Yā kaxīy tik pēnā'ax te kahnēn mō'pot xix mot,

³³ tu kahnēn mō'pot, pu tu yīm xe'e hā mō'xip, xix mot mō'pot, pu tu yīm xax hā mō'xip, ha 'āte' yīpkox pip xop mō'xip putup 'ūgyīm xe'e hā, tu' yīpkox hok xop mō'xip putup 'ūgyīm xax hā,

³⁴ ha 'āte hām'āktux putup, tikmū'ūn tek yīm xe'e hā' pip pu hām'āktux putup, hu: "Mā! 'Ognū 'Ātak te 'āxop ha hāmmaxnāhā'. Mā', nūy pexkox yōg hāpxop xohix pop. Yā Topa te xa' xex tap 'īhā hām xexka xip 'ohnāg.

³⁵ Yā 'āxop tek xīnnāhā 'īhā putup tek putex, tu 'ā' xo'opmāhā', 'īhā 'āte kōnāg tat xak, tuk xānāhā', 'ūxihip 'āpet kopa, 'īhā 'āte xa hak puknōg.

³⁶ 'Ak xax 'ūm xip'ah, ha 'ā 'āxax 'ūm hōm, 'ūyīy mōktat, tuk pakut, hak pēnā max. Kanet kopak xip, ha 'āxop 'ūg ha mōg, nūy mōy mōgnīynām." Kaxīy.

³⁷ —Ha tikmū'ūn max te: —Yāyā', hām 'ūm hāk mū'āte 'āpēnāhā', 'īhā putup te 'āp-tex, ha 'āxīnnāhā'?

³⁸ Hām 'ūm hā 'āmūn 'ūgmū'ā hā puknōg, ha 'āxānāhā', xa 'ūgmūg pet kopa xihip? Hām 'ūm hāk mū'āte xa topixxax 'ūm nīm, xa mō'tat?

³⁹ Hām 'ūm hā 'āpakut, hak mū'āte 'āpēnā max? Hām 'ūm hā kanet kopa 'āxip, hak mūg mōg, nūy mō'ānīynām?" Kaxīy.

⁴⁰ —Ha 'āte hām'āktux'ax hā' nōy yānān putup, tu: "Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āxop tek xape 'ūm kutīgnāg hā 'ā tehet, huk mūn yā 'ātehet kamah. Kaxīy.

41 —Tu tikmū'ũn kummuk pu hām'āktux putup, nōm tek yīm xax hā' pip, hu: “Mōy, nūy 'āpep! Yā Topa te xa hāpkummugāhā'. Mōg, pu kuxap xe'e mō'āhap mō kuma mōg. Topa te kuxap mīy tap nūy Hāmgāyāgnāg xūygā', nūy 'ūyōg nū'pok xop kummuk xūygā'.

42 Ya putup tek putex, pak xīnnā 'ohnāg, ha 'āte kōnāg tat xak, pa 'ām xo'opmā 'ohnāg.

43 'Ūgmūn xa hāk puknōg, pa 'āxop te 'ūkxānā 'ohnāg, 'ūxihip 'āpet kopah. 'Ak xax 'ūm xip'ah, 'a 'āxax 'ūm nīm'ah, 'ū mōktat. 'Ūkpakut, xix kanet kopak xip, pāyā 'āxop tek pēnā 'ohnāg.” Kaxīy.

44 —Yīy tikmū'ũn te: “Yāyā', hām 'ūm hāk mū'āte 'āpēnāhā', ha putup te 'āp-tex, ha xate kōnāg tat xak, xikmū'ā hā 'āpuknōg, xix 'āxax hok, xix 'āpakut, xix kanet kopa 'āxip, hak mū'āte xa hā te 'ohnāg?” Kaxīy.

45 —Ha 'āte: “'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āxop tek xape kutīgnāg hā 'ā te 'ohnāg, hu tu 'ā te 'ohnāg kamah.” Kaxīy. Tu ta tu' kux.

46 Yeyox te hām'āktux kux, tu:

—Tikmū'ũn kummuk xūy putup mō'kuma' mōg, ha' kuxyā 'ohnāg, pāyā tikmū'ũn max hi xe'ēgnāg mō'kuma' mōg, ha' kux 'ohnāg kamah. Kaxīy.

26

'Ūxexka xop te hāpxopmā kummuk 'āktux

1 Yeyox te hāmyūmmūgā kux, tu ta yāy yōg tikmū'ũn pu hām'āktux, hu:

2 —'Āxop te hāmyūmmūg, yā 'āmnīy 2 nōg, puxix tikmū'ũn 'āmuk xexka 'āxet'ax Nōa'yēn mīy,

ha tikmū'ũn tek mōgāp-tup, nūy mīpkupnix tu Tikmū'ũn Kutok putex, yāk putex putup. Kaxīy.

³ Tu hām'āktux, 'lhā 'āmānex xexka xop yāy tu nū'nāhā', xi' xexka xop yāy tu nū'nāhā', tu ta 'āmānex xat'ax Kaxpax pet xexka kopa yāy tu nū'nāhā',

⁴ nūy hāmpe tu paxex, nūy putep te xīy Yeyox putex'ax yūmmūg, nūy xaptop hā' mūy,

⁵ tu:

—'Āmuk xexka mīy 'lhā 'ap putex putup'ah. Nāy, pu 'āmuk xexka tu kux, kopxi' xat, nūy 'ūp-tex, nūy ta tu tikmū'ũn gāyā hok. Kaxīy.

Yeyox te' pip'ax Metān tu' xip

⁶ Hāpxip 'lhā Yeyox te xip tu xexka Metān kopa' xip, tu Ximām pet kopa' xip, ha' xuxet'ax nōy te: 'Ūyāy xax kunut nām. Kaxīy.

⁷ Ha 'ūn te nōm mō'nāhā', tu Yeyox yīka' mōg. Ha naxnāg'anamax tat, ha' hep haxyā max xup, takat xexkah. Ha Yeyox xit 'lhā 'ūn te' hep pux, yā Yeyox putox yīmū' pux.

⁸ Ha' yōg tik xop te' pēnāhā', tu' gāy, tu' mānōg, hu:

—Teptu 'ūn te' hep haxnāg xaxogāhā'? Yā takat xexkah!

⁹ 'Ūyōg naxnāg hāmenax, puxix tayūmak xexka pa', nūy tu tikmū'ũn hok xop pu' nīm. Kaxīy.

¹⁰ Pa Yeyox te hāmyūmmūg, tu:

—Teptu xate 'ūn hā 'āgāy? Yā tute hāpxopmā māynāg!

¹¹ Hāmyāxatamuk xohix hā' hok xop te 'āmūtik pip, pāyāk mūn'ah,

12 yīy 'ūn te' pux, nūy 'ūgyīn haxyā max, puyīy nō hāpkot.

13 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Tikmū'ūn te hām'āpak max'ax 'āktux putup, tu hām xexka xohix tu' xuktux putup, yā kama 'ūn yōg hāpxopmā'ax 'āktux putup, nūy 'ūn xaxogā hok. Kaxīy.

Yot te hāpkummugāhā'

14 Hāpxip kutōgnāg 'īhā Yeyox yōg tik 'āxet'ax Yot 'Ixkanot mōg, nūy 'āmānex xexka xop mūtik hām'āktux,

15 tu:

—Tayūmak xohix te xīy 'ā' hōm putup, 'ūyīy 'āxop mōgā', xayīy Yeyox mūy? Kaxīy.

Ha' xexka xop te' yōg tayūmak mō'kupix, tu tayūmak te 30 xut, tu tu' hōm.

16 Yīy Yot mōg, tu hāmpe'paxex, tu' xak, nūy gāy xop mōgā', pu ta Yeyox mō'tat kanet hah.

Yoneo xop te 'āmuk xexka 'āxet'ax Nōa'yēn mīy

17 'Āmnīy nōg 'īhā Yoneo yōg tikmū'ūn te 'āmuk xexka 'āxet'ax Nōa'yēn mīy, tu pām tokatok hok māhā', ha 'āmnīy te māxap Yeyox yōg tik xop te Yeyox ha' mōg, tu' yīkopit, hu:

—Xatep-tep putup? Piyā' mīy'ax 'āmuk xexkah, nūy tu pām tokatok hok mā 'āmnīy hā? Kaxīy.

18 Ha:

—Kōmēn ha mōg, tu tik 'ūm xax, nūy tu' xax, hu: “'Ūgmūg xuxyā te' xat, 'ū xa hām'āktux, hu: Yā hōnhā yōgnū tik xop xik mūn te 'āmuk xexka mīy putup, tu 'āpet kopa 'āte' mīy putup.” Kaxīy.

19 Ha' yōg tik xop te hām'āpak, tu' mīy, tu 'āmuk xexka mīy tik pet kopah.

20 Ha 'āmnñy hā Yeyox xix tik xop mām, 'āmuk tu' xakot, nūy tu xit,

21 tu' xit, 'ihā Yeyox te:

—'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āp-xet 'ūm te' gāy xop mōgāp-tup 'ūghah. Kaxīy.

22 Ha tik xop kuxa hittup 'ohnāg, yā' xohix te yāy yīkopit, tik puxet hāmāxap te' yīkopit, hak-nāy tu' nōy, xi' nōy te' yīkopit, tu mōktu xohix, tu:

—'ū 'ūm? Yāyā', xatep-tep pe'āpaxex? 'Ok 'ūgmūn tik kummuk? Kaxīy.

23 Ha Yeyox te:

—Tik te' gāy xop mōgā'ax, tu pām xup kānēy pet xax kopah, 'ūgmūtik tu pām xup nōmhā.

24 'Ūkxok putup, yā Topa yōg tappet te hām'āktux tap, pāyā tik kummuk xūy putup, nōm tek kum-mugāp-tup! 'Ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok, hak kum-mugāp-tup, yā hāpxopmā'ax kummuk. Pax pu' tut te nōm put hok, puxix hāpkummuk mīy hok. Kaxīy.

25 Ha Yot te' yīkopit kamah, tik te' mōgā'ax kummuk te hāmyīkopit, hu:

—Yāyā', xatep-tep pe'āpaxex? 'Ok yākmūn tik kummuk? Kaxīy.

Ha Yeyox te:

—Hamūn. Xate' xuktux. Kaxīy.

Yūmūg xuxyā xit'ax

26 Ha' xit, 'ihā Yeyox te pām paha', tu Topa tu:

—'Āmax Topah! Xatek mū'ā hāpxop xit'ax hōm. Puxi'. Kaxīy.

Tu pām koxip, tu tik xop pu' popmāhā', tu:

—'Ūpa', nūy mā'. Yāk yīn. Kaxīy.

27 Tuk-nāy tu kānēy paha', tu Topa pu:

—'Āmax Topah! Xatek mū'ā' hep max hōm, 'ū xo'op. Puxi'. Kaxīy.

Tu yāy yōg tik xop pu' hōm, tu:

—'Ūpa', nūy 'āxop xohix xo'op.

²⁸ Yāk hep 'āta', ha yā' xohix pupi nū'nāhā', pu Topa te hāpkummuk mīy'ax xaxogā', pu tu kux. 'Ūghep 'āta hā Topa te' pa'ax tup mīy tikmū'ūn mūtik.

²⁹ 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: 'Āte mīnta hep xupyāg xe' xo'op hok, pāyā yōgnū 'Ātak mūtik 'ūkti', kopxi' xo'op, 'ihā 'Ātak te yāy yōg tikmū'ūn xat xe'e'. Kaxīy.

³⁰ Ha Topa puk-tex, tuk-tex kux, tu ta' mōg 'Onimet yōg yīktix hah.

Yeyox te Pet pu hām'āktux

³¹ Tu ta' mōg, 'ihā Yeyox te tik mūnōm xop pu hām'āktux, hu:

—Hōnhā 'āmnīy 'ihā', 'āxop xohix nū'pap-tup, tuk nīm putup. Yā Topa yōg tappet te hām'āktux tap, tu: “'Āte kahnen yōg pēnā'ax putex, yīy kahnēn nū'paha'.” Kaxīy. Yīy hām'āktux hittap hā 'āxop tek nīm putup nōmhā,

³² pāyā putpuk hi', kopxix 'ākeppak mōg hāpxexka Ganinet hah. Kaxīy.

³³ Yīy Pet te:

—'Ak mūn'ah! 'Āte 'ānīm 'ohnāg. 'Ūnōy xohix te 'ānīm, kopxix 'ānīm hok. Kaxīy.

³⁴ Ha Yeyox te Pet pu hām'āktux, hu:

—'Ūg 'āpax, nūy tu xaxok hok! 'Āte xa hāpxe'e 'āktux: Yā hōnhā, 'āmnīy 'ihā, xate koit putup, tuk yūmmūg hok 'āktux, tu' xuktux putup tikoxyuk, 'ihā xokakkak tak xatap-xet. Kaxīy.

35 Ha Pet te:

—'Āmhok! 'Āte koit 'okpa 'āmūtik 'ūkxok! Pāyā 'āyūmmūg hok 'āte hām'āktux 'ohnāg! Kaxīy.

Ha tik xop xohix te:

—Ya hamūn! Kaxīy.

Yeyox te Topa pu hām'āktux Yetxēm tu'

36 Ha ta' mōg tu mōktu Yetxēm tu' mōxaha', ha Yeyox te:

—Nāy, māhām, 'ihāk mōg 'ākeppah, nūy Topa pu hām'āktux. Kaxīy.

37 Tu Pet mōgāhā nū mūtik, xix Yemeneo kutok 2, tu' kuxa teknōg, 'ūkxūy xexka tu',

38 tu:

—'Ūgkuxa xūy xexka tu mōktuk kuxa teknōg, tuk xok putūmnāg. Nūnte' tihi', nūy pēnānā 'āti 'ūgmūtik. Kaxīy.

39 Tu ta' keppa' mōg kutōgnāg, tu nū'xup hām tu', tu Topa pu hām'āktux, hu:

—'Ātak, 'ūkxūy xexkah, 'ap hā' tot'ah. 'Ūktux hok 'ūkxūy hok, kopxik hittup. Pāyāk tux hok 'ūkxūy, kopxik xūy. 'Āpuk xat, yāk yīpkox xip 'āmūn pu'. Kaxīy.

40 Tu put pu' nūn, tu tik tikoxyuk pēnāhā', ha mō'yōn, kūmīm te' kix hah, yīy Pet pu hām'āktux, hu:

—'Ok 'āxop te pēnānā 'āti hok, nūy yāk mūtik pēnā kutōgnāg?

41 Mō'yōn hok, pāyā Topa pu hām'āktux pax, xayīy hāpkummuk mīy hok. 'Ākuxa te hāpxopmā maxptup, pāyā 'āyīn pu'uk. Kaxīy.

42 Tu xe' mōg, tu:

—'Ātak, xatek putup 'ūkxūy, kopxik xūy. Yāk yīpkox xip. Kaxīy.

43 Tu xe putpu' nūn, ha tik xop mō'yōn 'ūxeheh, yā kūmīm xūy xexkah, tu' pa xax mōm.

44 Yīy Yeyox xe' mōg, tu Topa pu hām'āktux.

45 Tu putpu' nūn tik xop hah, tu nūktu' yīkopit, hu:

—'Ok 'ūm yāykoak hok, 'āteknōg tu'? Hāmpēnā! Yā hōnhā' gāy xop nūn, nūy 'ūgmūn yā Tikmū'ūn Kutok mūy, nūy tikmū'ūn kummuk mōgā 'ūghah.

46 'Āyok, 'āpu yūmū mōg. Yā tik kummuk nūn nōmhā. Kaxīy.

'Ūgāy xop te Yeyox mūg

47 'Ap hām'āktux kux'ah, 'īhā Yot nūn, yā Yeyox yōg tihik, tu tikmū'ūn punethok nūnnāhā', ha mīkax xexka taha', xix mīm kix'ax taha'. 'Āmānex xexka xop xix Yoneo xexka xop te mō'pok.

48 Yā Yot te' xexka xop pu hām'āktux tap, tu: "Āte tik puxet yāy kep ha' mūg putup, nūy tu 'āneo, xayī' mūy. 'Āte Yeyox mūn kep ha' mūg putup, xayī' pēnā', nūy mūy. Kaxīy.

49 Tu' xupep, tu Yeyox ha' nūn, tu:

—Yāyā', pūyā Topa 'ākuxa yūmmā'! Kaxīy.

Tu yāykep ha' mūg.

50 Ha Yeyox te:

—'Ūkxape', xate hāpxopmā'ax. Pūyā hāpxopmā mō'ka'ok, nūy ta tu kuxyā'. Kaxīy.

Ha' gāy xop te' mūg, tu' yīm kīy.

51 Pa tik puxet te Yeyox mūtik hāpkumep, tu mīkax xexka xut, tu 'āmanex xat'ax yōg kāmānat yīpkox xak,

52 ha Yeyox te:

—'Óg mīkax mō'xix 'ūxax kopah. Yā tik te mīkax xexka hāp-tex, puxi' nōy putex mīkax xexka hā 'ūyānān tu'.

⁵³ 'Ate yāy yōg 'Ātak tu' xax, puxix nū'pok pexkox yōg xonat xop xohix, pu tu 'āhā tu tehet.

⁵⁴ Pa Topa yōg tappet te hām'āktux tap, yī' tux hok pu tu hāpxomā nōmhā, nūy hām'āktux hittap hā hāpxomā'. Kaxīy.

⁵⁵ Tut xexka xop yōg tikmū'ūn pu hām'āktux, hu:
—'Āxop nūn, tu mīkax xexka taha', xix mīm topnāg paha', nūy tuk mūy. 'Āxop tep-tep pe'āpaxex? 'Ok yākmūn tik kummuk, tik te hāpxop hā' xupxet putuk? Yā 'āmnīy xohix 'ihā Topa pet xexka kopak xip, nūy hāmyūmmūgā', ha 'āxop te 'ūgmūg 'ohnāg.

⁵⁶ Pāyā hōnhā Topa te' tux hok pu hāpxomā kummuk, yā Topa pupi hām'āktux xop te tappet tu kax'āmi tap, yīy Topa yōg hām'āktux hittap hāk mūg nōmhā. Kaxīy.

Ha yāy yōg tik xop te hām'āpak, tu nū'paha'.

Yoneo xexka xop te Yeyox yūkopit

⁵⁷ Ha tikmū'ūn te Yeyox mūg, tu Kaxpax pet ha' mōgāhā', ha Kaxpax yā 'āmānex xop xat'ax, ha tik xop te hāmyūmmūg pip, xix Yoneo xexka xop nūn, tu yāy tu nū'nāhā Kaxpax pet kopah.

⁵⁸ Ha Pet te Yeyox pe' mōg, hāptox tu' pe' mōg, tu' pet yōg hāmnuknōg tu mōktu' xupep, tu mō'nāhā', tu mōktu' yūm xonat xop mūtik, nūy 'ūyōg hāpxomā'ax pēnā',

⁵⁹ ha' xexka xop xak nūy Yeyox kupeh, nūy tup-tex, tu' koit'ax hā' kupex,

Pet te Yeyox yūmmūg hok 'āktux

69 Ha ta' xip Pet hāptopa', ha ta kāmānat hex te:

—'Āxip kama Gанинет yōg Yeyox mūtik. Kaxīy.

70 Ha:

—Xatep-tep mūn 'āktux? 'A 'āte' yūmmūg'ah.

Kaxīy.

71 Tu hāmyīkox tu' mōg, ha ta kāmānat hex nōy te' pēnāhā', tu xonat xop pu hām'āktux, hu:

—'Ōhōm xip Nāyane yōg Yeyox mūtik. Kaxīy.

72 Ha Pet te xe:

—'Ak mūn'ah. Topa tek yūmmūg. 'Ap 'ūkxip'ah. Yā 'āte' a kāy yūmmūg'ah. Kaxīy.

73 Hāpxip kutōgnāg 'ihā tik xop te Pet yīka' nūn, tu:

—'Ayīy'ax te Gанинет xop yīy'ax putuk! Yā Yeyox mūtik xate hāpkumep. Kaxīy.

74 Yīy Pet te:

—Topa tek yūmmūg. 'Āte nōm kāy yūmmūg 'ohnāg. Pax 'ū koit 'āte', puxix Topa 'ūkxūygā'. Kaxīy.

Hāpxip 'ohnāg 'ihā xokakkak tak xataha',

75 ha Pet te Yeyox yōg hām'āktux'ax xutigāhā', ha: "Xate yā koit putup 3, xate hām'āktux putup 'ūgyūmmūg hok te 3, 'ihā xokakkak tak xatap-xet." Kaxīy.

Tu ta' mōg, tu pota punethok.

27

Xonat xop te Yeyox mōgāhā Pinat keppah

1 Hāptup, māyōn te hāpkanet tu' xutep 'ihā', 'āmānex xexka xop xix Yoneo xexka xop xohix te yāy tu nū'nāhā', nūy Yeyox putex,

² tu' kīy, tu Gohenanok Pinat ha' mōgāhā'.

Yot te yāy putex

³ Hōmā Yeyox yōg tik Yot te' mōgā kummuk, nūy tu tayūmak pa', tu' xexka xop yōg hāmpe'paxex yūmmūg nōmhā, yā Yeyox putex putup, ha yāyhāhup xexkah, tu tayūmak te 30 paxmōg, nūy mōy putpu' hōm 'ūxexka xop pu', tu' xexka xop pu hām'āktux,

⁴ hu:

—'Āte hāpkummuk mīy 'īhā 'āxop mōgāhā tik max, xa tup-tex. Kaxīy.

Ha:

—Patīy! 'Āpu, yāy yōg hāpkummuk mīy'ax tat! Kaxīy.

⁵ Ha Yot te tayūmak hā putnū Topa pet xexka kopah, tu ta' mōg, tu yāy māy hīy, tu' xok xe'e'.

⁶ Ha 'āmānex xexka xop te tayūmak paha', tu:

—'Ap max'ah, yūmū yōg xat'ax te' xat hok, pu tayūmak hōm hok Topa pu'. Yā nūhū tayūmak tu tik putex. Yūmū'ātep-tep mūn mīy'ax? Kaxīy.

⁷ Hu tayūmak paha', tu 'Onet yōg hām xexka paha', puyī' xukpot mīy, pu tu' puknōg xop nō hāpkot.

⁸ Yīy tikmū'ūn te' xukpot 'āxet'ax, hu: “'Ūhep 'āta'ax tu hahām.” Kaxīy. Yā hōmā 'ūxuxet'ax 'ūhep 'āta, xix hōnhā'.

⁹ Hōmā tik hittap Yenemīn te Topa pupi hām'āktux, yīy: “Tikmū'ūn te tayūmak te 30 paha', tu te tik hāmenax tayūmak te 30 hā, 'Iyaet yōg tikmū'ūn xohix te yā pagop-tup,

¹⁰ tu tayūmak hā' nōy yānān, nūy 'Onet yōg hām paha'. Yā Topa tek xat tap, yīy 'āte' mīy.” Kaxīy. Ha

Topa yōg hām'āktux hittap hā' xexka xop te hām paħa nōmhā.

Yeyox te Pinat keppa' xip

¹¹ Ha Yeyox te Gohenanok Pinat keppa' xip, ha' yīkosit, hu:

—'Ok xate Yoneo yōg tikmū'ūn xat xe'e'? Kaxīy.

Ha:

—Xate' xuktux. Kaxīy.

¹² Pāyā' yīy 'ohnāg 'ihā' āmānex xexka xop xix Yoneo xexka xop te' kupex,

¹³ yīy Pinat te:

—'Ok xate hām'āpak hok? Yā' āxat'ax xop te' ākupex! Kaxīy.

¹⁴ Pāyā' ap yīy'ah, ha Gohenanok kuxa te' yēy.

Pinat te' xat, pu Yeyox putex

¹⁵ Hāmyāxatamuk xohix 'ihā', āmūk xexka 'āxet'ax Nōa'yēn mīy 'ihā', Pinat te tik kummuk xut kanet kopah, tikmū'ūn te ta tu' xak, ha' xut.

¹⁶ Ha tikmū'ūn xohix te tik kummuk Mahamax yūmmūg,

¹⁷ tu yāy tu nū'nāhā Gohenanok pet tu', ha Pinat te tikmū'ūn yīkosit, hu:

—'Āxop tep-tep putup? Piyā' mūn 'āte' xut'ax? 'Ok pe Mahamax xut'ax, 'ok pe Yeyox xut'ax? Yā' xuxet'ax nōy Kunnix. Kaxīy.

¹⁸ Ha' xexka xop te Yeyox yīpkumīy, tup-tex putup, ha Pinat te' yūmmūg.

¹⁹ Tu yāy yōg yūm'ax xexka yīmū' yūm, nūy tu' xat, nūy tu' yīkosit, ha yāy xetut te hām'āktux nū'kutnāhā', tu:

—Tik max koa pu mōg. Yā 'āmnīy kote 'ihāk yōnkup, tuk xūy xexkah nōm tik max hah. Yī' xut, pu mōg. Kaxīy.

20 Ha 'āmānex xexka xop xix Yoneo xexka xop te tikmū'ūn hām'āktux hā' gāyāhā', puyīy tikmū'ūn Pinat tu' xax pu Mahamax xut, nūy tu' xax, pu Yeyox putex.

21 Ha Gohenanok te:

—Tik 'ūm 'āte' xut'ax pu mōg? Kaxīy.

Ha tikmū'ūn te:

—'Āpu, Mahamax xut. Kaxīy.

22 Ha xe' yīkopit, hu:

—'Ātep-tep mūn mīy'ax Yeyox hā? Yā yāy 'āxet'ax nōy Kunnix. Kaxīy.

Ha:

—Mīpkupnix tup-tex! Kaxīy.

23 Ha Pinat te xe' yīkopit, hu:

—'Ūyōg hāpkummuk mīy'ax 'ūm texīy? Kaxīy.

Pāyā tikmū'ūn yīy ka'ok, tu:

—Mīpkupnix tup-tex! Kaxīy.

24 Yīy Pinat kuxa tekñōg tikmū'ūn gāy hah, tu' xat, pu kōnāg tat, pu tu' yīm pix tikmū'ūn keppah, tu:

—'Āxop te tik max putex putup. 'Ak mūn'ah! 'Ap hāpkummuk 'ūm mīy'ah. 'Āpu yāy yōg hāpkummuk mīy'ax tat! Kaxīy.

25 Ha' yānān, tu:

—Pūyā Topa 'ūgmūg kummugā 'ūyānān tu', xik mūk kutox xupep tup xop kummugā kamah! Kaxīy.

26 Yīy Pinat te Mahamax xut tikmū'ūn pu', tu' xat, pu tu Yeyox kix xikot hā, ha' mōgāhā', nūy mīkupnix tup-tex.

Xonat xop te Yeyox kute'ex kummuk

²⁷ Hāpxip kutōgnāg 'lhā Pinat yōg xonat xop te Yeyox mōgāhā Gohenanok Pinat pet xexka hah, ha xonat xop te yāy tu nū'nāhā', tu Yeyox yīmmap hā' pip,

²⁸ tu Yeyox xax xut, tu kap 'āta hā mō'tat,

²⁹ tu mīmyām xox hā' kux xax mīy, tup-tox yīmū' yūm, tu mīm xahix Yeyox yīm xe'e kopa' hōm, tu nūktu nūktettx Yeyox keppah, nūy tuk-tex'ex kummuk, tu:

—Pūyā Yoneo xop tu xat mō'kuma' mōg' Kaxīy.

³⁰ Tu yāy yīy hep mō'yōn, nūy tu hupmā', tu mīm xahix paha', tu nōmp-tox hā' tak,

³¹ tuk-te'ex kummuk kux, tu kap xut, tu xe yāy xax hā mō'tat, tu' mōgāhā', nūy mīpkupnix tup-tex.

Yeyox te mīpkupnix tu' xup

³² Tu ta' mōg, 'lhā tik nūn, 'ūxuxet'ax Xīmām, yā Xīnēn yōg tihik, ha' xat, pu mīpkupnix tat, tu' taha'.

³³ Ha' mōg, tu mōktu' xip'ax tu' mōxaha', ha' xuxet'ax Gok, tu tikmū'ūn yīy'ax hā: "Ūp-tox kup." Kaxīy.

³⁴ Tu xupyāg kanop peo mūtik, tu Yeyox pu' xo'opmāhā', ha yā xo'op kutōgnāg, tup-tup nōg.

³⁵ Ha xonat te Yeyox xup mīpkunix tu', tu' xax koxip, tu mō'xap yōn, nūy xonat puxet te' xax max pa',

³⁶ tu' mām, tu' pēnānā' pip,

³⁷ tu mīmpehnāg yīmū kax'āmi', tu mīpkupnix tu' xup, nūy Yeyox yōg hāpkummuk mīy'ax yūmmūgā', ha: "Nūhū Yeyox, tu Yoneo yōg tikmū'ūn xohix xat." Kaxīy.

38 Ha tik kummuk 2 xup kamah, nūy mīpkupnix tu' kix, ha hāpxop hā' xupxet pax. 'Ūp-xet te Yeyox yīm xe'e hā' xup, xi' nōy te' yīm xax hā' xup.

39 Ha tikmū'ūn te putat hā' mōg, tu mōktu' pēnāhā', tuk-te'ex kummuk, tup-tox mahap, tu Yeyox 'āktux kummuk, tu:

40 —Kāy te yāy 'āktux ka'ok, nūy Topa pet xexka koxyōy, tuk-nāy tu' pet 'āmnīy 2 hā'! Paxpu Topaktok xe'e', puxix tu mīpkupnix tu' yīxox, nūy yāy hā tu' tehet, nūy tu xok hok! Kaxīy.

41 Ha 'āmānex xexka xop, xix tik te hāmyūmmūg xop, xix Yoneo xexka xop tek-te'ex kummuk kamah, tu:

42 —Hamūn te tikmū'ūn punethok mōy, pāyā yāy mūn xut yūmmūg'ah. 'Ok 'Iyaet yōg tikmū'ūn xat xe'e'? Paxpu mīpkupnix tu yīxox, puxix 'ūgmū kuxa mām ka'ok 'ōm kopah!

43 'Ūkuxa yūm ka'ok Topa kopah, tu yā Topaktok 'āktux. Nāy! 'Āpu yūmū' hip, puyīy Topa' xut nōmhā'! Kaxīy.

44 Ha tik te hāpxupxet'ax 2 te hāpkute'ex kummuk kamah, tu hām'āktux kummuk.

45 Māyōn te nūktu yāy kote' yūm, tu ta' xok, ha hām xexka xohix hāpkoxtap.

46 Ha māyōn he tu ta' putpu' hi 'ūxeheh, ha Yeyox yīy ka'ok, tu:

—“Enix, 'Enix, nēmā xamatān!” Kaxīy. Tu tikmū'ūn yīy'ax hā: “Yā yōgnū Topah, tep texīy hā xatek nīm?” Kaxīy.

47 Ha tikmū'ūn 'ūm te' xupak, tu:

—Yā 'Enit mūn xānāhā'! Kaxīy.

48 Ha tik mōg mō'ka'ok, tu hāpxop patok, 'ūhep xupyāg kummuk hā' patok, nūy Yeyox pu' xo'opmā',

49 pa tikmū'ūn nōy te:

—Nāy! Pa nū 'Enit, puyī' xut! Kaxīy.

50 Ha Yeyox yīy ka'ok 'ūxeheh, tu' xok xe'e'.

51 Hāpxip 'ohnāg 'lhā Topa pet xexka yōg topixxax mō'yīnnīn'ax te yāy pot, 'ūxax pepi yāy pot hāmāxap, tu mōktu kakak yāy pot mōg. Ha hām yāynuhuk, ha mīkaxxap xexka yāy pot,

52 ha' xukpot te yāy xōn, ha Topa yōg tikmū'ūn xakix hittap xop punethok te putpu' hi',

53 tu hāpkox kopa' mōxaha', tu hāpkumep, ha Yeyox te putpu' hi, 'lhā' nōm xop te kōmēn Yenoy-anēn hā' mōxakux, yā Topa yōg kōmēn, ha tikmū'ūn xohix te' pēnāhā'.

54 Hāpxexka Hōm yōg kapitām xip, yā' puknōg, xix xonat xop te pēnāhā' pip, tu hāpxopmā'ax xe'ēgnāg xohix pēnāhā', xix hām yāynuhuk pēnāhā', tu kuxānōg, tu:

—Yā hamūn yā Topak-tok xe'ēgnāg! Kaxīy.

55 Ha ta 'ūn xop te hāptox hā yā' pēnāhā', yā nōm te Yeyox mūtik hāpkumep tap, tu Ganimet tu' mōxaha', tu Yēyox hā' tehe'.

56 'Ūxohix te: Mānix Mānanēn, xix Mānix yā Tiak xix Yoye hā' tut, xix Yemeneo xetut, yāk-tok pit 2 te Yeyox yōg tik xop kopa' tihi'.

57 Hāpxip kutōgnāg yā 'āmāxak, 'lhā Yoye nūn, tuptexop xexkah. Yā kōmēn 'Ānimātex yōg tihix, tu kama' mōg Yeyox pehe',

58 tu' mōg, tu Pinat tu' xak, puyī' tux hok pu Yeyox xokxax hā hāpkot, ha' tux hok,

59 yī Yoye te' xokxax kīy topixxax xexkap-nok hā', yā' xax tūmnāg.

60 Ha Yoye te yāy yōg mīkaxxap kox xexka hā mō'tat, tu nō kopa hāpkot, ha mīkaxxap putux yīkūy, nūy nō kox mō'yīnnīn, tu ta' mōg,

61 'Ihā Māníx Mānanēn xix Māníx nōy mām, tu mīkaxxap kox xexka yīka' mām.

Xonat xop te' xukpot tu pēnānā' pip

62 Hāptup nōy yā nit xap, 'Ihā 'āmānex xexka xop xix Paniye xop te yāy tu nū'nāhā Pinat mūtik, tu:

63 —Gohenanok: hōmā kāy te koit pax, tu: "Āmnīy 3 nōg, 'Ihā putpuk hip-tup." Kaxīy.

64 Yīy xa' xak, xa xonat xop mō'pok xukpot ha, 'āmnīy 3 hā', ka' yōg tik xop te' xokxax xut, nūy nō tu' xupxet, nūy tikmū'ūn pu: "Yā' hi putpu!" Kaxīy. Yā' koit'ax xexka nō'ōm. Kaxīy.

65 Ha Pinat te:

—Xonat xop mōgā pu pēnānā' pi', pu hāpxopmā kummuk hok. Kaxīy.

66 Ha ta' mōg, tu puk hi hā mīkaxxap hāmyīnnīn'ax muk, puyīy tikmū'ūn yīkūy hok, nūy tu' xōn hok, ha xonat xop te' pēnānā' pip.

28

Yeyox te putpu' hi'

1 Hāptup nōy yā ye nomīn, ha māyōn xu pep 'Ihā Māníx Mānanēn xix Māníx nōy mōg, mīkaxxap kox xexka ha' mōg, nūy pēnā'.

2 Hāpxip 'ohnāg 'Ihā hahām yāynuhuk, ha pexkox yōg nū'kuthnā'ax nūn, tu mīkaxxap xexka xut, nōm te mīkaxxap kox mō'yīnnīn, ha' xut, tu mīkaxxap yīmū' yūm.

3 Tu tex yānām putuk, yā topixxax tūmnāg pon-nok, yā hām 'āxi yōg hāpxop xapxūy'ax putuk.

4 Ha xonat xop te yā yīpkutuk xexkah, tu' yāy pu xu'uixnām, tu' xakix kōmnāg,

5 ha nū'kutnā'ax te 'ūn xop pu hām'āktux, hu:

—'Ākuxānōg hok! 'Āxop te Yeyox xak, nōm te mīpkupnix tu' xok. 'Āte' yūmmūg.

6 'Ap xip'ah. Yā' hi putpu', tu xa hām'āktux tap. Mā', nūy pēnā'! Yā hōmā' xip mīkaxxap xexka kox kopah, pāyā 'ap xip'ah nōmhā.

7 Yīy mōg mō'ka'ok, nūy tik xop pu hām'āktux, hu: "Yā putpu' hi", tu 'ākeppa' mōg hāpxexka Gанинет hah. 'Önte 'āxop te' pēnā'ax." Kaxīy. 'Āxutigā max, xayī' xaxok hok! Kaxīy.

8 Ha ta' mōg 'ūn xop, tu' mōg mō'ka'ok, tu kuxānōg, pāyā' kuxa hittup xexkah, tu tik xop ha' mōg, nūy tu' xuktux.

9 Hāpxip 'ohnāg 'ihā Yeyox te 'ūn mūtik yā' tihi', tu:

—Pūyā Topa 'ākuxa māmmā'! Kaxīy.

Ha' yīkahnāg ha' mōg, tu tu nūktettex, tu' nōy pata mūg, tu' kuxa te' yēy.

10 Ha Yeyox te:

—'Ākuxānōg hok. Mōg, nūy mōy 'ūkxape xop pu hām'āktux, pu Gанинет ha mōg, nūy 'ūgmūn pēnā'. Kaxīy.

Xonat xop te xupmāhīlī hā mō'āmā'

11 Ha 'ūn xop mōg, ha xonat xop te kōmēn ha' mōg, nūy 'āmānex xexka xop pu hām'āktux, tu hāpxopmā'ax xohix 'āktux.

12 Yīy yāytu nū'nāhā Yoneo xexka xop mūtik, nūy hāpxopmā'ax 'ūm te xīy 'āktux, tute tayūmak xexka popmāhā xonat xop pu',

13 tu' xat, hu:

—Mōg, nūy tikmū'ūn xohix pu hām'āktux, nūy yā tu te mō'āmā', hu: "Yeyox yōg tik xop te' xokxax hā' xupxet 'āmnīy koxtap hā, hak mūg mōkyōn." Kaxīy.

14 Gohenanok te 'ōg hām'āktux 'āpax, kopxik mūg hām'āktux, puyīy 'āxop kummugā hok. Yā 'āxutigā hok! Kaxīy.

15 Ha xonat xop te tayūmak pop, tu' mōg, tu nōm hām'āktux'ax 'āktux 'ūxohix pu', yīy hōnhā Yoneo yōg tikmū'ūn te' xuktux pax.

Tik xop te Yeyox pēnāhā'

16 Ha ta tik xop te Ganinet ha' mōg, tu mōktu yīktix tu' mōxaha', yā Yeyox te' xat tap, puyīy yīktix ha mōg, yī' mōg,

17 tu Yeyox pēnāhā', tu nūktettex, ha' kuxa te' yēy, pa tik 'ūm kuxa te yāy yīkopit. 'Ap mām'ah,

18 yīy Yeyox te:

—Topa tek ka'ogāhā 'ū xat pexkox tu', xix hām xexka xohix tu xat.

19 'Āmōg, nūy hep xop xohix ha 'āmōy, nūy hāmyūmmūgā', puyīl yōgnū tikmū'ūn. 'Āpup-tox pix kamah. Yā Topa te 'āxop pu' hōm yāy 'āxet'ax, xa yōgnū tikmū'ūn putox pix,

20 tu hāmyūmmūgā', puyīy tu yīpkox pi' yōgnū xat'ax pu'. 'Ūxaxok hok. Yā 'āxop mūtik 'ūkxip mō'kumak mōg putup. Yā hāmyāxatamuk xohix xox putox 'īhā 'āmūtik 'ūkkip putup, nūy 'ānīm hok. Kaxīy. Tu ta tu' kux.

Topa Yōg Tappet

New Testament in Maxakalí (BR:mbl:Maxakalí)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maxakalí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Maxakalí

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
a212b59e-62d7-5a38-9773-b0ce1d5b248b